

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

BEBKA
Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı

TR41 BÖLGESİNDE İL DÜZEYİNDE ÇALIŞMAYAN, EĞİTİM VE ÖĞRENİMDE OLMAYAN GENÇLİK (NEET) ARAŞTIRMASI

TEMMUZ 2020

TR41
BÖLGESİ
RAPORU

Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA)
Altınova Mah. İstanbul Cad. 424/4 Buttım İş Merkezi
Buttım Plaza Kat 6 16250 Osmangazi/Bursa TÜRKİYE
T. 0224 211 13 27 F. 0224 211 13 29
www.bebka.org.tr BEBKA
© 2020

“Bu rapor, TR41 Bölgesinde İl Düzeyinde Çalışmayan, Eğitim ve Öğrenimde Olmayan Gençlik (NEET) Araştırması çalışması kapsamında hazırlanan sonuç raporudur. Söz konusu raporda çalışmaya katkı sunan kişilerin bilgileri Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) kapsamında gizli tutulmuştur. Rapor, danışman firma tarafından hazırlanmış olup rapor içeriği konusunda danışman firma yükümlüdür.”

“Yayın içerisinde kısmen ya da tamamen yayınlanması ve çoğaltılmasının fikri mülkiyet hukukuna tabidir. Kaynak gösterilmek kaydı ile Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı yayınları üçüncü kişilerce kullanılabilir.”

Yayına Hazırlayanlar:

Yasin Dalgıç (Uzman), Serhat Karasungur (Uzman)
Özge Yıldız (Uzman), Elif Boz Ulutaş (Birim Başkanı)

(Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı)

Optimar Danışmanlık, Tanıtım, Araştırma ve Organizasyon A.Ş.

TR41 Bölgesinde İl Düzeyinde Çalışmayan, Eğitim ve Öğrenimde
Olmayan Gençlik (NEET) Araştırması Raporu
Temmuz 2020, Bursa
T.C. Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı – BEBKA

ISBN: 978-605-68709-7-2

Grafik Tasarım:

Sinerji Grafik Görsel Sanatlar Yayıncılık San. Tic. Ltd.
Üçevler Mah. Üçevler Cad. No:31 Nilüfer/BURSA
T. +90 (224) 252 52 24
sinerji@sinerjigrup.com

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

BEBKA
Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı

TR41 BÖLGESİNDE İL DÜZEYİNDE ÇALIŞMAYAN, EĞİTİM VE ÖĞRENİMDE OLMAYAN GENÇLİK (NEET) ARAŞTIRMASI

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ	4
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	4
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	4
1.3.1. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	6
1.3.2. VERİLERİN ANALİZİ.....	7
BÖLÜM II	8
2. ARAŞTIRMANIN ANALİZİ VE BULGULARI	8
2.1. DEMOGRAFİK GÖSTERGELER.....	8
2.2. ÇALIŞMA VE İSTİHDAMA İLİŞKİN BULGULAR	28
2.3. EĞİTİM, KÜLTÜR VE GÜNDELİK YAŞAMA İLİŞKİN BULGULAR	42
BÖLÜM III	57
3. SONUÇ VE ÖNERİLER	57
3.1. GELİR DÜZEYİ	57
3.2. GÖÇ.....	57
3.3. MESLEK VE MESLEK EDİNDİRME KURSLARI.....	58
3.4. İŞ ARAMA EĞİLİMLERİ.....	60
3.5. AİLE İÇİ İLİŞKİLER.....	60
3.6. İNTERNET VE SOSYAL MEDYA.....	61
3.7. EĞİTİM	61
GENÇ PROFİLİ	63
EK-1 SAHA ANKET FORMU	65
EK-2 GÖRÜŞME FORMU	73

GRAFİKLER

Grafik 1.	Şu anda hanenizde siz dâhil kaç kişisiniz?	16
Grafik 2.	Ailede bakmakla yükümlü olduğunuz kişi var mı (%)?	17
Grafik 3.	Bakmakla yükümlü olduğunuz kaç kişi bulunmaktadır? (%).....	17
Grafik 4.	Hanenizin aylık geliri ortalama olarak ne kadardır (%)? (Evdeki tüm çalışanlar birlikte).....	18
Grafik 5.	Oturduğunuz ev kendinize mi ait (%)?	19
Grafik 6.	Genel olarak aile içi yaşamınız ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi size daha uygundur (%)?	19
Grafik 7	Yaşam Memnuniyeti Araştırması	20
Grafik 8.	Aşağıdakilerden hangisi sizin durumunuza uygundur (%)?.....	20
Grafik 9.	Siz veya aileniz bu şehre başka yerden mi göç ettiniz (%)?	21
Grafik 10.	Kaç yıl önce göç ettiniz (%)?	22
Grafik 11.	Göç etme sebebiniz neydi (%)?	22
Grafik 12.	Kaç yıldır bu şehirde yaşamaktasınız (%)?	23
Grafik 13.	Yaşadığınız şehirden göç etmeyi düşünüyor musunuz (%)?.....	24
Grafik 14.	Göç etmek istemenizin nedeni nedir (%)?	24
Grafik 15.	Ne zaman göç etmeyi düşünüyorsunuz (%)?	25
Grafik 16.	Göç etmeyi düşündüğünüz bir yer var mı (%)?	25
Grafik 17.	Hangi şartlar gerçekleşirse göç etmekten vazgeçer ya da ertelersiniz (%)?	27
Grafik 18.	Bir mesleğiniz var mı (%)?	28
Grafik 19.	Eğitiminizi aldığınız mesleğe yatkın olduğunuzu/o konuda yetenekli olduğunuzu düşünüyor musunuz (%)?	28
Grafik 20.	Mezun olduğunuz bölümle ya da mesleğinizle ilgili bir işte mi çalışmak istiyorsunuz (%)?	29
Grafik 21.	Mezun olduğunuz bölümle ya da mesleğinizle ilgili bir iş bulabileceğinizi düşünüyor musunuz (%)?	29
Grafik 22.	Daha önce herhangi bir mesleki eğitim kursuna katıldınız mı (%)?	30
Grafik 23.	Mesleğinizde daha kolay iş bulabilmek için ya da mesleğinizde kendinizi daha fazla geliştirmek için eğitimler almanız gerektiğini düşünüyor musunuz (%)?	30
Grafik 24.	Bir meslek kursuna devam etmek ister misiniz (%)?.....	31
Grafik 25.	Hayatınız boyunca bir işte çalıştınız mı (%)?	31
Grafik 26.	En son çalıştığınız işten ne zaman ayrıldınız (%)?	32
Grafik 27.	En son çalıştığınız işten ayrılma nedeniniz nedir (%)?.....	32
Grafik 28.	İşten memnun olmama nedenleri (%).....	33
Grafik 29.	Çalıştığınız son işteki konumunuz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır (%)?	34
Grafik 30.	Hali hazırda bir iş arıyor musunuz (%)?	34

Grafik 31.	İş aramama nedeniniz nedir (%)?	35
Grafik 32.	Nasıl bir iş arıyorsunuz (%)?	35
Grafik 33.	İşsiz olmanızın aile içi ilişkilerinizi olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz (%)?	36
Grafik 34.	Ne anlamda olumsuz etkiledi (%)?	36
Grafik 36.	Aşağıdaki örnekleri inceleyiniz. Bu koşullardan hangileri sizin için daha cazip bir iş olarak değerlendirilebilir (%)?	37
Grafik 37.	Hangi sektörde çalışmanın sizi daha mutlu edeceğini düşünüyorsunuz (%)?	37
Grafik 38.	Bir işi tercih etmenizde belirleyici en önemli etken aşağıdakilerden hangisidir (%)?	38
Grafik 39.	Sizce iş bulamamanızın nedenleri nelerdir (%)?	39
Grafik 40.	İşsiz kalmaya devam etmeniz durumunda, aşağıdaki seçeneklerden size uygun olanları işaretler misiniz (%)?	40
Grafik 41.	Eğitiminizi aldığınız alana uygun bir meslekte iş bulacağınızı düşünüyor musunuz (%)?	40
Grafik 42.	Sizce bunun nedenleri nelerdir (%)?	41
Grafik 43.	İş bulabilme konusunda ne yapmanız gerektiğini düşünüyorsunuz (%)?	41
Grafik 44.	Türkiye ve Dünya'daki olayları aşağıdakilerden hangisi ile izliyorsunuz (%)?	42
Grafik 45.	Bir gazetede en çok ilgilendiğiniz konular nelerdir (%)?	43
Grafik 46.	Televizyon izliyor musunuz (%)?	43
Grafik 47.	Günde kaç saat televizyon izliyorsunuz (%)?	44
Grafik 48.	TV'de en çok izlediğiniz program türleri nelerdir (%)?	44
Grafik 49.	Sosyal medya ağlarını (Facebook, Twitter, Instagram, Youtube vb.) ne kadar sıklıkla kullanıyorsunuz (%)?	45
Grafik 50.	Sosyal medya ağlarını nasıl kullanırsınız (%)?	45
Grafik 51.	Aşağıdakilerden hangisi sosyal medya kullanma amacınızı ifade eder (%)?	46
Grafik 52.	Sosyal medya araçlarına en çok aşağıdakilerden hangisiyle ulaşıyorsunuz (%)?	46
Grafik 53.	Aşağıdakilerden hayatınızda sizi en çok mutlu edecek iki tanesini belirtiniz (%).	47
Grafik 54.	Eğitiminize devam etmeme nedeniniz nedir (%)?	48
Grafik 55.	Eğitim aracılığıyla bir meslek edinebileceğinizi düşünüyor musunuz (%)?	49
Grafik 56.	Neden düşünmüyorsunuz (%)?	49
Grafik 57.	Aşağıdaki ifadelere ne derece katıldığınızı belirtiniz (%).	50
Grafik 58.	Sizce Türkiye'nin en önemli sorunu nedir (%)?	51
Grafik 59.	Sizce ülkemizde işsizliğin en temel nedeni nedir?	52
Grafik 60.	Sizce ülkemizde eğitimle ilgili en temel sorun nedir?	53
Grafik 61.	Sizce yaşadığınız şehrin en önemli sorunu nedir?	54

TABLolar

Tablo 1.	İl Dağılımı	6
Tablo 2.	Katılımcılara İlişkin Demografik Göstergeler.....	9
Tablo 3.	Katılımcıların Doğduğu Yere İlişkin Bilgiler	10
Tablo 4.	Katılımcının Eşine Ait Demografik Göstergeler	12
Tablo 5.	Katılımcının Eşine Ait İş Bilgileri	12
Tablo 6.	Katılımcının Babasına Ait Demografik Göstergeler	13
Tablo 7.	Katılımcının Babasına Ait İş Bilgileri	13
Tablo 8.	Katılımcının Annesine Ait Demografik Göstergeler	14
Tablo 9.	Katılımcının Annesine Ait İş Bilgileri.....	14
Tablo 10.	Mevsim Etkilerinden Arındırılmamış Temel İşgücü Göstergeleri	16
Tablo 11.	İllere Göre Ortalama Hane Halkı Geliri	18
Tablo 12.	Oturdukları Konutun Sahibi Olan Hanehalklarının Oranı (%), 2011-2017.....	19
Tablo 13.	İllere Göre Kente Göçle Gelme Oranı.....	21
Tablo 14.	İllere Göre İş Arama Oranı (%)	34
Tablo 15.	Derinlemesine Görüşmelerde Gençlerin En Önemli Sorunları.....	55
Tablo 16.	İllere Göre 15-29 Yaş Arası Genç Profili.....	63

ŞEKİLLER

Şekil 1.	Derinlemesine Görüşme Katılımcılarının Doğum Yerleri	11
Şekil 2:	Derinlemesine Görüşme – Doğum Yeri ve Yaşanan Şehir Karşılaştırması	23
Şekil 3:	Derinlemesine Görüşmelere Göre Göç Etme Eğilimi	26
Şekil 4:	Derinlemesine Görüşmelere Göre İşten Ayrılma Nedeni	33
Şekil 5:	Derinlemesine Görüşmelere Göre Üniversiteye Devam Etmeme Nedenleri	48

YÖNETİCİ ÖZETİ

OECD'nin tanımına göre Ne İşte, Ne Eğitimde, Ne de Öğretimde Olan Gençlik (Youth Not In Employment, Education or Training - NEET) göstergesi, belirli bir yaş grubundaki çalışmayan, eğitim ve öğrenimde olmayan genç nüfusun ilgili yaş grubundaki toplam genç nüfusuna oranını temsil etmektedir. Yaygın eğitimdeki ve çok kısa süreli eğitim faaliyetlerinde bulunan gençler, eğitim ve öğretimde olmayan genç nüfusa dahil edilmektedir.

NEET kavramı; istihdam, kalkınma ve sosyal içermeye alanında önemli bir gösterge olarak değerlendirilmektedir. Bu grupta olan gençler, eğitimde veya iş hayatında olmayan gençlerdir ve bu grup aynı zamanda gelecek için sosyal dışlanma gibi çeşitli riskler altında olabilmektedirler. Öncelikle İngiltere'de ortaya çıkan ve OECD, Avrupa Komisyonu gibi uluslararası kuruluşlar tarafından kullanılmaya başlanan bu kavram üzerine son dönemlerde uluslararası alanda çeşitli çalışmalar yürütülmeye başlanmıştır.

2018 tarihli OECD raporuna göre OECD ülkelerinin ortalaması %13 iken, Türkiye %26,5 ile OECD ülkeleri arasında en yüksek orana sahip ülkelerden birisidir. Söz konusu kadınlar olduğunda ise bu oran, OECD ülkeleri arasında %15,6 iken Türkiye'de %39,8'e çıkmaktadır. Kadınlar, erkeklere göre üç kat daha fazla NEET konumunda olma riski taşımaktadır. Ayrıca geleneksel toplumsal rollerin etkisi ile erkeklerin çoğu iş gücü piyasasında yer alıp işsiz konumda iken kadınların büyük kısmı aktif olmayan NEET konumundadır.

TR41 Bölgesinde, 2014-2023 dönemini kapsayan Bursa Eskişehir Bilecik Bölge Planı'nda yer alan Uluslararası Alanda Yüksek Rekabet Gücü, Beşeri Gelişme ve Sosyal İçermeye ile Dengeli Mekânsal Gelişme ve Sürdürülebilir Çevre gelişme eksenlerini yatay olarak kesen 15-29 yaş arasındaki genç nüfusun niteliklerinin geliştirilmesi, işgücüne ve istihdama katılımı ve bölgesel kalkınmaya katkısının artırılması bağlamında etkinliğinin artırılması Bölgemiz için kritik öneme sahiptir.

Bursa Eskişehir Bilecik Ajansı tarafından yürütülen "TR41 Bölgesinde Çalışmayan Eğitim ve Öğrenimde Olmayan Gençlik (NEET) Araştırması" çalışması ile TR41 Bölgesinde çalışmayan, eğitim ve öğrenim görmeyen gençlerin karakteristik özellikleri ve bu duruma sebep olan faktörler belirlenmeye çalışılacaktır. Belirlenen sebepler esas alınarak eğitim, mesleki gelişim, eğitimden iş hayatına geçiş, sosyal destek, işgücü politikaları gibi müdahale alanları belirlenecektir.

Bursa Eskişehir Bilecik Ajansı tarafından yürütülen "TR41 Bölgesinde Çalışmayan Eğitim ve Öğrenimde Olmayan Gençlik (NEET) Araştırması" çalışması; Bursa, Eskişehir ve Bilecik kentlerinde yaşayan 15-29 yaş arasında ve hali hazırda istihdam edilmemiş olan gençlerin geleceğe yönelik beklenti ve ihtiyaçlarının, iş deneyimlerinin ve eğitim durumlarının, göç olasılıklarının, neden istihdam dışı kaldıklarının, neden eğitimlerini yarıda bıraktıklarının, eğer varsa göç eğilimlerinin biçimi ve yönünün anlaşılması ile çalışma kapsamında tespit edilen sorunların çözümüne yönelik politika önerileri geliştirilmesini amaçlamıştır.

Araştırma sürecinde eğitim ve istihdam ile ilgili kurumlar ile iş birlikleri kurulmuş, başta İl İstihdam Kurulu üyeleri olmak üzere ilgili paydaşlar ile görüşmeler yapılarak çalışmanın çerçevesi netleştirilmiştir. Pilot uygulaması gerçekleştirildikten sonra anket soru kağıdı ve derinlemesine görüşmelerde kullanılan mülakat formları nihai hale getirilmiştir. Mayıs 2019 – Haziran 2019 dönemini kapsayan saha çalışması ile Bursa'da 406, Eskişehir'de 401 ve Bilecik'te 400 kişinin katılımı ile soru kağıdı araştırması kapsamında nicel veriler elde edilirken; her ilden 40'ar kişi ile de yüz yüze görüşülerek nitel verilere ulaşılmıştır.

Sahada elde edilen veriler analiz edilerek taslak nihai rapor oluşturulmuştur. 17 Temmuz 2019 tarihinde Bilecik ve Eskişehir’de, 18 Temmuz 2019 tarihinde de Bursa’da başta İl İstihdam Kurulu üyeleri olmak üzere ilgili paydaşların katılımı ile çalıştaylar gerçekleştirilerek saha çalışması ve veri analizleri sonucunda elde edilen bilgiler çalıştay katılımcıları ile paylaşılmıştır. Çalıştaylar katılımcılarının görüş ve önerileri sonucunda “TR41 Bölgesi’nde İl Düzeyinde Çalışmayan Eğitim ve Öğrenimde Olmayan Gençlik (NEET) Araştırması” raporu oluşturulmuştur.

Araştırmanın sonucunda, araştırma örneklemine dahil edilen gençlerin önemli bir kısmının ortalama hane gelirlerinin yoksulluk sınırının altında olduğu tespit edilmiş olup NEET kapsamındaki gençlerin gelir düzeylerini artıracak projeler üretmenin ve başta mikro krediler olmak üzere çeşitli destekler aracılığıyla kendi işini kurmak isteyenlere olanak sağlaması gerekliliği tespit edilmiştir.

Araştırmaya dahil olan gençlerin %58’inin bir mesleği olmadığı tespit edilirken bu kişilerin dörtte üçü kendilerine bir meslek kazandıracak mesleki eğitim kurslarına katılmayı istemediklerini belirtmiştir. Tespit edilen önemli sorunlardan biri de gençlerin önemli bir bölümünün eğitimi aldıkları mesleğe yatkın olmadıklarını düşünmeleri ya da başka bir alanda çalışmak istemeleridir. Bu sonuçlardan yola çıkarak mesleki eğitimin özendirilmesi, mesleki eğitimin iş piyasasının ihtiyaçlarına göre şekillendirilmesi ve eğitimi aldığı mesleğe yatkın olmadığını düşünen gençlerin farklı meslek dallarına teşvik edilmesi, ilgilerini çekecek ve aynı zamanda iş olanağı olan kurslara yönlendirilmelerinin önemi ortaya çıkmaktadır. Araştırma sonucunda öne çıkan önerilerden biri de “Zanaat, Altın Bileziktir” ve “Girişimci Üretim Çiftliği” Programları gibi meslek edindirme programları oluşturulmasıdır. Çeşitli kurumların işbirliği ile gerçekleştirilebilecek bu programların temel amacı, gençlere gerçek yaşam ortamlarında çalışma deneyimi kazandırmak, bu deneyim sırasında da gençlere sanayi, ticaret, tarım ve hayvancılık gibi alanlarda üretici ve hizmet sağlayıcı olabilecekleri işler/meslekler kazandırmaktır.

Çalışmadaki önemli bulgulardan bir diğeri de gençlerin iletişim ve haber alma amaçlı olarak sosyal medyayı kullanım oranının çok yüksek olmasıdır. Bu çerçevede meslek danışmanlığı konusunda online bir sistem oluşturulması ve meslek danışmanlarının çevrim içi görüşmeler yapması sağlanabileceği gibi mesleki eğitime, çalışma hayatına ilişkin bilgilerin de bu kanallar aracılığıyla sunulabileceği görülmektedir.

Mesleki ve teknik eğitime yönelik tespitler ve öneriler araştırmanın önemli çıktılarıdır. Meslek liselerinin müfredatının güncel ihtiyaçlara göre yeniden düzenlenmesi, meslek liselerinin organize sanayi bölgeleri ve sanayi sitelerinin içinde kurulması, mesleki eğitimde kullanılan makinelerin sanayicilerin ihtiyaç duyduğu becerileri kazandıracak şekilde modernize edilerek mesleki eğitimin günümüz teknolojilerine ayak uydurması gerektiği araştırma sonuçlarında ortaya çıkmaktadır.

1. GİRİŞ

Gençliğin diğer yaş gruplarından ayrı bir toplumsal kategori olarak ele alınmasına yönelik birçok çalışma bulunmaktadır.¹ Bu çalışmalarda gençlik dönemini biyolojik temelli bir yaş grubu olarak tanımlayan, bu dönemi çocuk ve yetişkinlik arasında kalmış ve geçiş sürecinde gören yaklaşımlar çoğunluktadır.² Gençler üzerine yapılan çalışmalara ilişkin literatürde gençlik, “okuldan işe”, “aile üyeliğinden bireyliğe”, “aile evinden kendi evine”, “bağımlılıktan bağımsızlığa” gibi genellikle geçiş süreçlerini ifade eden kavramlaştırmalar³ çerçevesinde ele alınmaktadır. Gençlik, eğitim sistemi ve ailenin başat olduğu bir yetişkinliğe hazırlanma sürecidir. Ancak giderek uzayan eğitim süreci, işgücü piyasasında yaşanan değişimler, evlenme yaşının ilerlemesi, aile yapısında meydana gelen dönüşümler, bağımsız olabilme koşullarını güçleştiren ve daha az öngörülebilir kılan değişimler olarak gençleri önemli ölçüde etkilemektedir.⁴

Gençlere yönelik olarak temel toplumsal beklenti ya eğitim sisteminde kalmaları ya da çalışma hayatına dahil olmalarıdır. Ancak hangi gençlerin eğitim sisteminde kalacağı, hangi gençlerin çalışma hayatına dahil olacağı, gençlerin içinden gelmiş oldukları toplumsal sınıf konumları tarafından belirlenmektedir. Gençlerin nitelikli işgücü olarak çalışma hayatına dahil olması ile ekonominin büyümesi, yoksulluğun azalması ve gençlerin ekonomik olarak bağımsız bireylere dönüşmeleri arasında ilişki kurulmaktadır. Yeterince eğitilmiş ya da nitelikli olmayan işgücünün ise işsizliği, yoksulluğu, sosyal güvencesizliği ve dolayısı ile sosyal dışlanmayı arttırmakta olduğu vurgulanmaktadır.

Zorunlu eğitimi tamamladıktan sonra üniversite eğitimine devam eden bir gencin yaklaşık 23-24 yaşlarında istihdama dahil olması bir sorun olarak görülmemektedir, nitekim modern topluma özgü eğitim aşamalarından geçmek ancak o yaşlarda istihdama dahil olmak anlamında hem birey hem de toplum açısından normal bir sürecin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak zorunlu eğitimi tamamladıktan sonra üniversite eğitimine devam etmemiş, herhangi bir mesleki eğitimden de geçmemiş ve aynı zamanda istihdama da dahil olamayan özellikle 15-29 arası genç nüfus günümüz koşullarında önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle eğitime, öğretime devam etmeyen ve halen istihdam edilmemiş 15-29 yaş arası genç nüfus üzerine araştırmalar sadece ülkemizde değil, AB ülkelerinde de giderek daha fazla artış göstermektedir. Bunun en önemli nedenlerinden biri, özellikle İngiltere başta olmak üzere 1980’li yıllardan itibaren bahsedilen yaş aralığında olan ve ne eğitime ne de istihdama dahil olan nüfusun giderek artış göstermesidir.⁵ Teknolojik gelişmişliğiyle ve dünyaya teknoloji satmasıyla ünlenen Japonya’da bile bu olgu, 90’lı yılların sonlarına doğru giderek yaygınlaşmıştır.⁶

1 Bucholtz, M. (2002). “Youth and Cultural Practice”, *Annual Review of Anthropology*, 31, pp: 525-552; Markowitz, S. (2001). “The role of alcohol and drug consumption in determining physical fights and weapon carrying by teenagers”, *Eastern Economic Journal*, 27, pp: 409-432; Neyzi, L. (2001). “Object or Subject? The Paradox of ‘Youth’ in Turkey”, *International Journal of Middle East Studies*, 33:3, pp: 411-432.

2 Jones, G., Wallace, C. (1992). *Youth, Family and Citizenship*, Milton Keynes: Open University Press.

3 Hall, T., Williamson, H. (1999). *Citizenship and Community*, Leicester: Youth Work Press.

4 Jones ve Wallace, a.g.e.; Mitchell, B. A., Gee.E. M. (1996). “Boomerang Kids” and Midlife Parental Marital Satisfaction”, *Family Relations*, 45/4, pp: 442-448.

5 Simmons, Robin and Thompson, Ron. (2011). *NEET Young People and Training for Work: learning on the margins*. Trentham Books; Maguire, Sue and Rennison, Jo. (2005). “Two Years On: The Destinations of Young People who are Not in Education, Employment or Training at 16”, *Journal of Youth Studies*, 8/2, pp. 187-201.

6 Inui, Akio. (2005). “Why Freeter and NEET are Misunderstood: Recognizing the New Precarious Conditions of Japanese Youth”, *Social Work and Society International Online Journal*, 3/2; Inui, Akio. (2003). “Restructuring youth: Recent problems of Japanese youth and its contextual origin”, *Journal of Youth Studies*, 2, pp. 219-233.

Nitekim Genda Yuji,⁷ geçmişte Japonya'da genç işsizliğinden bahsedildiğinde evsizlerin ya da öğrencilerin akla geldiğini, 1990'lardan itibaren ise eğitime devam etmeyen, işsiz ve bekar gençlerin sayısının giderek arttığını vurgulamaktadır.

Bu artışın nedeninin, yaklaşık son 30-35 yıl içerisinde gençlerin işgücü piyasasına katılımlarında ve okuldan doğrudan işe başlama yönergelerinde küresel olarak önemli değişikliklerin olmasının,⁸ toplumsal ve ekonomik koşulların değişmesinin okuldan erken ayrılmanın ve hızlıca istihdama girmenin geleneksel yollarının bütünüyle çökmesinin⁹ olduğu söylenebilir.

Bu çerçevede Avrupa Birliği düzeyinde eğitime ve istihdama dahil olmayan (NEET, Not in Education, Employment and Training) genç nüfus, önemli bir sorun olarak görülmeye başlanmıştır. Eurostat 2018 verilerine göre Avrupa ülkelerinde yaşayan 20-34 yaş arasındaki gençlerin %16,5'i hem emek pazarından hem de eğitimden dışlanmış bulunmaktadır.¹⁰ Bu durumdaki gençlerin toplumsal dışlanma ve izolasyonla karşılaştıklarında yaşam şanslarını ve kalitesini ciddi anlamda olumsuz etkilediğine yönelik önemli sayıda çalışma yapılmıştır.¹¹

Diğer taraftan bu durumda olan genç nüfusun oldukça heterojen bir grup olduğunu da belirtmek gerekir. Örneğin bu gruptaki gençlerin bir kısmı, aynı grup içerisindeki diğer gençlere göre daha dezavantajlı durumda bulunabilmektedir. Bazı araştırmalarda elde edilen bulgulara göre eğitim düzeyi daha düşük olan ve istihdam dışı olan gençler, yine istihdam dışı olup eğitim düzeyi daha yüksek olan gençlere göre üç kat daha fazla risk altındadır. Eğer birey, genç bir göçmense göçmen olmayana göre risk altında kalma oranı %70 civarında daha yüksektir. Buna benzer olarak aynı yaşlarda olup engelli ya da sağlık sorunları olan gençler, diğer gençlere göre %40 civarında daha fazla sorun yaşamaktadır. Aileden gelen toplumsal ve ekonomik statü bu noktada çok önemli bir rol oynamaktadır.¹² Hope Nudzor¹³ tarafından yapılan başka bir sınıflama, bu gençlerin homojen olmadığını gösteren başka bir örnektir. Nudzor'a göre bu gençler; bakıma ihtiyacı olanlar, evde bakıma ihtiyacı olan birine bakmak zorunda kalanlar, suç işlemiş olanlar, düşük eğitimliler, fiziki ya da zihinsel sorunları olanlar, alkol ya da uyuşturucu bağımlıları gibi değişik biçimde sınıflanabilirler.

Bütün bunlara ek olarak eğitimde ve istihdamda yer almayan genç grubuna dahil olmanın birey, toplum ve ekonomi açısından olumsuz birtakım sonuçlarından da bahsedilebilir. Bireysel olarak bu gruba dahil olan bir genç açısından hoşnutsuzluk, güvensizlik, zihinsel ve fiziksel sağlık sorunları gibi sonuçların ortaya çıkması olasıdır. Diğer taraftan hem siyasal hem de toplumsal olarak yabancılaşma olasılıkları daha yüksektir. Bu gruba dahil olmayan aynı yaştaki gençlerle karşılaştırıldığında eğitime devam etmeyen ve işsiz gençlerin siyasal ilgilerinin ve toplumsal sorumluluk duygularının daha düşük olduğu ve daha düşük güven düzeyine sahip oldukları bazı araştırmalar tarafından ortaya konulmuştur.¹⁴

7 Yuji, Genda. (2005). "The 'NEET' Problem in Japan", *Social Science Japan*, 32, pp. 3-5.

8 Bynner, John and Parsons, Samantha. (2002). "Social Exclusion and the Transition from School to Work: The Case of Young People Not in Education, Employment, or Training (NEET)", *Journal of Vocational Behavior*, 60, pp. 289-309; Bynner, John. (2001). "British Youth Transitions in Comparative Perspective", *Journal of Youth Studies*, 4/1, pp. 5-23.

9 Pollock, G. (1997), "Uncertain Futures: Young People in and out of Employment since 1940", *Work, Employment and Society*, 11/4, pp. 615-638.

10 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training#NEETS:_analysis_by_sex_and_age

11 Simmons, Robin and Thompson, Ron. (2011).

12 Mascherini, Massimiliano vd. (2012).

13 Nudzor, Hope. (2010). "Depicting Young People by What They are not: Conceptualisation and Usage of NEET as a Deficit Label", *Educational Futures*, 2/2, pp. 12-25.

14 Mascherini, Massimiliano vd. (2012).

Küresel ekonominin bir parçası olan Türkiye’de de benzer eğilimlerin arttığını söylemek yanlış olmayacaktır. 2018 tarihli OECD raporuna göre 2006’dan 2015’e kadar eğitimini yarıda bırakmış ve halen istihdam dışı olan 15-29 yaş arası gençlerin oranı, önemli bir düşüş göstermiş olmakla birlikte Türkiye, 2018 yılında hali hazırda %26,5 dolaylarında bir oranla %13 olan OECD ortalamasına kıyasla OECD ülkeleri arasında en yüksek orana sahip ülkelerden birisidir. Söz konusu kadınlar olduğunda bu oran %39,8’e çıkmaktadır (OECD ülkeleri arasında %15,6). Bu anlamda Türkiye’de kadınlar, erkeklere oranla (%13,8) yaklaşık üç kat daha fazla risk altındadır. Bu durum, kadınların emek pazarına katılımını azaltan ve onları karşılığı ödenmeyen ev içi emekçiye dönüştüren geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin halen baskın olduğu biçiminde yorumlanabilir.¹⁵

TÜİK Eylül 2019 İşgücü İstatistiklerine göre Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştakilerde işsiz sayısı 2019 yılı Haziran döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre 938 bin kişi artarak 4 milyon 253 bin kişi olmuştur. İşsizlik oranı, 2,8 puanlık artış ile %13,0 seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde tarım dışı işsizlik oranı, 3,2 puanlık artış ile %15,3 olarak tahmin edilmiştir. Genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı, 5,4 puanlık artış ile %24,8 olurken 15-64 yaş grubunda bu oran, 2,9 puanlık artış ile %13,3 olarak gerçekleşmiştir.¹⁶

MEB istatistiklerine göre zorunlu eğitimin 12 yıl olarak uygulandığı ilk dönem olan 2012-2013 eğitim ve öğretim yılında net okullaşma oranı %70,6 olarak gerçekleşirken 2016-2017 eğitim ve öğretim döneminde ise bu oran %82,54’e yükselmiştir. Dolayısıyla öğrenim göremeyen ve öğrencilerin %17,46’sına denk düşen 1.240.902 çocuk, lise çağındaki zorunlu eğitime katılamamıştır. Eğitim alamayan çocuklardan 658 bin 286’sı erkek çocuk, 582 bin 616’sı ise kız çocuktur.¹⁷ 2018-2019 eğitim öğretim döneminde ise okullaşma oranı, %87,33’e yükselmekle beraber,¹⁸ halen okul çağındakilerin yaklaşık %13’ü eğitim-öğretimin dışındadır.

Bu veriler çerçevesinde düşünüldüğünde istihdamda yer almayan ve eğitimine devam etmeyen genç nüfusun ülkemiz açısından da önemli bir konu olduğunu söylemek mümkündür.

15 OECD, <https://data.oecd.org/youthinac/youth-not-in-employment-education-or-training-neet.htm>

16 TÜİK (2019). İşgücü İstatistikleri, Eylül 2019, Haber Bülteni, 16 Eylül 2019, sayı: 30686.

17 MEB, Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2016-2017. http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/08151328_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2016_2017.pdf

18 MEB, Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2018-2019. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/30102730_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2018_2019.pdf

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Bu çalışma, eğitimine devam etmeyen ve halihazırda istihdam dışı bulunan 15-29 yaş arası gençlerin durumunu anlamaya ve buna ilişkin birtakım öneriler geliştirmeye yönelik yürütülmüştür.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı; Bursa, Eskişehir ve Bilecik kentlerinde yaşayan 15-29 yaş arasında ve hali hazırda istihdam edilmemiş olan gençlerin geleceğe yönelik beklentilerinin, ihtiyaçlarının, iş deneyimlerinin, eğitim durumlarının, göç olasılıklarının belirlenmesi ve bu çerçevede neden istihdam dışı kaldıkları, eğitimlerini yarıda bıraktıkları eğer varsa göç eğilimlerinin biçimi ve yönünün anlaşılması ile bu sorunların çözümüne yönelik öneriler geliştirilmesidir. Çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır.

1. 15-29 yaş arası gençlerin iş bulmada karşılaştığı sorunlar nelerdir?
2. İstihdam konusunda gelecekte beklenenleri ve ihtiyaçları nelerdir?
3. Eğitim düzeyleri nedir ve eğer eğitimlerini yarıda kesmişlerse bunun nedenleri nelerdir?
4. Başka bir yere göç etme olasılıkları var mıdır? Varsa bunun nedenleri nedir?

1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın evreni; Bursa, Eskişehir ve Bilecik illerinde yaşayan, 15-29 yaş arasında olan ve halihazırda istihdam dışı kalmış bireylerden oluşmaktadır.

Araştırmanın yöntemi iki boyuta dayanmaktadır. Birincisi, 15-29 yaş arasındaki toplam 1207 kişiye uygulanan soru kağıdı tekniğidir.

Bu yöntem uygun olarak bir soru kağıdı hazırlanmış ve araştırmaya başlamadan önce toplam 42 kişiye uygulanarak pilot çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu pilot çalışma çerçevesinde elde edilen verilere dayanılarak bazı sorular bütünüyle kaldırılmış, yeni sorular eklenmiş ve bazı sorular da kısmen değiştirilmiştir. Örneğin; bireylerin eşi, anne ve babasının doğum yerinin türüne ilişkin sorular sorudan beklenen yanıt alınamamış, bu sorunun sadece anket uygulanan kişiye sorulması kararlaştırılmıştır. Yine bazı açık uçlu sorulardan beklenen yanıtların alınamadığı gözlemlenmiş, bu çerçevede bu sorular kapalı uçlu olarak hazırlanmıştır.

Soru formunun nihai halini almasından sonra pilot çalışma öncesi “Anket Alan Uygulama Kılavuzu” doğrultusunda eğitim alan anketörler, anket uygulamasına başlamışlardır. Bursa ilinde 4 anketör ve 1 süpervizör görev almış, saha uygulamasının denetimini istatistikçi il koordinatörü ile proje danışmanı gerçekleştirmiştir. Eskişehir ilinde 4 anketör ve 1 süpervizör görev almış, saha uygulamasının denetimini istatistikçi il koordinatörü gerçekleştirmiştir. Bilecik ilinde ise 3 anketör ve 1 süpervizör görev almış, saha uygulamasının denetimini istatistikçi il koordinatörü ve proje danışmanı gerçekleştirmiştir.

Proje kapsamında anket uygulaması gerçekleştirilmesi gereken hedef kitle çalışmayan, eğitim ve öğrenimde olmayan gençler olması nedeniyle söz konusu kişilere ulaşabilmek adına gençlerin yoğun olduğu bölgelerde ve İŞKUR İl Müdürlüğü'ne gelen hali hazırda çalışmayan gençler ile kadın-erkek dağılımı ile yaş grupları ve ilçe nüfusları göz önünde bulundurularak anket uygulaması yapılmıştır.

7 Mayıs – 29 Mayıs tarihleri arasında Bursa, 6 Mayıs – 2 Haziran tarihleri arasında Eskişehir ve 14 Mayıs tarihinde başlanarak Haziran ayının ilk haftasında da Bilecik ilinde çalışmanın ilk boyutu olan anket uygulaması tamamlanmış, telefon kontrolü ile anketlerin doğruluğu teyit edilmiştir.

Elde edilen veriler uzman istatistikçi ve proje danışmanı akademisyenler tarafından analiz edilmiş, yorumlanarak raporlanmıştır.

Çalışmanın ikinci boyutu, 15-29 yaş arasındaki 120 kişiye uygulanan derinlemesine görüşmelerdir. Bunun için yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır.

Bu projede nitel verilerin elde edilmesi ve yorumlanması aşamasında şu üç aşama izlenmiştir:

1. Olguların açık ve kapsamlı betimlenmesi.
2. Aktarılan deneyimlerin yorumlanması.
3. Genellemelerin belirli koşullar içerisinde genelleştirilebilmesi için bazı nitel verilerin nicelleştirilmesi.

Hem soru kağıdı uygulamasından hem de nitel görüşmelerden elde edilen verilerin birbirini tamamladığı ve konu üzerinde daha doğru tespitler ve genellemeler yapılabilmesini sağladığı düşünülmektedir. Bu nedenle her iki yöntem bir arada seçilmiştir.

Saha çalışmalarının tamamlanmasının ardından veriler analiz edilmiş ve bir taslak rapor hazırlanmıştır. Her ilde birer çalıştay gerçekleştirilerek ilgili paydaşların üyelerinin katılımı sağlanmış ve taslak raporun sunumu gerçekleştirilerek mevcut bulgular üzerine istişare yapılmıştır. Başta İl İstihdam Kurulu üyeleri olmak üzere konu ile ilgili paydaşların katılım sağladığı, 17 Temmuz 2019 tarihinde hem Bilecik hem de Eskişehir’de ve 18 Temmuz 2019 tarihinde Bursa’da birer çalıştay gerçekleştirilmiştir. Bu çalıştayların çıktıları da analiz edilerek ilgili rapor nihai hale getirilmiştir.

Bölge illerinde yapılan çalıştaylarda genel olarak farklı kesimlerin farklı bakış açılarının olduğu görülmektedir. NEET grubundaki gençlerin iş hayatına atılması ve istihdam edilmesinde özellikle özel sektör temsilcileri arasında NEET grubundaki bireylerin çoğunlukla iş konusunda çok seçici davrandıklarını belirtmekle beraber özellikle göçü azaltmaya yönelik tedbirler alınması, bu bağlamda ilgili bireylerin yaşadıkları yerlerde göçü azaltıcı veya önleyici yatırımların ve teşviklerin artırılmasının önemine vurgu yapılmıştır. Gençlerin yaşadıkları bölgelerde yaşam standartlarının artırılmasının göç etme eğilimlerini azaltacağı dile getirilmiştir. İş piyasasındaki arz-talep ve nitelik dengesinin sağlanması, ara eleman yetiştirilmesine yönelik eğitim programlarının ve uygulamalarının yaygınlaştırılması da önemli bir husus olarak ortaya konulmuştur. Bu kapsamda özellikle toplum genelinde ve aile özelinde mesleki eğitime yönelik olumsuz algının azaltılması ve gençlerin teknik bilgi sahibi olmaları ve meslek edinmelerine yönelik toplumsal bir teşvik olgusuna da ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Özel sektör temsilcilerinin mesleki eğitim kurumlarındaki teknik altyapının piyasa şartlarını karşılayacak nitelikte eleman yetiştirilmesine yönelik güncellenmesi ve iyileştirilmesi gerektiği de özellikle vurgulanan unsurlar arasında yer almıştır. Bunun dışında özellikle NEET grubu içinde yer alan gençlerin hem sosyal hayatla bütünleştirilmesi, eğitim ihtiyaçlarının giderilmesi gibi sorunlarına yönelik psikolojik desteklerin de önemli olduğu belirtilmiştir. Katılımcılar ayrıca son yıllarda öne çıkan mesleklere dikkat çekmiş; influencer, reklam yazarlığı, youtuberlık gibi yeni alanların açıldığına ve aynı zamanda günümüz mesleklerinin birçoğunun yakın gelecekte yok olacağına vurgu yapmışlardır. Klasik eğitim ve iş anlayışının günümüz koşullarına göre şekillendirilmesi, çalıştay esnasında belirtilen konular arasında yer almıştır.

1.3.1. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Daha önce de vurgulandığı gibi bu araştırmada araştırma ekibi tarafından hazırlanan bir soru kağıdı ile nicel veriler, yarı yapılandırılmış açık uçlu sorular içeren derinlemesine görüşmeler ile de nitel veriler toplanmış ve analiz edilmiştir.

1.3.1.1. SORU KAĞIDI ARAŞTIRMA GRUBU

Bu araştırmada nicel veriler, 1207 kişiye yüz yüze görüşmeler yoluyla uygulanan soru kağıdı aracılığıyla toplanmıştır. Soru kağıdı bu araştırma kapsamında proje ekibindeki uzmanlar tarafından geliştirilmiştir. Araştırma grubunda yer alan kişilerin illere göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. İl Dağılımı		
	Sayı	Yüzde (%)
Bursa	406	33,7
Eskişehir	401	33,2
Bilecik	400	33,1
Toplam	1.207	100,0

Araştırmada kullanılan soru kağıdı 3 ana bölümden oluşmaktadır:

1. Demografik Yapıya İlişkin Sorular: Bu bölümde aile ve hane halkı yapısı, ekonomik durum, eğitim durumu ve göç ile ilgili sorular yer almaktadır.
2. Çalışma ve İstihdama Yönelik Sorular: Bu bölümde görüşülen kişinin daha önce çalışıp çalışmadığı, bir mesleğinin olup olmadığı, ne tür bir iş aradığı, işsizlik ve aile içi ilişkilere yönelik sorular yer almaktadır.
3. Eğitim, Kültür ve Gündelik Yaşama İlişkin Sorular: Bu bölümde eğitim durumu, gündelik hayat ve medya kullanımı, sosyal medya kullanımı, gelecekte beklenenler ile ilgili sorular yer almaktadır.

1.3.1.2. DERİNLEMESİNE GÖRÜŞMELER

Araştırmada soru kağıdı uygulamasının yanı sıra Derinlemesine Görüşme yöntemi de kullanılmıştır. Derinlemesine görüşme, araştırılan konunun bütün boyutlarını kapsayan, daha çok açık uçlu soruların sorulduğu, detaylı cevapların alınmasına imkan veren, yüz yüze ve birebir görüşülerek bilgi toplanmasına imkan veren bir veri toplama tekniğidir. Nitel araştırmalarda özel bir yeri olan ve çok sık başvurulan bir veri toplama tekniği olan görüşme, görüşülen kişilere kendilerini birinci elden ifade edebilme fırsatı verirken araştırmacıya da görüşme yapılan kişilerin anlam dünyalarını, bakış açılarını, içinde buldukları özel durumlara ait duygu, düşünce ve tecrübelerini yine onların ifadeleri yardımıyla derinlemesine anlama imkanı sunmaktadır.¹⁹

19 Tekin, H. H. (2006). "Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme", Sosyoloji Dergisi, 3 (13), 101-116.

Anket uygulaması ile eş zamanlı olarak yürütülen bu çalışmada 3 ilin her birinden 40'ar kişi olmak üzere toplam 120 kişi ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Derinlemesine görüşme yapılan katılımcıların 40'ı kadın, 80'i erkektir.

Derinlemesine görüşmelerde katılımcılara konuya ilişkin açık uçlu olmak üzere 4 başlık altında sorular yöneltilmiştir. Görüşme soruları şunlardır:

1. Yaşam öyküsü

- Yaşı.
- Doğum yeri (köy, kasaba, şehir, vb.).
- Göç hikayesi (varsa) – Göç nedeni nedir? – Kaç yıldır bu şehirde yaşıyor?
- Çalıştığı işler – Şimdiye kadar çalıştığı bir iş oldu mu? Olduysa neden işten ayrıldı?
- (Evlilyse) Nasıl evlendi? Nasıl tanıştı? vb.
- Zamanını nasıl değerlendirdiği - Dışarıda zamanını nerede geçirir (kahvede, kafede, internet kafede vb.) Neler yapar?

2. İstihdama ilişkin sorular

- İş arıyor mu? Aramıyorsa neden? İş bulma ümidi var mı?
- Nasıl bir işi tercih eder (Tam zamanlı, yarı zamanlı, vb.)
- Bir mesleği var mı? Bu meslekle ilgili bir iş bulabilme umudu var mı? Yoksa neden?
- Bir mesleği yoksa meslek edindirme kurslarına devam etmek ister mi?
- Bu şehirde iş bulamazsa ne yapmayı planlıyor? Göç etmek istiyor mu? İstiyorsa ne zaman ve nereye? (Yurt içi, yurt dışı, vb.)

3. Eğitime ilişkin sorular

- En son bitirdiği okul hangisi? (İlk okul, orta okul, vb.)
- Eğer üniversiteye devam etmemişse bunun nedeni nedir?
- Eğitimi yarıda kesmesinin kendisi açısından olumlu ve olumsuz yanları var mı? Bu konuda ne düşünüyor?

4. Gençlik üzerine sorular

- Genç olmak hakkında ne düşünüyor? Genç olmak kendisine ne ifade ediyor?
- Türkiye'de genç insanların en önemli sorunu nedir?
- İş ve eğitim konusunda gelecekte beklenenleri nelerdir?

1.3.2. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada toplanan nicel veriler; bilgisayar ortamına aktarılmış, gerekli kontroller yapıldıktan sonra SPSS programı kullanılarak analiz edilmiş, frekans ve yüzdelerle birlikte raporlaştırılmıştır.

Araştırmanın nitel verilerini oluşturan derinlemesine görüşme kayıtları da elektronik ortama aktarılmış ve daha sonra bu metinler, MAXQDA 12 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Nitel verilerden nicel verilerin yorumlanmasında da yararlanılmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN ANALİZİ VE BULGULARI

2.1. DEMOGRAFİK GÖSTERGELER

Araştırmaya katılan toplam 1.207 kişinin %41,5'i kadın, %58,5'i erkektir. Bu katılımcıların, araştırma amacıyla hedeflendiği gibi yaşları 15-29 arasında değişmekle birlikte en fazla katılım sağlayan bireylerin (%12,9) yaşının 19 olduğunu belirtmek gerekir. En az katılım %0,8 ile 15 yaş grubunda olmuştur.

Araştırmaya katılanların çoğunluğu (%91,2) henüz evlenmemiştir. Katılımcıların %28,5'i akademik eğitim veren düz ya da Anadolu Liselerinden mezun olduğunu belirtmiştir. Bu orana meslek liselerinden mezun olanlar (%19,6) da eklendiğinde araştırmaya katılanların yarısına yakınının lise ve dengi meslek liselerinden mezun olanlardan oluştuğunu vurgulamak gerekir. Bunun arkasından yaklaşık %19,1 oranla bir lisans programından mezun olmuş katılımcılar gelmektedir. Lise ve dengi meslek lisesi eğitiminin altında bir eğitim düzeyine sahip olanların oranı %23,2'dir.

Eğitim durumları konusunda iller arasında önemli farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bulgulara göre lisans ve daha üstü eğitim alan gençlerin oranı, Bilecik'te en yüksek düzeydedir (%26,8). Diğer illerde bu oran sırasıyla Bursa'da %16,9 ve Eskişehir'de %14,1'dir. Her üç ilde de eğitim düzeyi konusunda en yüksek oran lise/meslek lisesi mezunlarıdır (Bilecik %45,3, Bursa %43,4, Eskişehir %55,9).

Tablo 2. Katılımcılara İlişkin Demografik Göstergeler

	Sayı	Yüzde (%)
CİNSİYET		
Kadın	501	41,5
Erkek	706	58,5
Toplam	1.207	100,0
YAŞ		
15	10	0,8
16	31	2,6
17	46	3,8
18	92	7,6
19	156	12,9
20	89	7,4
21	108	8,9
22	89	7,4
23	95	7,9
24	105	8,7
25	99	8,2
26	71	5,9
27	58	4,8
28	54	4,5
29	104	8,6
Toplam	1.207	100,0
MEDENİ DURUM		
Evli	89	7,4
Bekar	1.101	91,2
Dul	17	1,4
Toplam	1.207	100,0
EĞİTİM		
Okur-Yazar Değil	16	1,3
İlkokul	42	3,5
Ortaokul	222	18,4
Meslek/İmam Hatip Lisesi	236	19,6
Düz/Anadolu Lisesi	345	28,5
Önlisans Örgün	101	8,4
Önlisans AÖF	12	1,0
Lisans Örgün	225	18,6
Lisans AÖF	6	0,5
Lisansüstü	2	0,2
Toplam	1.207	100,0

Derinlemesine görüşmelerde elde edilen nitel veriler de demografik göstergeler açısından benzer bir görünüm sergilemektedir. Derinlemesine görüşmeye katılanların sadece %18,4'ü evli olduğunu, geri kalanlar ise (%81,6) bekar olduğunu belirtmiştir. Diğer taraftan 21 ve 29 yaşlarında olanların araştırmaya katılım oranı eşit olup (%12,5) diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir.

Aşağıdaki grafik derinlemesine görüşmelere katılanların eğitim durumlarını göstermektedir. Nicel verilerde olduğu gibi nitel verilerde de katılımcıların çoğunluğunun lise ve dengi meslek liselerinden mezun oldukları gözlenmektedir (42 kişi). Yine benzer olarak ikinci sırada 33 kişi ile üniversite mezunları gelmektedir. Hem nicel hem de nitel veriler göz önünde tutulduğunda hali hazırda istihdam edilmeyen gençlerin önemli bir çoğunluğunun lise ya da üniversite mezunu olduğu söylenebilir.

Anket çalışmasına katılanların %67'sine yakını kent doğumludur. Köy doğumluların oranı yaklaşık %5,6, kasabada doğanların oranı ise yaklaşık %27,4'tür. Bu çerçevede katılımcıların kentliye ve kentli olmaya özgü davranışlar sergileme olasılığının yüksek olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan katılımcıların çoğunluğu (%77,8) soru kağıdı uygulamasının yapıldığı ve örneklem içerisinde alınan kentlerde doğmuştur.

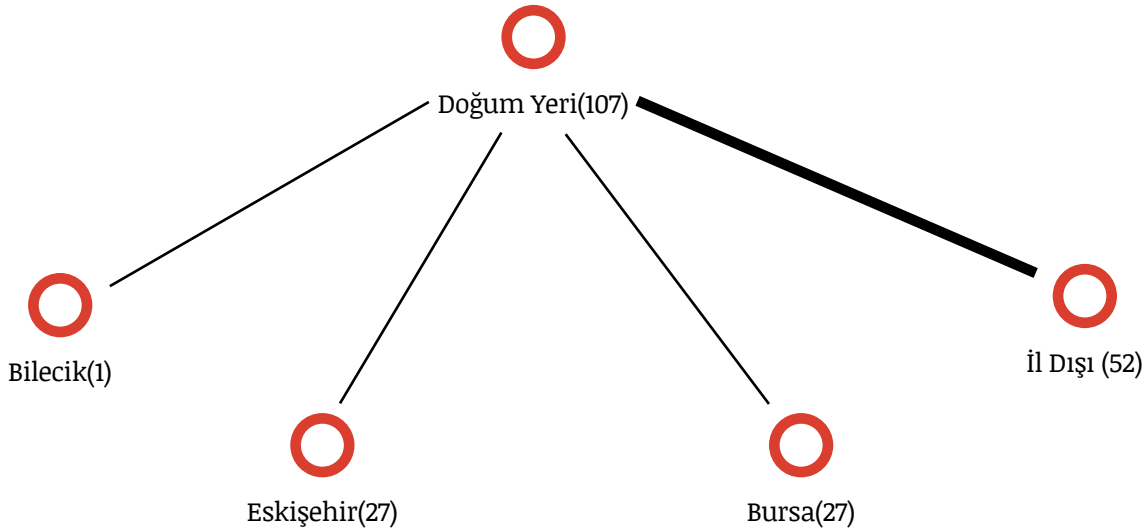
Tablo 3. Katılımcıların Doğduğu Yere İlişkin Bilgiler

	Sayı	Yüzde (%)
DOĞDUĞU KENT BİRİMİ		
Köy	68	5,6
Kasaba	331	27,4
Şehir	808	66,9
Toplam	1.207	100,0
DOĞDUĞU İL		
Bursa	419	34,7
Eskişehir	314	26
Bilecik	206	17,1
Ankara	32	2,7
İstanbul	30	2,5
Sakarya	13	1,1
Kütahya	12	1,0
İzmir	10	0,8
Konya	10	0,8
Afyon	9	0,7
Diyarbakır	8	0,7
Diğer	154	11,9
Toplam	1.207	100,0

Nitel verilerde de benzer bir oran ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan Bilecik'te araştırmaya dahil edilen bireylerin çoğunluğu başka bir kentte doğduğunu belirtmiştir.

Aşağıdaki grafik derinlemesine görüşmelere katılanların doğum yerlerini göstermektedir.

Şekil 1. Derinlemesine Görüşme Katılımcılarının Doğum Yerleri

Burada halihazırda yaşanan kent ve doğum yeri karşılaştırması yapılabilir. Buna göre Bilecik'te yaşayıp yine bu kente doğduğunu belirtenlerin oranı %50,3, Bursa'da yaşayıp Bursa'da doğduğunu belirtenlerin oranı %96,3 ve Eskişehir'de yaşayıp Eskişehir'de doğduğunu belirtenlerin oranı %70,1'dir. Hem nicel hem de nitel veriler çerçevesinde katılımcıların çoğunun örneklem içerisine alınan kentlerde doğduğu görülmektedir. Bu anlamda Bilecik, göç ile gelenlerin oransal olarak daha fazla olduğu kent görünümündedir. Diğer taraftan Bursa ve Eskişehir kentlerinde katılımcıların önemli bir kısmının bir göç hikayesinin olmadığı, olsa bile kendileri doğmadan önce anne-babalarının bu göçü gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır. Bu anlamda çoğunluğu kendisini doğmuş olduğu kentli saymaktadır. Bu durumun bireylerin ileride bu kentten göç edip etmeme eğilimlerini etkilemesi muhtemeldir.

Daha önce belirtildiği gibi bu araştırma katılımcılarında evli olanların oranı oldukça düşüktür. Evli olan katılımcıların çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır (toplam 89 kişiden 53 kişi) ve evli erkek katılımcıların sayısı 36'dır. Evli olan toplam 89 kişinin eğitim düzeyleri de en yüksek düzeyde lise ve dengi okul mezunu (%34,8) ve üniversite mezunu (%23,6) olarak ortaya çıkmıştır.

Sosyolojik çalışmalarda üzerinde çalışılan örnekleme dahil edilen ait oldukları aile yapısı, ailenin gelir düzeyi, anne-babanın eğitim durumu, anne-babanın ait oldukları toplumsal sınıf, tabaka ya da mesleği türünden değişkenler bireylerin tutum, davranış ve düşünceleri üzerinde etkilidir. Bu nedenle bu tür çalışmalarda örneklemin ailesine ilişkin arka planı ortaya çıkarmaya yönelik sorular yöneltilmiştir. Bu çalışmada da örneklem içerisine giren 15-29 yaş arasındaki gençlere anne ve babalarının eğitim durumu, mesleği ve geliri hakkında sorular sorulmuştur. Aşağıdaki 4 tablo (Tablo 4, 5, 6 ve 7) bu sorulara ilişkin verileri göstermektedir.

Tablo 4. Katılımcının Eşine Ait Demografik Göstergeler *

	Sayı	Yüzde (%)
YAŞ		
20-25	27	30,3
26-30	37	41,6
31-35	20	22,5
36 ve üzeri yaş	5	5,6
Toplam	89	100,0
EĞİTİM		
Okur-Yazar Değil	1	1,1
İlkokul	19	21,3
Ortaokul	11	12,4
Meslek/İmam Hatip Lisesi	17	19,1
Düz/Anadolu Lisesi	17	19,1
Önlisans Örgün	4	4,5
Önlisans AÖF	2	2,2
Lisans Örgün	17	19,1
Cevap yok	1	1,1
Toplam	89	100,0

*Evli olduğunu söyleyen katılımcılara sorulmuştur.

Yukarıdaki tablodan görülebileceği gibi, eşlerin eğitim durumu söz konusu olduğunda en yüksek oranın lise/meslek lisesi mezunları olduğu görülmektedir. Bu oran katılımcıların eşleri ile benzer eğitim düzeylerine sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 5. Katılımcının Eşine Ait İş Bilgileri *

	Sayı	Yüzde (%)
ÇALIŞMA DURUMU		
İşsiz	13	14,6
İşçi	35	39,3
Memur	13	14,6
Kendi işi (kimseyi çalıştırmıyor)	5	5,6
Kendi işi, ortalama 2-3 kişi çalıştırıyor	1	1,1
Ev hanımı	22	24,7
Toplam	89	100,0
EĞİTİM		
Geliri yok	34	38,2
1.000 TL ve altı	2	2,2
1.001-1.500 TL	2	2,2
1.501-2.500 TL	16	18,0
2.501-3.500 TL	24	27,0
3.501-4.500 TL	7	7,9
4.501 TL ve üzeri	4	4,5
Toplam	89	100,0

*Evli olduğunu söyleyen katılımcılara sorulmuştur.

Eşlerin önemli bir kısmı işçi olmakla birlikte ev hanımı da dahil edildiğinde önemli bir kısmının da işsiz olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Katılımcının Babasına Ait Demografik Göstergeler

	Sayı	Yüzde (%)
YAŞ		
36-44	151	12,5
45-54	644	53,4
55-64	255	21,1
65 ve üzeri yaş	38	3,1
Bilmiyor/Cevap yok/Vefat etmiş	119	9,9
Toplam	1.207	100,0
EĞİTİM		
Okur-Yazar Değil	14	1,2
İlkokul	355	29,4
Ortaokul	350	29,0
Meslek/İmam Hatip Lisesi	102	8,5
Düz/Anadolu Lisesi	170	14,1
Önlisans Örgün	16	1,3
Önlisans AÖF	6	0,5
Lisans Örgün	58	4,8
Lisans AÖF	7	0,6
Lisansüstü	10	0,8
Cevap yok / Vefat etmiş	119	9,0
Toplam	1.207	100,0

Tablo 7. Katılımcının Babasına Ait İş Bilgileri

	Sayı	Yüzde (%)
ÇALIŞMA DURUMU		
İşsiz	61	5,1
İşçi	495	41,0
Memur	90	7,5
Kendi işi (kimseyi çalıştırmıyor)	92	7,6
Kendi işi, ortalama 4-5 kişi çalıştırıyor	32	2,7
Kendi toprağında çiftçi	29	2,4
Emekli	288	23,9
Cevap yok/Vefat etmiş	120	9,9
Toplam	1.207	100,0
AYLIK GELİRİ		
Geliri yok	24	2,0
1.000 TL ve altı	23	1,9
1.001-1.500 TL	76	6,3
1.501-2.500 TL	471	39,0
2.501-3.500 TL	280	23,2
3.501-4.500 TL	112	9,3
4.501 TL ve üzeri	102	8,5
Bilmiyor/Cevap yok/Vefat etmiş	119	9,9
Toplam	1.207	100,0

Tablo 8. Katılımcının Annesine Ait Demografik Göstergeler

	Sayı	Yüzde (%)
YAŞ		
31-44	373	30,9
45-54	572	47,4
55-64	129	10,7
65 ve üzeri yaş	12	1,0
Bilmiyor/Cevap yok/Vefat etmiş	121	10,0
Toplam	1.207	100,0
EĞİTİM		
Okur-Yazar Değil	37	3,1
İlkokul	528	43,7
Ortaokul	323	26,8
Meslek/İmam Hatip Lisesi	41	3,4
Düz/Anadolu Lisesi	108	8,9
Önlisans Örgün	8	0,7
Önlisans AÖF	2	0,2
Lisans Örgün	32	2,7
Lisans AÖF	2	0,2
Lisansüstü	7	0,6
Cevap yok / Vefat etmiş	119	9,9
Toplam	1.207	100,0

Tablo 9. Katılımcının Annesine Ait İş Bilgileri

	Sayı	Yüzde (%)
ÇALIŞMA DURUMU		
İşsiz	68	5,6
İşçi	136	11,3
Memur	39	3,2
Kendi işi (kimseyi çalıştırmıyor)	18	1,5
Kendi işi, ortalama 2-3 kişi çalıştırıyor	3	0,2
Kendi toprağında çiftçi	6	0,5
Ev hanımı	779	64,5
Emekli	38	3,1
Cevap yok/Vefat etmiş	120	9,9
Toplam	1.207	100,0
AYLIK GELİRİ		
Geliri yok	822	68,1
1000 TL ve altı	19	1,6
1001-1500 TL	25	2,1
1501-2500 TL	141	11,7
2501-3500 TL	47	3,9
3501-4500 TL	25	2,1
4501 TL ve üzeri	9	0,7
Bilmiyor/Cevap yok/Vefat etmiş	119	9,9
Toplam	1.207	100,0

Araştırmaya dahil olan örneklemin babalarının çoğunluğu ilkokul (%29,4) ve orta okul (%29) mezunudur. Anneler söz konusu olduğunda ise bu oranlar ilk okul (%43,7) lehinde artmakta, orta okul mezunu annelerin oranı ise %26,8 düzeyinde kalmaktadır. Üniversite mezunu baba (%6,2) ve anne (%3,5) oranlarının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu anlamda araştırmaya katılan gençlerin; (a) düşük bir eğitim düzeyine sahip bir aile yapısından geldikleri ve (b) buna karşılık kendi eğitim düzeylerinin anne ve babalarından daha yüksek olduğu (çoğunlukla lise) ortaya çıkmaktadır. Bu genellikle beklenen bir sonuçtur. Diğer taraftan, yukarıda bahsedilen ilk sonuç göz önünde tutulduğunda, anne ve babanın eğitim düzeyi düştükçe çocukların iş bulma/istihdama katılma olanaklarının da düştüğü görülmektedir.

UNESCO, 8 Eylül 2019 tarihinde Dünya Okuma Yazma Günü dolayısıyla Dünya genelinde 15 yaş üzeri 781 milyon kişinin okuma-yazma bilmediğini, bu kişilerin üçte ikisini kadınların oluşturduğunu açıklamıştır. Türkiye genelinde de TÜİK 2018 verilerine göre 6 yaş ve üzeri nüfusta okuma yazma bilmeyen oranı Türkiye genelinde %3,26 olarak hesaplanmıştır. TR41 geneli için okuma yazma bilmeyen oranı, 2018 yılında %2,1 olarak hesaplanmıştır (Erkeklerde %0,6, Kadınlarda %3,7). Bu araştırma kapsamındaki illerde kadın ve erkek nüfusu için bu oran yaklaşık olarak %1,3'tür (Erkeklerde %1,1, kadınlarda %1,6).

Türkiye genelinde okuma yazma bilmeyen erkeklerin oranı %1,12 iken bu oranın kadınlar arasında %5,90 olduğu açıklanmıştır. Kadınlar aleyhine olan okuma yazma bilmeyenlerin oranı Türkiye genelinde olduğu gibi bu araştırmaya da yansımış görünmektedir. Öte yandan okuma yazma bilmeyenlerin oranının en yüksek olduğu ilin Şanlıurfa olduğu (%10), Şanlıurfa'dan sonra Mardin, Muş, Siirt, Şırnak ve Diyarbakır illerinin geldiği açıklanmıştır. Bunu destekleyen bir başka gösterge, anne ve babanın hali hazırda yaptığı iş durumuna ilişkindir. Buna göre, babaların çoğunluğu (%48,5) ücretli-maaşlı olarak bir işte çalışmakta, kendi işinin sahibi olanların oranı %12,7'de kalmaktadır. Annelerin ise %64,5'i çalışmamakta (ev kadını), %14,5'i ise ücretli-maaşlı olarak bir işte çalışmaktadır. Annelerin sadece %2,2'si kendi işine sahiptir. Bu veriler örnekleme dahil olan gençlerin çoğunlukla alt ve alt-orta sınıflardan geldiğini göstermektedir.

Bu sonuçlar, TÜİK verileriyle de uyumludur. Nitekim TÜİK İşgücü İstatistikleri Nisan 2019²⁰ verilerine göre Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştakilerde işsiz sayısı 2019 yılı Ocak döneminde geçen yılın aynı dönemine göre 1 milyon 259 bin kişi artarak 4 milyon 668 bin kişi olmuştur. İşsizlik oranı, 3,9 puanlık artış ile %14,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde, tarım dışı işsizlik oranı 4,1 puanlık artış ile %16,8 olarak hesaplanmıştır. Genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı, 6,8 puanlık artış ile %26,7 olurken, 15-64 yaş grubunda bu oran, 3,9 puanlık artış ile %15,0 olarak gerçekleşmiştir.

İşgücü, 2019 yılı Ocak döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre 387 bin kişi artarak 31 milyon 825 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0,1 puanlık artış ile %52,2 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemler için yapılan kıyaslamalara göre erkeklerde işgücüne katılma oranı 0,2 puanlık azalış ile %71,1, kadınlarda ise 0,4 puanlık artışla %33,6 olarak gerçekleşmiştir.

20 TÜİK (2019). İşgücü İstatistikleri, Ocak 2019, Haber Bülteni, 15 Nisan 2019, Sayı: 30682.

Tablo 10. Mevsim etkilerinden arındırılmamış temel işgücü göstergeleri, Temmuz 2018, Temmuz 2019²¹

	Toplam		Erkek		Kadın	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
15 ve daha yukarı yaştakiler	(Bin)					
Nüfus	60.360	61.017	29.893	30.152	30.467	30.865
İşgücü	31.438	31.825	21.328	21.450	10.110	10.375
İstihdam	28.029	27.157	19.277	18.496	8.752	8.661
Tarım	4.963	4.618	2.848	2.698	2.115	1.920
Tarım dışı	23.066	22.540	16.429	15.799	6.637	6.741
İşsiz	3.409	4.668	2.051	2.954	1.357	1.714
İşgücüne dahil olmayanlar	28.922	29.192	8.565	8.702	20.357	20.490
	(%)					
İşgücüne katılma oranı	52,1	52,2	71,3	71,1	33,2	33,6
İstihdam oranı	46,4	44,5	64,5	61,3	28,7	28,1
İşsizlik oranı	10,8	14,7	9,6	13,8	13,4	16,5
Tarım dışı işsizlik oranı	12,7	16,8	10,9	15,3	16,9	20,0
15-64 yaş grubu						
İşgücüne katılma oranı	57,2	57,6	77,0	77,2	37,2	37,9
İstihdam oranı	50,9	49,0	69,4	66,3	32,1	31,5
İşsizlik oranı	11,1	15,0	9,8	14,1	13,7	16,8
Tarım dışı işsizlik oranı	12,8	16,9	10,9	15,4	17,0	20,1
Genç Nüfus (15-24 yaş)						
İşsizlik oranı	19,9	26,7	17,4	25,4	24,5	29,1
Ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı ⁽¹⁾	23,1	25,5	14,2	18,3	32,3	32,8

Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

(1) Çalışmayan ve eğitimde (örgün ve yaygın) olmayan gençlerin, toplam genç nüfus içindeki oranıdır.

Araştırmada aile yapısına ilişkin elde edilen bir diğer sonuç, örneklemdaki illerde yaşayan hanelerin hane halkı büyüklüğünün 3-4 kişide yoğunlaşmasıdır (bkz. Grafik 1). Bu konuda iller arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna benzer olarak TÜİK'in 2018 yılında Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre, Türkiye'de 2012 yılında 3,7 olan ortalama hane halkı büyüklüğünün azalma eğilimi göstererek 2018 yılında 3,4 kişi olduğu görülmektedir.²² Bu anlamda elde edilen veriler, Türkiye geneli ile uyumludur.

Grafik 1. Şu anda hanenizde siz dâhil kaç kişisiniz?

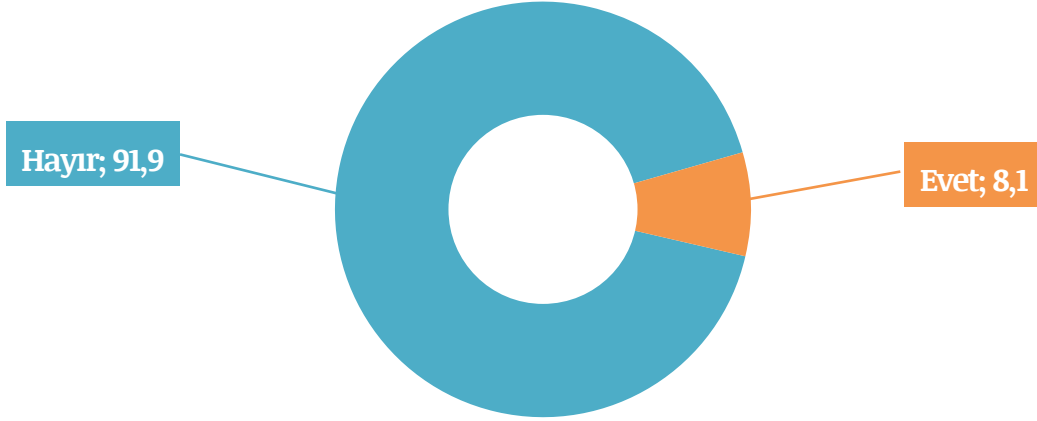

21 TÜİK tarafından yayınlanmış en güncel veridir.

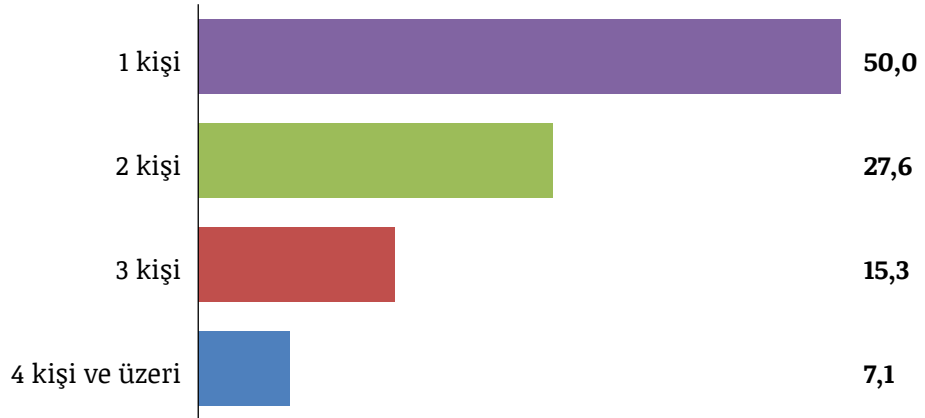
22 TÜİK, (2018). İstatistiklerle Aile, 2018.

Araştırma örneğine dahil olan bireylerin evde bakmakla yükümlü olduğu kişilerin olup olmadığına bakıldığında katılımcıların sadece %8,1'inin bakmakla yükümlü olduğu kişilerin var olduğu görülmektedir. Bunların çoğunluğunun (%50) bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısı ise genellikle bir kişiden ibarettir. Aile içerisinde bakmakla yükümlü olunan bireylerin var olması, gençlerin istihdama katılıp katılmamasını kısmen de olsa etkileyebilmektedir. Nitekim özellikle kadınların ev içerisinde bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısı varsa bu durum onların istihdama katılımını olumsuz etkileyebilmektedir.

Grafik 2. Ailede bakmakla yükümlü olduğunuz kişi var mı (%)?

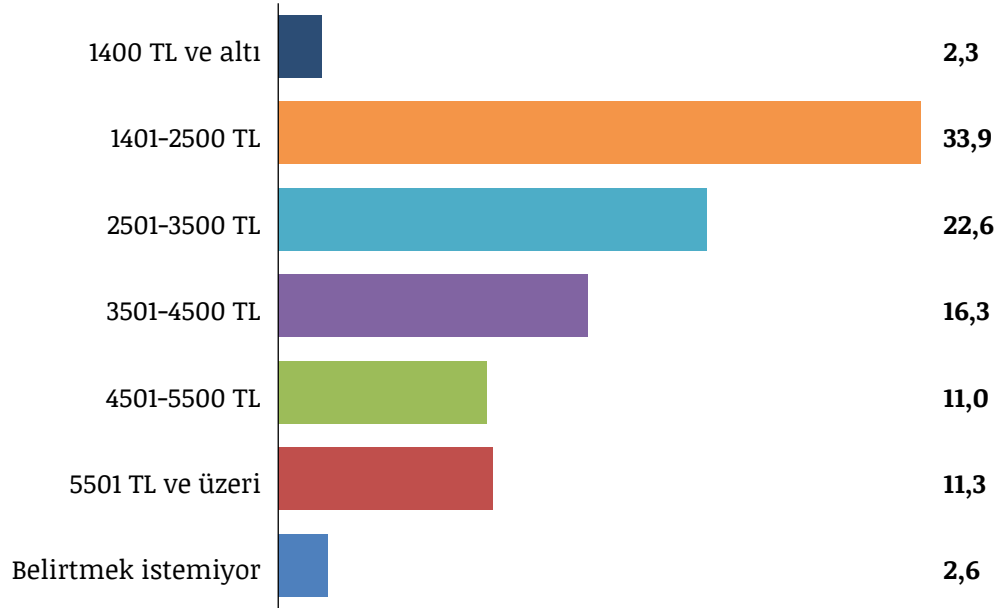
Grafik 3. Bakmakla yükümlü olduğunuz kaç kişi bulunmaktadır? (%)*

Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
(1) Çalışmayan ve eğitimde (örgün ve yaygın) olmayan gençlerin, toplam genç nüfus içindeki oranıdır.

Elde edilen önemli demografik verilerden birisi de hanenin ortalama aylık geliridir. Bu çalışmada elde edilen verilere göre görüşülen bireylerin yaşadığı ailede tüm çalışanların ortalama gelirinde en yüksek oran %33,9 ile 1.401-2.500 TL arasındadır. İkinci en yüksek oran ise 2.501-3.500 TL olarak gözlenmektedir (%22,6). Geliri 3.501-4.500 TL olanların oranı ise sadece %16,3'tür.

**Grafik 4. Hanenizin aylık geliri ortalama olarak ne kadardır (%)?
(Evdeki tüm çalışanlar birlikte)**

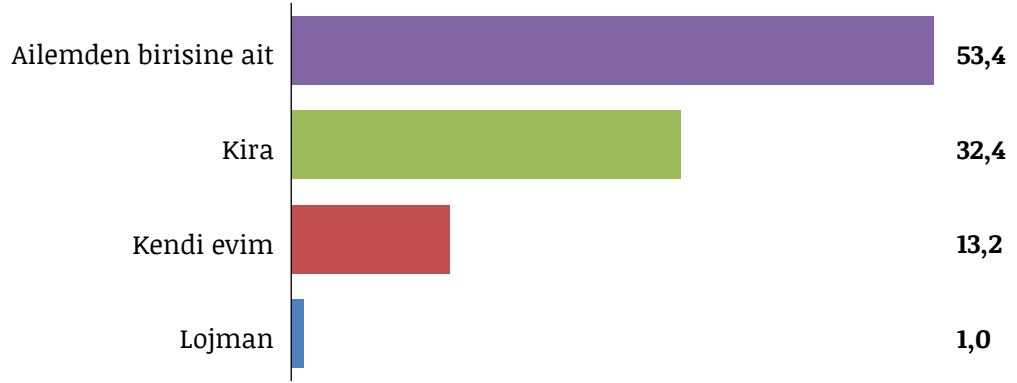
TÜRK-İŞ'in Şubat 2019 araştırmasına göre dört kişilik bir ailenin dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması (açlık sınırı) 2.029 TL'dir. Gıda harcaması ile beraber diğer harcamalar da (giyim, konut, ulaşım, eğitim vb.) göz önüne alındığında yapılması gereken zorunlu harcamalar (yoksulluk sınırı) 6.609 TL'ye yükselmektedir (Bkz. TÜRK-İŞ, 2019). Bu verilere göre bu araştırmaya katılan örneklemin önemli bir kısmının yoksulluk sınırının altında yaşadığını söylemek mümkündür. Diğer taraftan ortalama aylık hane geliri konusunda araştırma kapsamına giren iller arasında bazı farklılıklar olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Aşağıdaki tablo hane halkı gelirine göre iller arasındaki farklılıkları göstermektedir.

Tablo 11. İllere Göre Ortalama Hane Halkı Geliri

ORTALAMA HANE GELİRİ	İLLER			ORTALAMA (%)
	BİLECİK (%)	BURSA (%)	ESKİŞEHİR (%)	
1.400 TL ve altı	3,6	0,2	2,5	2,3
1.401-2.500 TL	28,1	25,4	37,2	33,6
2.501-3.500 TL	23,0	22,9	22,9	22,9
3.501-4.500 TL	14,7	20,7	13,5	16,2
4.501-5.500 TL	14,5	14,5	9,7	11,2
5.501 TL ve üstü	4,4	14,5	10,5	11,3
Belirtmek istemiyor	2,3	1,7	3,7	2,6
TOPLAM (%)	100,0	100,0	100,0	100,0

Tablo 11 incelendiğinde özellikle 3.501-4.500 TL gelir kategorisinde, Bursa'nın diğer kentlere göre ortalamadan bir miktar farklılaştığı ve genel olarak bu kentte ortalama hane halkı gelirinin diğer kentlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna karşılık ortalama hane halkı geliri en düşük olan ve ortalamasının daha aşağısında bulunan bu il, Bilecik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum aşağıda görüleceği gibi Bilecik'in nüfusuna oranla daha fazla göç alan bir il olmasıyla ilişkili olabilir. Bu sonucun sadece bu araştırmadaki örneklemden ortaya çıktığını belirtmek gerekmektedir.

Grafik 5. Oturduğunuz ev kendinize mi ait (%)?

Araştırmaya katılan bireyler arasında konut sahibi olanlar ya da aileden birinin sahip olduğu konutta yaşayanların oranı %66.6 ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Katılımcıların %32.4'ü kiracı olduğunu, %1'i de lojmanda oturduğunu bildirmiştir.

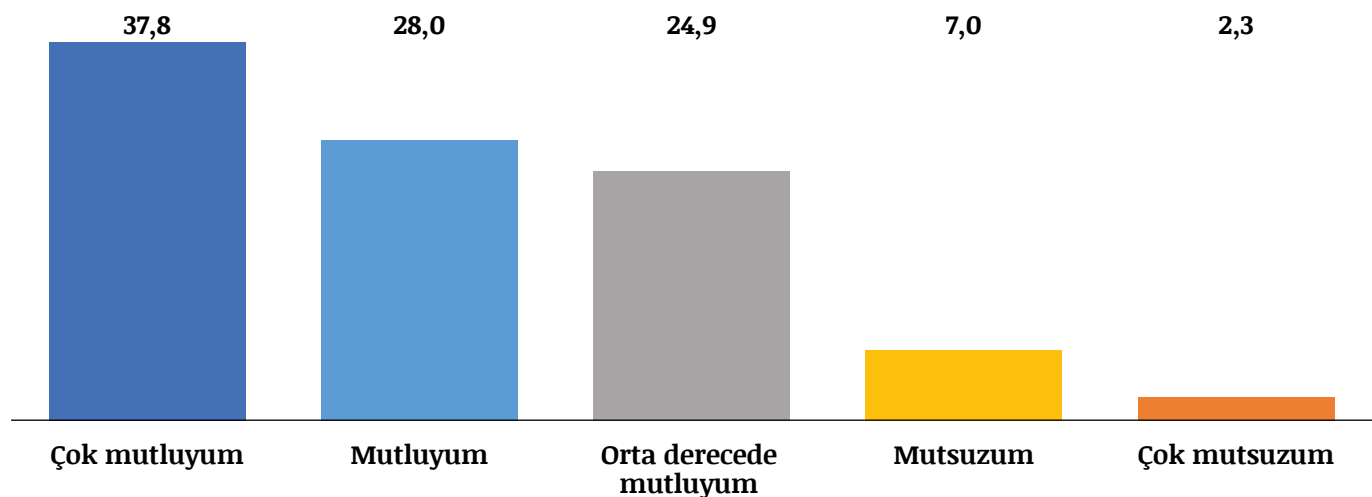
TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması²³ sonuçlarına göre Türkiye’de hanehalklarının %59,1’i ikamet ettikleri konutun sahibidir. Bu veriler karşılaştırıldığında bu çalışmadaki örnekleme konut sahibi olma oranı, Türkiye geneline göre çok az yüksektir.

TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasından elde edilen veriler kullanılarak 2011 ve 2017 yılları karşılaştırılmış ve mülkiyet durumu açısından oturdukları konutta ev sahibi olan hanelerin sayısının 2011 yılına göre %0.5’lik bir düşüş gösterdiği görülmüştür.

Tablo 12. Oturdukları Konutun Sahibi Olan Hanehalklarının Oranı (%), 2011-2017

Konutun mülkiyet durumu	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ev sahibi	59,6	60,6	60,7	61,1	60,4	59,7	59,1
Kiracı	22,2	20,9	21,3	22,1	23,3	24,4	24,7
Lojman	1,4	1,5	1,6	1,6	1,4	1,5	1,4
Diğer	16,9	17,0	16,3	15,3	14,8	14,4	14,8
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Grafik 6. Genel olarak aile içi yaşamınız ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi size daha uygundur (%)?

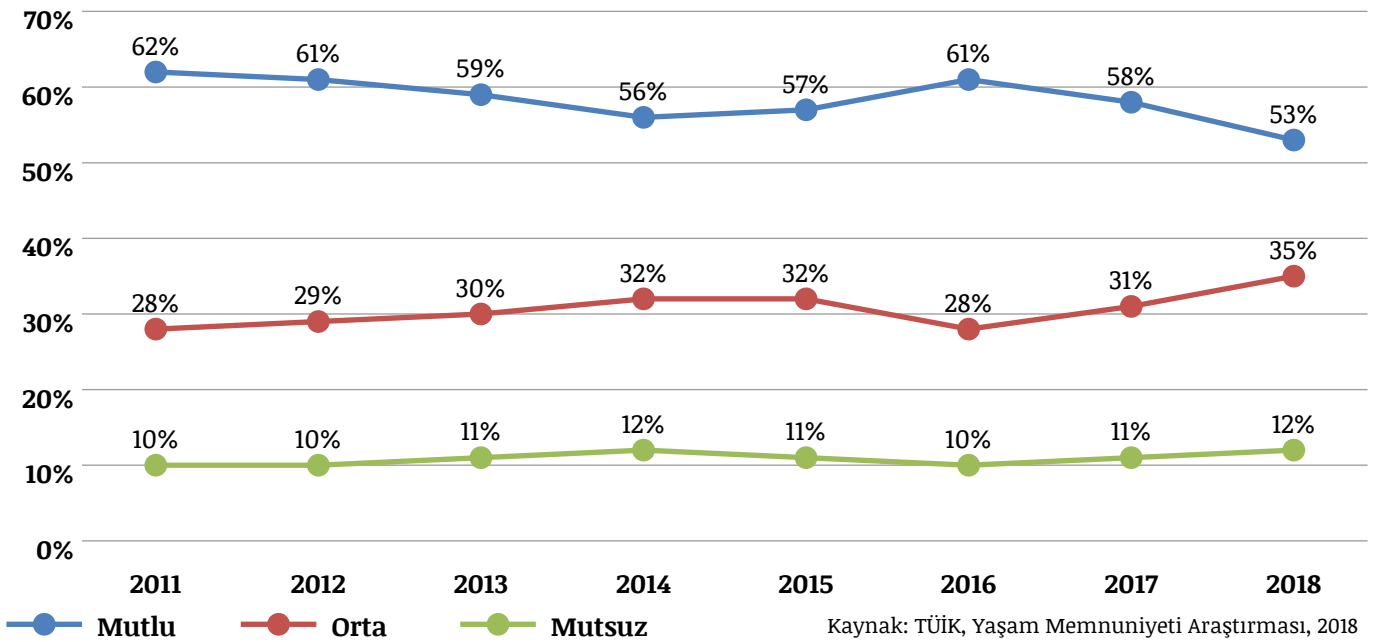

23 TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2017.

Araştırma örnekleme dahil edilen gençlere aile içi yaşamlarına ilişkin mutlu hissedip hissetmedikleri sorusu yöneltilmiştir. Buna göre gençlerin %65,8'i aile içi hayatlarından mutlu olduklarını beyan etmişlerdir. Orta derecede mutlu olduğunu söyleyenlerin oranı, %24,9 iken mutsuz olduğunu söyleyenlerin oranı, %9,3'tür. Bu çerçevede bireylerin genel olarak aile içi yaşamlarından mutlu oldukları gözlenmiştir. Bu konuda iller arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Çok mutluymum ve mutluymum seçeneklerini işaretleyenlerin oranı, Bursa'da %70,9 iken Bilecik ve Eskişehir'de bu oranlar sırasıyla %63,8 ve %62,6'ya düşmektedir. Ayrıca eğitim düzeyleri açısından neredeyse bütün eğitim düzeylerinde bir benzerlik bulunmakta, mutluymum ve çok mutluymum oranları birbirine çok yakın çıkmaktadır (P = 0,071). Aynı benzerlik cinsiyetler arasında da bulunmaktadır (P = 0,018).

TÜİK'in 2018 yılında yayınladığı 2017 yılına ait Yaşam Memnuniyeti Araştırmasına göre Türkiye'de 18 yaş ve üzeri nüfusun %53,4'ü kendini mutlu hissetmekteyken mutsuz hissettiğini belirtenlerin oranı, %12,1'dir.²⁴

Grafik 7. Yaşam Memnuniyeti Araştırması

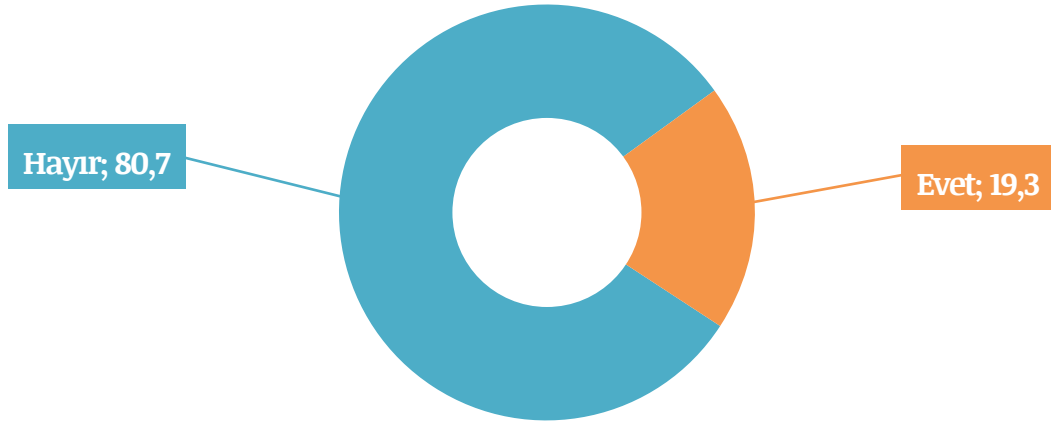

Grafik 8. Aşağıdakilerden hangisi sizin durumunuza uygundur (%)?

Örnekleme dahil edilen gençlerin büyük çoğunluğu (%89,4), ailesi ile birlikte yaşamaktadır. Ailesinden ayrı yaşayanların oranı yaklaşık %10'dur. Yetiştirme ya da sevgi yurtlarında büyüyenlerin oranı ise yok denecek kadar azdır. Bu sonuçların Türk aile yapısının tipik özelliklerini yansıttığını söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim 15-29 yaş arası gençlerin önemli bir kısmı, evlenene kadar ya da iş bulana kadar kendi ailesi ile birlikte yaşamakta, çoğunlukla evlendiği zaman ya da özellikle başka kentlerde iş bulduğu zaman ailesinden ayrılmaktadır. Bu noktada cinsiyetler arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamaktadır (P = 0,655).

Grafik 9. Siz veya aileniz bu şehre başka yerden mi göç ettiniz (%)?

Yukarıdaki grafik incelendiğinde, örnekleme dahil olan gençlerin çoğunluğunun yaşadığı kentin yerlisi olduğu ancak %19,3'ünün başka bir kentten göç ettiğini gözlemlemek mümkündür.

Göç konusunda araştırmaya dahil edilen iller arasında anlamlı bazı farklılıklar görülmektedir. Aşağıdaki tablo, iller arasındaki bu farklılıkları göstermektedir.

Tablo 13. İllere Göre Kente Göçle Gelme Oranı

KENTE GÖÇLE Mİ GELDİ?	İLLER			TOPLAM (%)
	BİLECİK (%)	BURSA (%)	ESKİŞEHİR (%)	
Evet	31,2	3,4	23,4	19,3
Hayır	68,8	96,6	76,6	80,7
TOPLAM (%)	100,0	100,0	100,0	100,0

Chi-square: 123,377

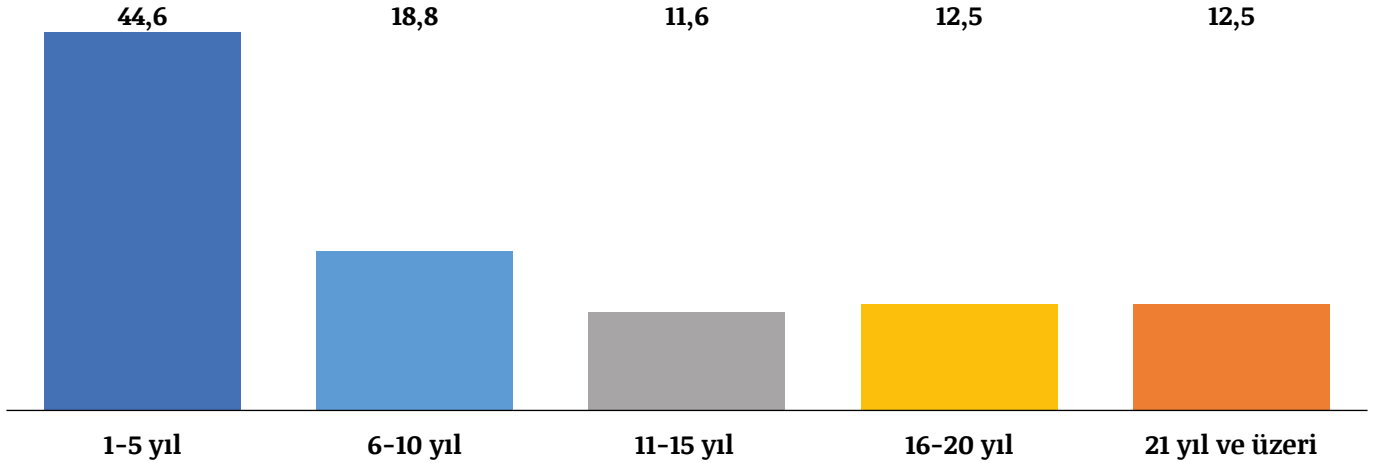
P < 0,000

Tablodan görüleceği gibi bu çalışma kapsamında ele alınan örneklem özelinde en fazla göç alan il Bilecik'tir. Bilecik'ten daha düşük bir oranla olmakla birlikte ikinci göç alan il Eskişehir'dir. Bu durum, yukarıda daha önce bahsettiğimiz ortalama hane halkı geliri (bkz. Tablo 11) arasındaki farkları da açıklar niteliktedir. Nitekim göçle gelen bireylerin vasıf gerektirmeyen ve daha düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kaldıklarını tahmin etmek zor değildir.

Bilecik iline en fazla göç İstanbul, Kütahya, Bursa ve Eskişehir gibi yakın çevre illerden gerçekleşmiştir.

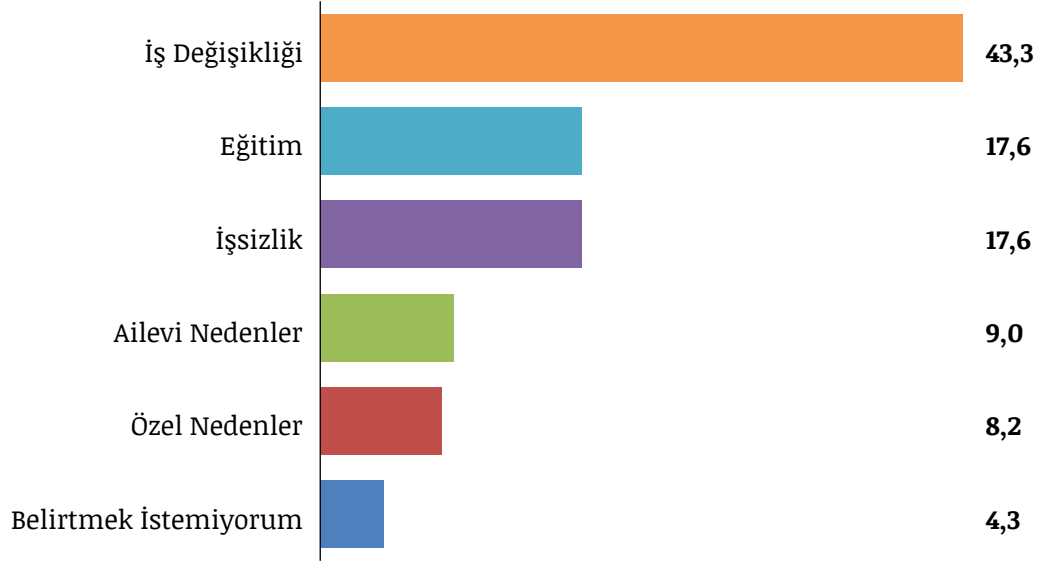
Türkiye, özellikle 1950'li yıllardan itibaren sanayinin yavaş yavaş gelişmesine koşut olarak modern anlamda göç dönemine girmiş; ve ülkenin yerleşim yapısı ve nüfus hareketleri, bu dönemden sonra nüfus artışı ve tarım kesiminde yaşanan yapısal dönüşümler nedeniyle tamamen değişmeye başlamıştır. 1990'ların başlarından itibaren de doğu ve güneydoğu bölgelerinde yaşanan terör olaylarındaki artış, daha önceki ekonomik ve sosyal etkenlerden kaynaklı gönüllü iç göçlerden farklı olarak zorunlu iç göçlerde bir artışa yol açmıştır.²⁵

25 Dücan, E. (2016). "Türkiye'de İç Göçün Sosyo-Ekonomik Nedenlerinin Bölgesel Analizi", Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 12, Yıl 12, Sayı 2, s. 167-183

Grafik 10. Kaç yıl önce göç ettiniz (%)? *

*Siz veya aileniz bu şehre başka yerden mi göç ettiniz? Sorusuna "Evet" cevabı veren katılımcılara sorulmuştur.

Başka bir yerden göç edip etmedikleri sorusuna evet yanıtı veren katılımcılara, kaç yıl önce göç ettikleri sorulmuştur. Göç edenlerin çoğunluğu, henüz yeni göç edenlerden oluşmaktadır (1-5 yıl %44,6; 6-10 yıl %18,8). 16 ve daha üstü yıllarda göç edenlerin oranı da oldukça yüksektir. Ancak bu oranlar, katılımcıların yaşları göz önüne alındığında göçün ya katılımcılar doğmadan önce ya da doğduktan hemen sonra anne ve babaları tarafından gerçekleştirilmiş olduğunu göstermektedir.

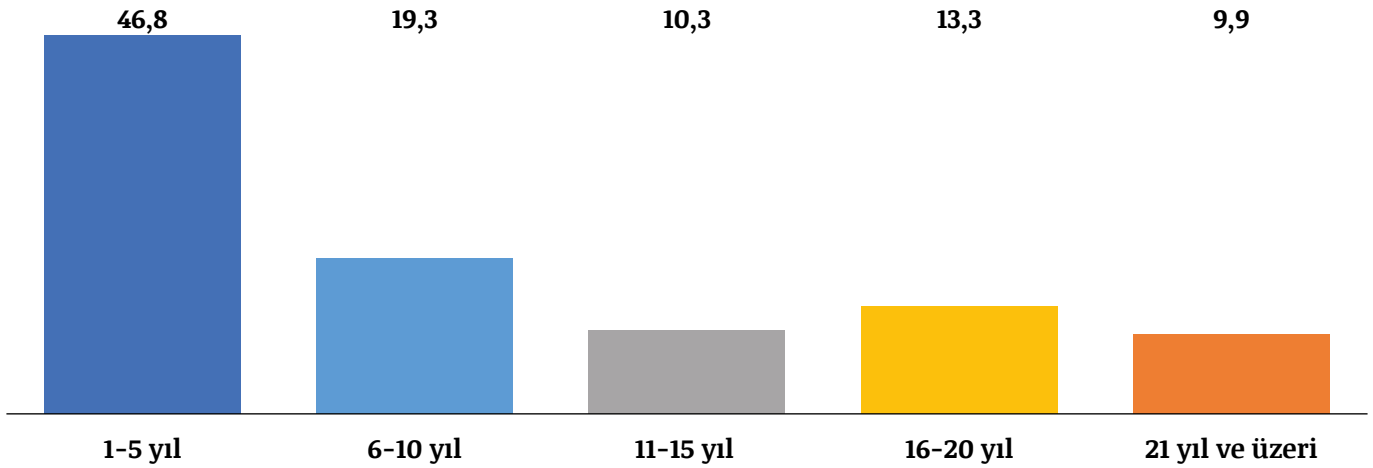
Grafik 11. Göç etme sebebiniz neydi (%)? *

*Siz veya aileniz bu şehre başka yerden mi göç ettiniz? Sorusuna "Evet" cevabı veren katılımcılara sorulmuştur.

Göç edenlerin göç etme nedeni çoğunlukla iş değişikliği olarak görülmektedir. Bunun dışında işsizlik ve eğitim aynı oranlarla ikinci sıradadır. Ailevi nedenler, dördüncü sırada gelen göç etme nedenidir. Bu noktada iller arasında kısmi birtakım farklılıklar gözlenmektedir. Nitekim iş değişikliği nedeniyle en çok göç edilen kent Eskişehir'i sırasıyla Bilecik (%37,6) ve Bursa (%14,3) izlemektedir. İşsizlik nedeniyle en fazla göç (%57,1), Bursa'ya olmuştur (%57,1). Bursa'yı %20 ile Bilecik izlemektedir.

Aşağıdaki grafik katılımcıların buldukları kentte kaç yıldır yaşadıklarını göstermektedir.

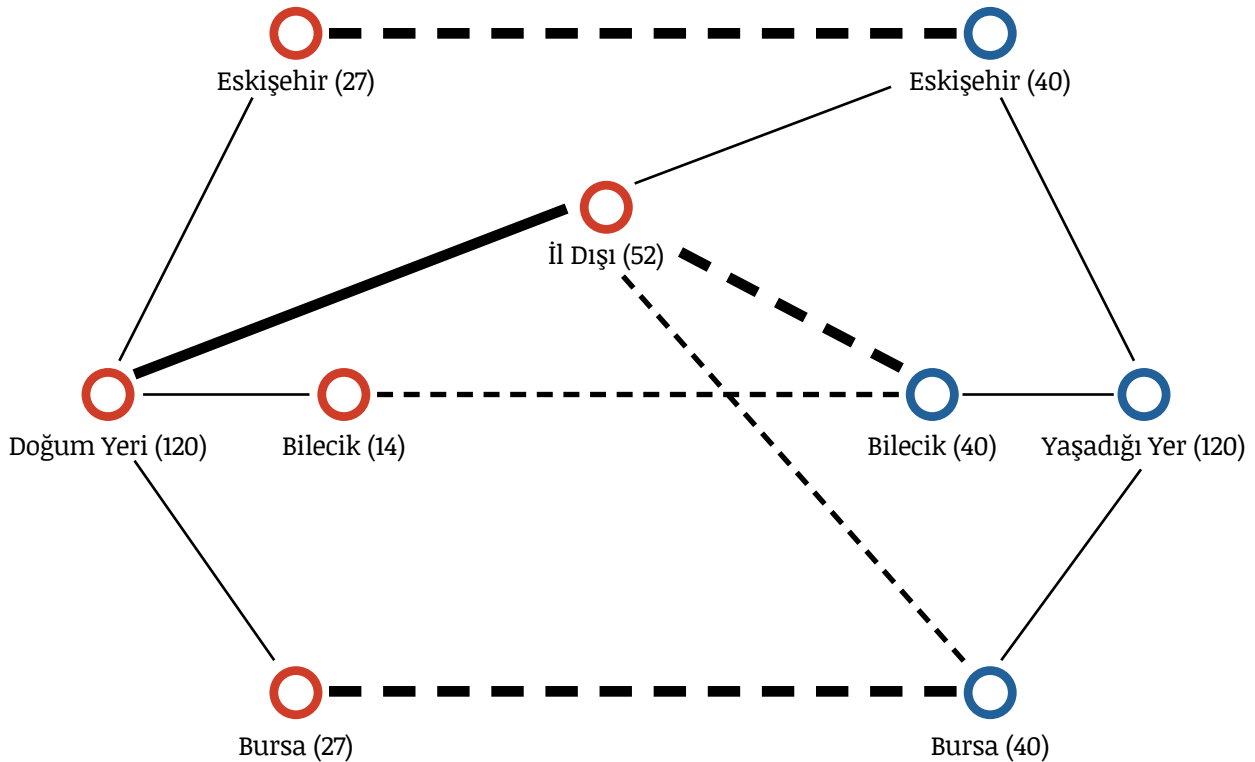
Grafik 12. Kaç yıldır bu şehirde yaşamaktasınız (%)?

Bu konuda illere göre kısmi farklılıklar vardır. Nitekim Bilecik ve Eskişehir’de bu soruya verilen yanıt daha çok 1-5 yıl olmuşken (sırasıyla %53,6 ve %40,4), Bursa’da en yüksek oran 6-10 yıl (%28,6) ve 16 yıl ve üzeri (%21,4) olmuştur. Bu durum, Bilecik ve Eskişehir’in Bursa’ya göre hala daha fazla göç aldığını göstermektedir. Bu noktada özellikle Bilecik’de kente eğitim amacıyla gelip bu şehirde kalanların oranının da yüksek olduğunu belirtmek gerekmektedir.

Derinlemesine görüşmelerde de yakın bir sonuca ulaşılmıştır. Bilecik dışında, katılımcıların çoğunluğu doğduğundan beri bu şehirde yaşadığını, başka bir yerden göç etmediklerini belirtmiştir. Göç gerçekleşmiş olsa bile daha çok katılımcıların anne ve babaları, katılımcılar doğmadan önce göç etmiştir. Aşağıdaki grafik derinlemesine görüşmelere ilişkin verileri göstermektedir.

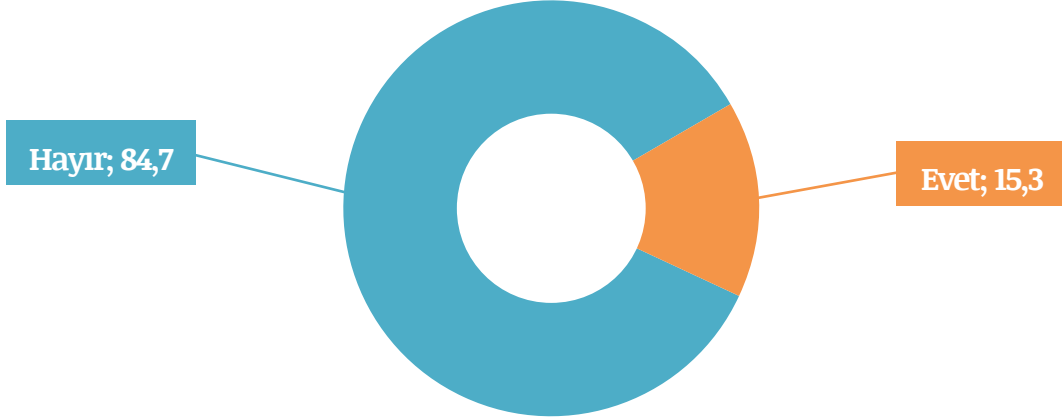
Şekil 2: Derinlemesine Görüşme – Doğum Yeri ve Yaşanan Şehir Karşılaştırması

26 Bu belirlemenin şehirlerin nüfus oranlarına bakılarak yapıldığını belirtmek gerekir. Ayrıca bu yorum, sadece bu çalışmadaki örnekleme dayanarak yapılmaktadır, dolayısıyla genelleştirmek olanaklı değildir.

Katılımcılara yaşadıkları şehirden göç edip etmeyecekleri sorulmuştur. Katılımcıların %84,7'si göç etmeyeceğini belirtirken %15,3'ü göç edebileceğini söylemiştir ki; genel olarak bunun yüksek bir oran olduğu söylenebilir. Aşağıdaki grafik, bu soruya verilen yanıtları göstermektedir.

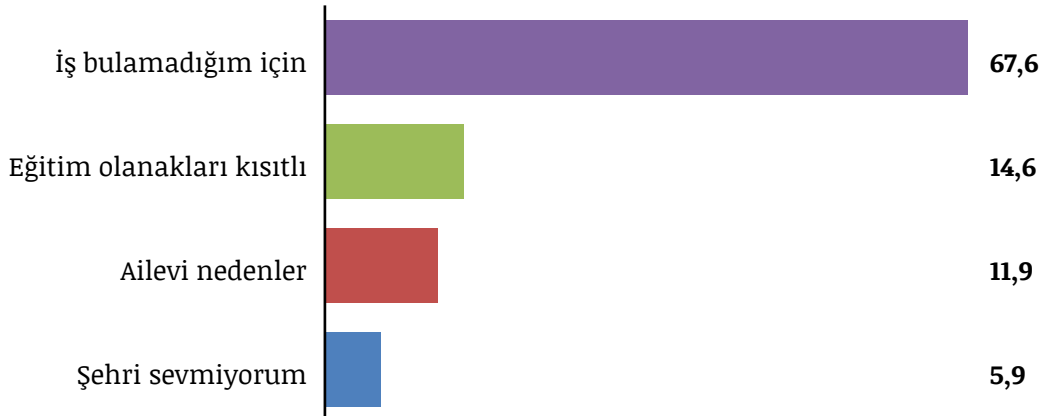
Grafik 13. Yaşadığınız şehirden göç etmeyi düşünüyor musunuz (%)?

İller arasında bu konuda birtakım farklılıklar gözlenmektedir. Göç etme eğiliminin en yüksek olduğu il, %24,7 ile Bilecik'tir. Bu oranı, %20,9 ile Eskişehir izlemektedir. Bursa'da ise göç eğilimi neredeyse hiç yoktur (%0,5). Cinsiyete göre karşılaştırıldığında göç etme eğilimi, kadınlara göre erkeklerde biraz daha yüksektir (Sırasıyla %12,4 ve %17,4). Eğitim düzeyine göre analiz yapıldığında göç etme eğiliminde küçük olmakla birlikte bir fark ortaya çıkmaktadır (P = 0,04). Buna göre eğitim düzeyi yükseldikçe göç etme eğilimi de kısmen artmaktadır. Yaş grupları arasında bu noktada bir farklılık ortaya çıkmamaktadır (P = 0,380).

Diğer taraftan bu noktada daha dikkatli incelenmesi gereken sorun, göç etme isteğinin neden kaynaklandığıdır. Aşağıdaki grafik buna ilişkin verileri göstermektedir. Göç etmeyi düşündüğünü söyleyenlerin çoğunluğu, sırasıyla iş bulamamasını (%67,6) ve eğitim olanaklarının kısıtlı olmasını (%14,6) gerekçe olarak göstermektedir. Bu anlamda 15-29 yaş arasında olup eğitime ve istihdama katılamayan gençler açısından en önemli sorunun yapısal olduğu söylenebilir. Yani kendi istekleri ya da tercihlerinden çok ülkenin ekonomik ve toplumsal koşullarından dolayı eğitime ya da istihdama katılamamakta, bu nedenle de göç etmeyi düşünmektedirler.

Grafik 14. Göç etmek istemenizin nedeni nedir (%)? *

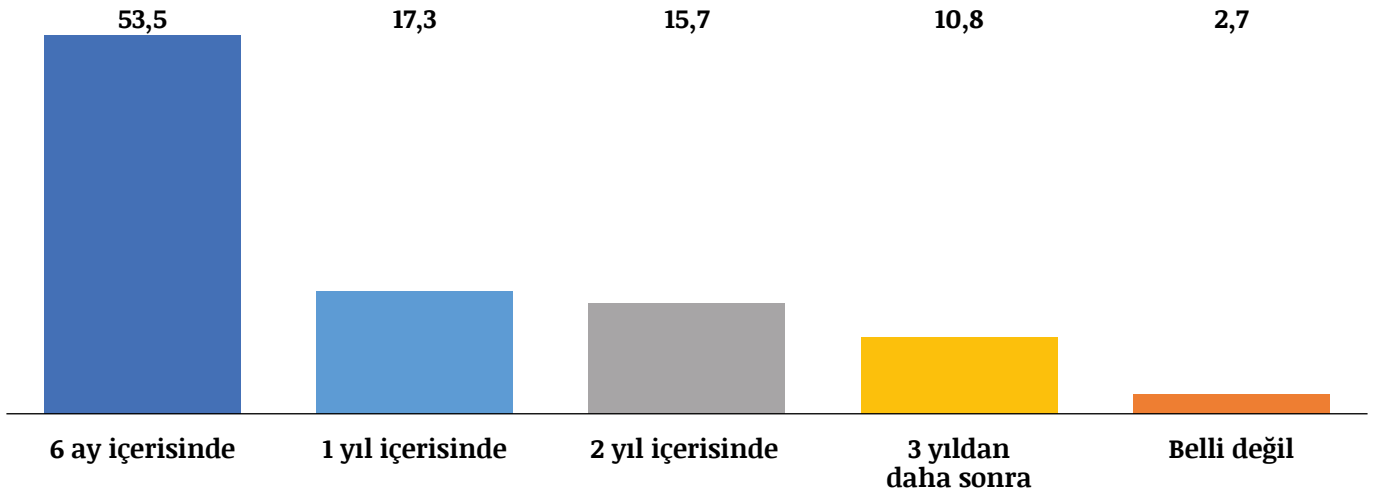

*Yaşadığınız şehirden göç etmeyi düşünüyor musunuz? Sorusuna "Evet" cevabı veren katılımcılara sorulmuştur.

Göç etmek isteme nedeni illere göre karşılaştırıldığında, her üç kentte de “iş bulamadığım için” yanıtının oranları en yüksek düzeydedir (Sırasıyla Bilecik %63,6, Bursa %50 ve Eskişehir %72,6). Ancak cinsiyetler arasında ($P = 0,042$) büyük bir fark ortaya çıkmamakla birlikte eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunmuştur ($P < 0,000$). Bu çerçevede eğitim düzeyi yükseldikçe “iş bulamadığım için” yanıtı artmaktadır. Yaş grupları arasında da anlamlı farklılıklar vardır. Yaş düştükçe (örneğin 15-19 yaş arasında) “eğitim olanaklarının kısıtlılığı” yanıtı, yaş yükseldikçe (örneğin 25-29 yaş arasında) “iş bulamadığım için” yanıtı artmaktadır.

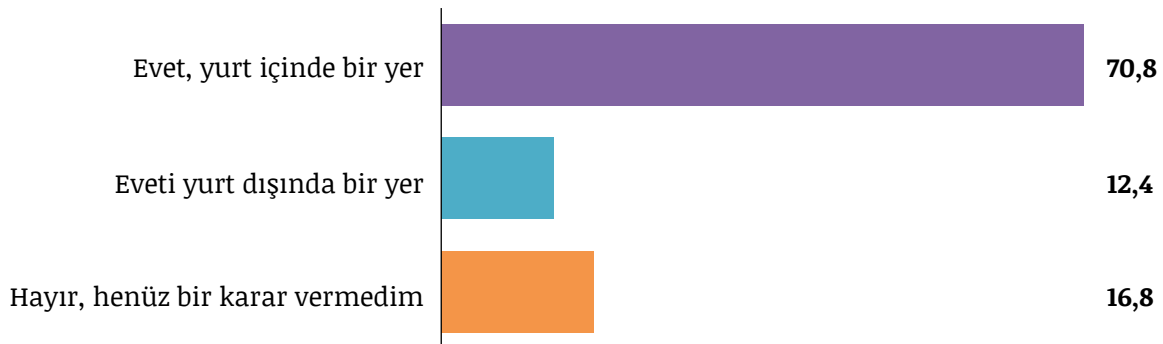
Bu çerçevede gerçekleştirilecek bir göçün planlı olup olmadığı sorusu sorulabilir. Buna ilişkin bir veri elde edebilmek için göç edebileceğini söyleyen katılımcılara kaç yıl içerisinde göç edebilecekleri sorulmuştur. Aşağıdaki grafikte görülebileceği gibi katılımcıların sadece %2,7'si ne zaman göç edebileceklerinin belli olmadığını, buna karşılık %53,5'i altı ay içerisinde, %17,3'ü ise bir yıl içerisinde göç edebileceğini belirtmektedir. Altı ay içerisinde göç edebileceğini belirtenlerin eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P = 0,903$). Bu veriler araştırmaya dahil edilen gençlerin en azından yarısının yakın zamanda bir göç planı olduğunu göstermektedir. Yukarıdaki göç nedenleri de göz önüne alındığında bu durum, göç etmeyi planlayan gençlerin yaşadıkları kentte eğitim olanaklarının artmasına ve iş bulma olasılığına yönelik umutlarının azaldığına yönelik bir gösterge de olabilir.²⁷ Bu umut azaldığı andan itibaren göç planları da artmaktadır.

Grafik 15. Ne zaman göç etmeyi düşünüyorsunuz (%)? (Yıl)*

*Yaşadığınız şehirden göç etmeyi düşünüyor musunuz? Sorusuna “Evet” cevabı veren katılımcılara sorulmuştur.

Grafik 16. Göç etmeyi düşündüğünüz bir yer var mı (%)? *

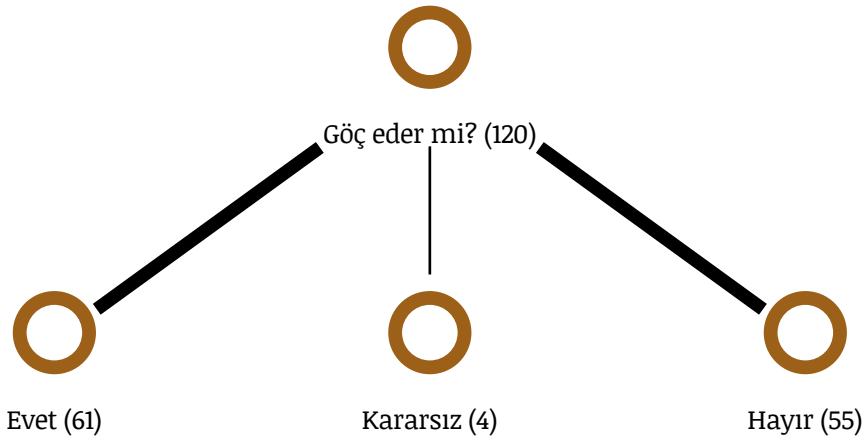
*Yaşadığınız şehirden göç etmeyi düşünüyor musunuz? Sorusuna “Evet” cevabı veren katılımcılara sorulmuştur.

²⁷ Yaşanılan şehirde iş bulma ve yüksek eğitim alma olanağı arttıkça göç etme eğilimi de azalmaktadır. Bkz. Dücan, Engin. (2016). “Türkiye’de İç Göçün Sosyo-Ekonomik Nedenlerinin Bölgesel Analizi”, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 12, Sayı 2.

Grafik 16 incelendiğinde göç edebileceğini söyleyen katılımcıların yaklaşık %71'inin yurt içinde başka bir şehri, %12'sinin ise yurt dışında bir yeri tercih edeceği gözlenmektedir. Bu noktada çoğunlukla İstanbul, Ankara gibi büyük şehirler başta gelmekte, bunun arkasından Bursa, Eskişehir, Kütahya gibi yakın çevredeki kentler tercih edilmektedir. Türkiye'de göçün yönü incelendiğinde benzer oranların ortaya çıktığı söylenebilir. Nitekim Türkiye'de ilk göçler önce kırsal alandan yakındaki büyük kente (örneğin Çukurova köylüsü öncelikle Adana'ya göç etmiştir), daha sonra büyük kentten metropollere (örneğin Adana'dan İstanbul, Ankara, İzmir gibi kentlere) doğru gerçekleşmiştir.

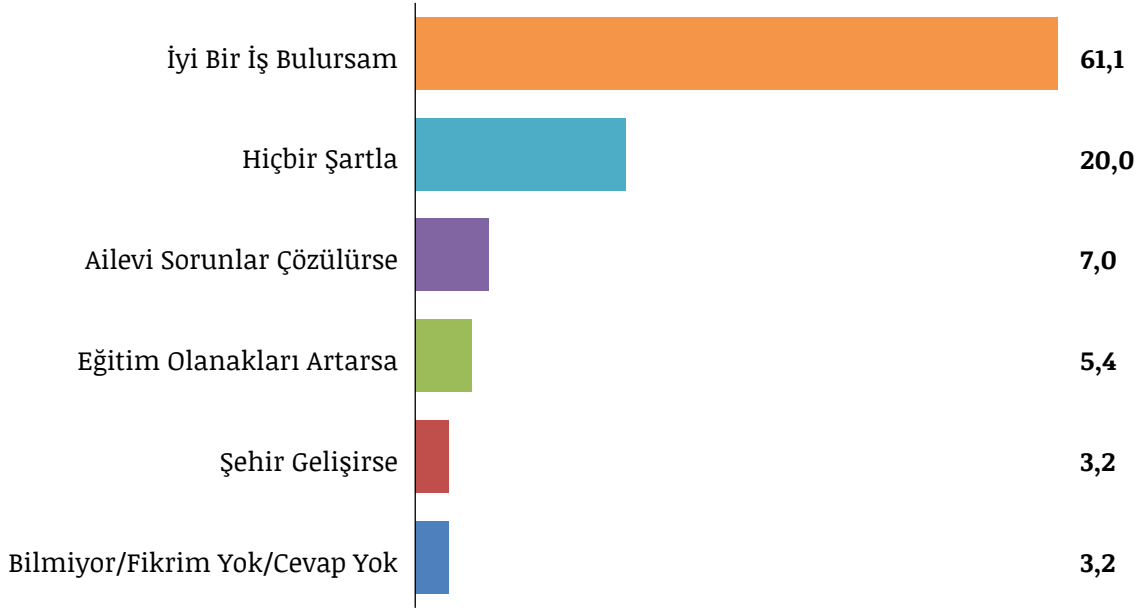
Burada verilen nicel verilere benzer olarak nitel verilerde de benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Aşağıdaki şekil derinlemesine görüşmelerde katılımcıların göç edip etmeyeceklerine ilişkin soruya verdikleri yanıtları göstermektedir.

Şekil 3: Derinlemesine Görüşmelere Göre Göç Etme Eğilimi

Derinlemesine görüşmelerde katılımcılara göç edip etmeyecekleri sorulmuş, toplam 55 kişi göç etmeyeceğini belirtirken 61 kişi göç edebileceğini söylemiştir. Göç edebileceklerini söyleyenlerin çoğunluğu yurt içinde büyük kentler olmak üzere iş bulduğu herhangi bir yere göç edebileceğini belirtmektedir. Nicel verilerle karşılaştırıldığında nitel görüşmelerde göç etme eğiliminin daha yüksek olduğunu vurgulamak gerekir. Derinlemesine görüşmelere katılanlar içerisinde göç edebileceğini söyleyenlerin bazı ifadeleri aşağıda aktarılmıştır.

- Göç etmeyi düşünürüm. Altı ay daha iş bulamazsam Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyük şehirleri tercih ederim (Bursa, yaş 24).
İş bulamazsam elim mahkum giderim. En fazla bir sene bekler sonrasında göç ederim (Bursa, yaş 22).
- En fazla bir ay daha durabilirim eğer bu şehirde iş bulamazsam İstanbul'a göç etmeyi düşünüyorum (Bursa, yaş 23).
- Bu şehirde iş bulamazsam, iş bulduğum bir şehre gideceğim. Hangi şehir olursa hiç fark etmez. Yüksek lisansa başvuruyorum, yüksek lisans bittiğinde iş bulamazsam hiçbir şekilde burada kalmam (Bilecik, yaş 21).
- Göç ederim işsiz kaldığım süre boyunca 6 ay falan. İlk olursa yurt dışı eğer olmazsa İstanbul, İzmir, Ankara, sanayinin yoğun olduğu yerlere göç etmek isterim (Bilecik, yaş 21).
- Şöyle anlatayım, eğer evdekiler olmazsa her türlü gitmek zorunda kalacağım. Eskişehir'de şu an bir tane bile fabrika açılmıyor. Fazla iş olanağı yok. Akdeniz tarafına göç edebilirim. Alanya olabilir. Oradaki otel vb. işlere daha yatkın olduğumu düşünüyorum (Eskişehir, yaş 23).
- Bir sene içinde herhangi bir iş bulamazsam göç etmek isterim. Göç edeceğim yer yurt içinde İstanbul, İzmir olabilir (Eskişehir, yaş 23).

Grafik 17. Hangi şartlar gerçekleşirse göç etmekten vazgeçer ya da ertelersiniz (%)? *

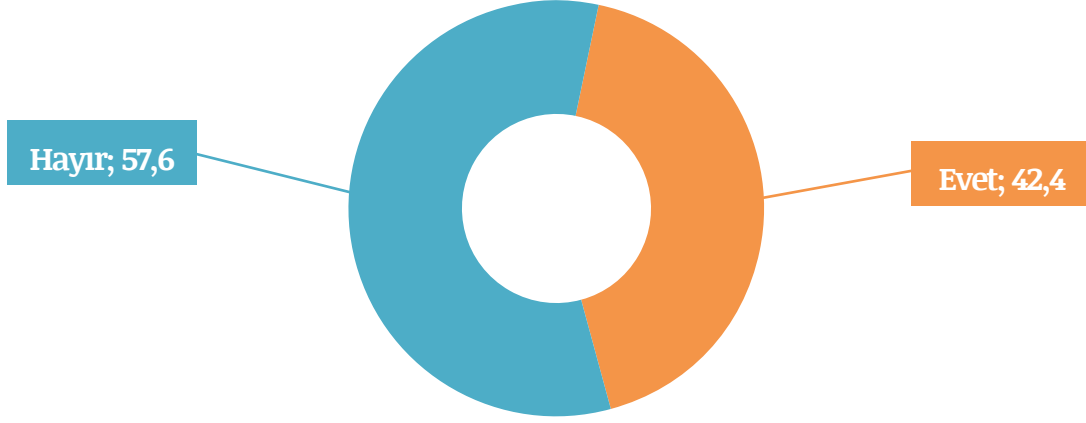
*Yaşadığınız şehirden göç etmeyi düşünüyor musunuz? Sorusuna "Evet" cevabı veren katılımcılara sorulmuştur.

Demografik verilere ilişkin katılımcılara yöneltilen soru, göçten vazgeçip geçmeyeceklerine ilişkindir. Katılımcıların %61,1'i bir iş bulduklarında, %5,4'ü eğitim olanakları arttığında göçten vazgeçebileceklerini belirtmişlerdir ki bu sonuçlar göç nedeni ile uyumludur. Bunun dışında ailesi ile yaşamak istemediğini belirterek göçten vazgeçmeyeceklerini söyleyenlerin oranı da bir hayli yüksektir (%20). Bu durum gençlerin daha özgür yaşama ve aile dahil kimseye bağımlı olmama güdüsüyle ilgili olabilir.

2.2. ÇALIŞMA VE İSTİHDAMA İLİŞKİN BULGULAR

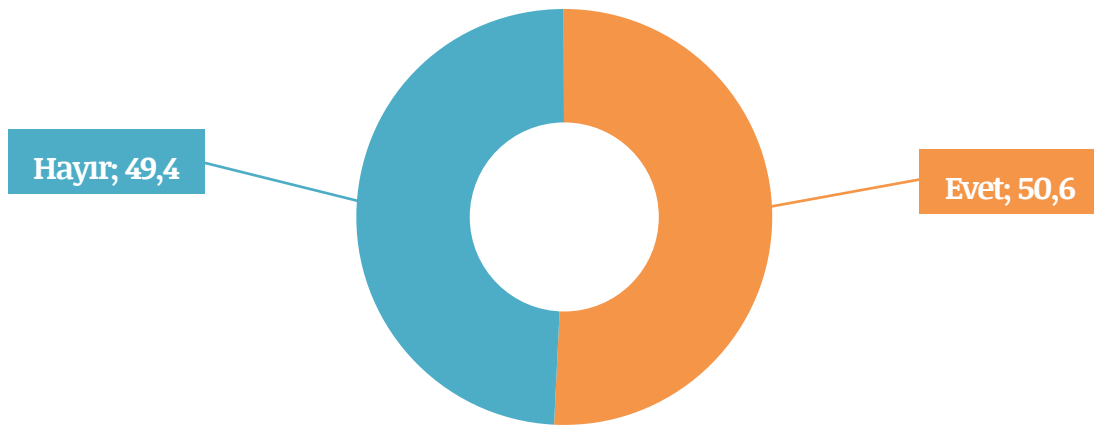
Araştırma problemi ve amaçları çerçevesinde katılımcılara iş ve istihdama ilişkin sorular yöneltilmiştir. Bu başlık altındaki sorular, daha önce bir işte çalışıp çalışmadığı, bir mesleğinin olup olmadığı, iş arayıp aramadığı ve bunun nedenleri konuları üzerine odaklanmıştır.

Grafik 18. Bir mesleğiniz var mı (%)?

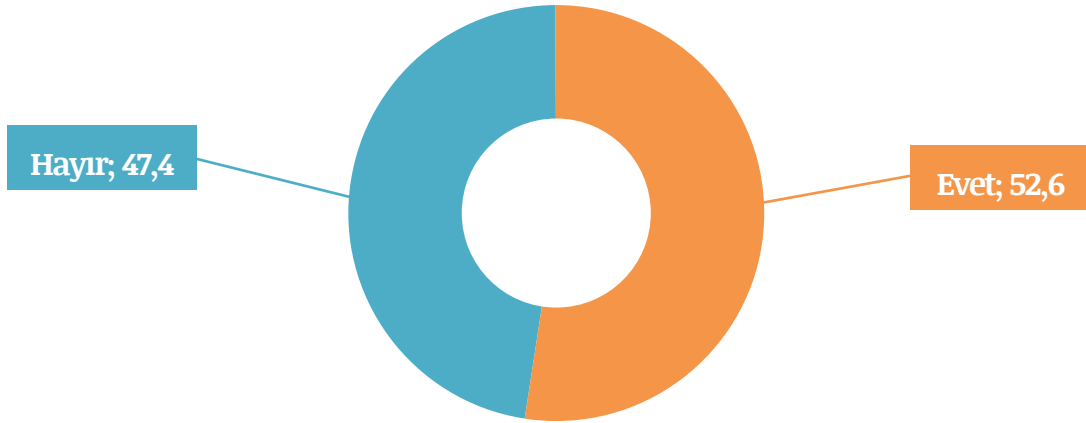

Katılımcıların %57,6'sının bir mesleği yoktur. Bu gençlerin çoğunluğu düz lise ya da Anadolu lisesi mezunudur. Mesleği olanlar ise çeşitlilik göstermektedir ve halihazırda bu mesleği yapmamakta ya da devlet tarafından atanmayı beklemektedirler. Meslekler çok çeşitli olmakla birlikte, bilgisayar programcılığı, garsonluk, aşçılık, hemşirelik, muhasebecilik, her çeşit teknisyenlik (inşaat, bilgisayar, anestezi vb.), öğretmenlik alanlarına kadar uzanmaktadır. Bu oranlar cinsiyete göre karşılaştırıldığında çok küçük farklılıklar görülmektedir. Nitekim mesleği olduğunu söyleyen kadınların oranı %40,7 iken, erkeklerin oranı sadece %43,6'ya yükselmektedir (P = 0,314).

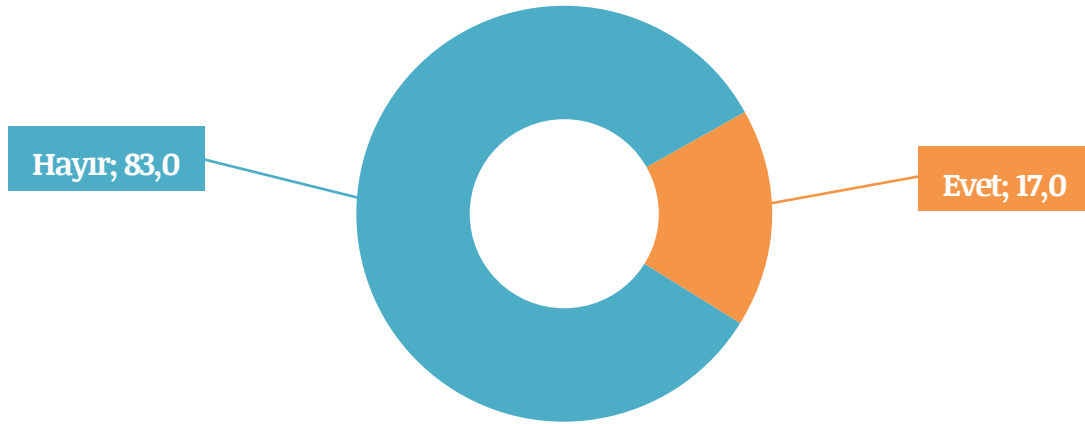
Grafik 19. Eğitimini aldığınız mesleğe yatkın olduğunuzu/o konuda yetenekli olduğunuzu düşünüyor musunuz (%)?

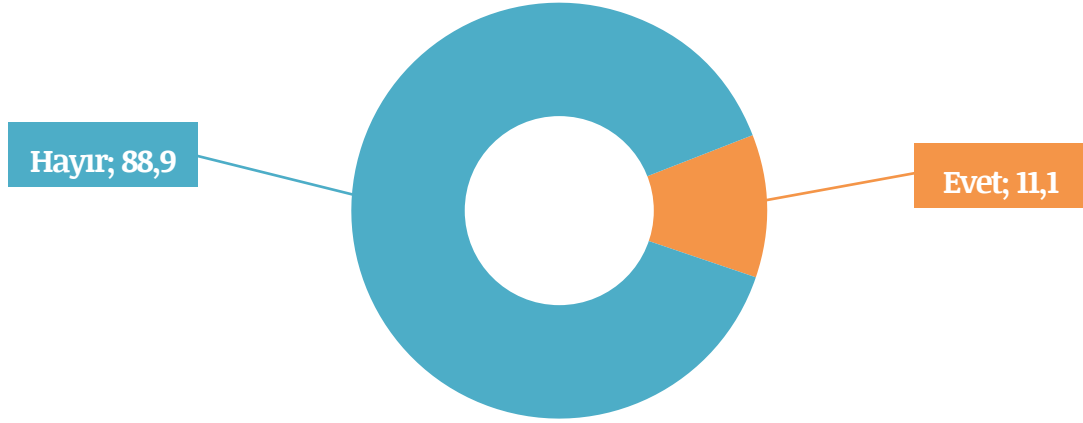
Bir mesleği olduğunu belirten katılımcılara eğitimini aldıkları mesleğe yatkın olup olmadıkları sorulmuştur. Yanıtlar ilginçtir. Bu soruya gençlerin neredeyse yarısı hayır yanıtını vermektedir. Dolayısıyla araştırmaya katılan gençlerin yarısı eğitimini aldıkları mesleğe yatkın olmadıklarını düşünmektedir. Bu durum eğitim politikalarının yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini göstermektedir. Katılımcılara, hangi mesleğe yatkın oldukları sorulduğunda yanıtlar yine çeşitlenmektedir. Elektrikçilik, garsonluk, öğretmenlik, hemşirelik gibi meslekler katılımcıların en yatkın olduklarını düşündükleri meslekler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Grafik 20. Mezun olduğunuz bölümle ya da mesleğinizle ilgili bir işte mi çalışmak istiyorsunuz (%)?

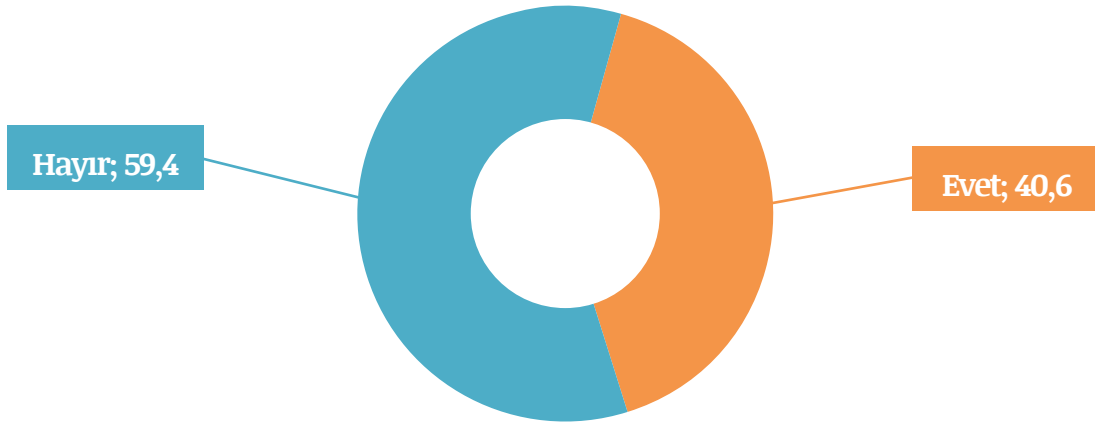
Katılımcıların çoğunluğu mezun olduğu bölüm ya da meslekle ilgili bir işte çalışmak istediğini belirtmekle birlikte, önemli bir oranda katılımcı da başka bir işle uğraşmak istediğini belirtmiştir. Bu durum Grafik 19 ile de uyumludur. Nitekim katılımcıların önemli bir kısmı eğitimini aldığı bölüm ya da mesleğe yatkın olmadığını düşünmektedir.

Grafik 21. Mezun olduğunuz bölümle ya da mesleğinizle ilgili bir iş bulabileceğinizi düşünüyor musunuz (%)?

Diğer taraftan Grafik 19 ve 20'ye benzer olarak katılımcılar, eğitimini aldığı bölümle ilgili iş bulma ümidini de yitirmiştir. Önemli bir kısmı zaten eğitimini aldığı bölüme yatkın olmadığını düşündüğüne göre, zaten eğitimini aldıkları bölümle ilgili de iş aramamaktadırlar. Bu anlamda bu gençlerin yetenekli olduklarını düşündükleri alanlara kaydırılmaları önemlidir. Mesleki eğitim kursları bu işlevi görebilir.

Grafik 22. Daha önce herhangi bir mesleki eğitim kursuna katıldınız mı (%)?

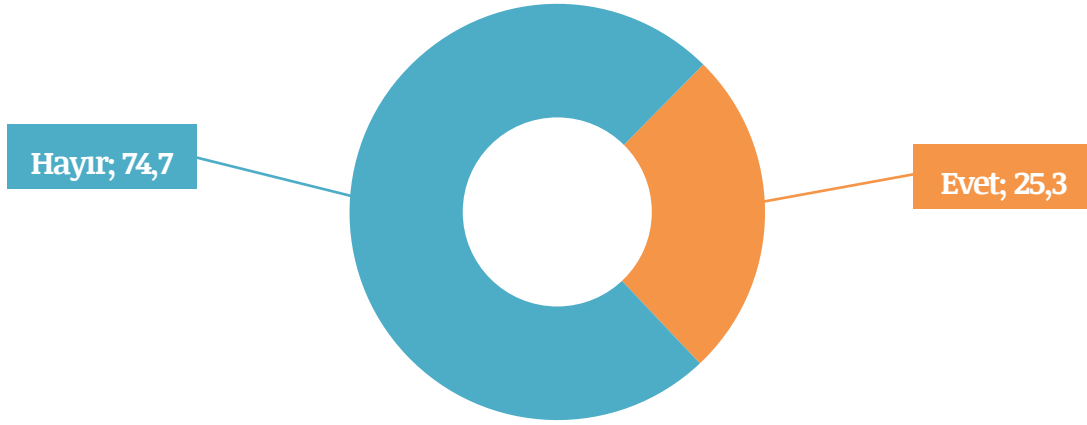
Katılımcıların çoğunluğu daha önce bir mesleki eğitim kursuna katılmadığını belirtmiştir. Katılanların önemli bir kısmı ise yabancı dil kurslarına, bilgisayar kurslarına ya da bir enstrüman çalmaya yönelik müzik kurslarına katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu noktada yaş ve cinsiyete göre anlamlı bir fark ortaya çıkmamaktadır ($P = 0,530$). Yaş söz konusu olduğunda ise, yaş yükseldikçe “bir mesleki kursa katıldım” yanıtını verenlerin oranı artmaktadır. Ancak yine de bütün yaş gruplarında bir meslek kursuna katılma oranı düşüktür (15-19 yaş grubunda %5,4, 25-29 yaş grubunda %14).

Grafik 23. Mesleğinizde daha kolay iş bulabilmek için ya da mesleğinizde kendinizi daha fazla geliştirmek için eğitimler almanız gerektiğini düşünüyor musunuz (%)?

Katılımcıların çoğunluğu mesleği ile ilgili bir eğitime ihtiyaç duymadığını belirtmekle birlikte ihtiyaç duyduğunu belirtenlerin oranı da oldukça yüksektir. Dolayısıyla yukarıda da vurgulandığı gibi, mesleki eğitim kursları bu anlamda oldukça işe yarayabilir.

Katılımcıların çoğunluğu mesleğinde kendisini geliştirmek için bir çabaya girmediklerini belirtmektedir. Bir mesleki eğitim kursuna katıldıklarını belirtenlerin oranı sadece %16,7'dir.

Grafik 24. Bir meslek kursuna devam etmek ister misiniz (%)?

Grafik 25, katılımcıların bir mesleki kursa katılıp katılmayacaklarına ilişkin eğilimlerini göstermektedir. Burada ilginç bir noktayı vurgulamak gerekir. Grafik 18'e tekrar baktığımızda, katılımcıların %57,6'sının bir mesleğinin olmadığı ortaya çıkmıştı. Mesleği olmayanların yaklaşık %75'i herhangi bir meslek kursuna da katılmak istememektedir. Bu anlamda bu gençlerin meslek konusunda yönlendirilmeye ve bir hedef belirlemelerine yardımcı olmaya ihtiyaçları vardır. Ayrıca kadın ve erkekler açısından karşılaştırıldığında her iki cinsiyette de bir meslek kursuna katılmama eğilimi yüksektir (Kadınlarda %73,5, erkeklerde %75,6). Eğitim durumuna göre ise kısmi bir farklılık ortaya çıkmaktadır (P = ,005). Özellikle lise mezunlarında bir meslek kursuna katılma eğilimi bir miktar daha artmaktadır.

Bu veriler bu gençlerin gelecekte de umudunu kesmiş olduğunu düşündürmekle birlikte, günümüzün gençlerinde yaygın olarak görülen "daha az emek/zaman harcayarak daha fazla para kazanma/gelir elde etme" anlayışının da bir göstergesi de olabilir. Bu nedenle hali hazırda bir mesleği olmayan gençlerin meslek edindirme kurslarına katılımını sağlayacak özendirici politikaların uygulanması yerinde olacaktır.

Grafik 25. Hayatınız boyunca bir işte çalıştınız mı (%)?

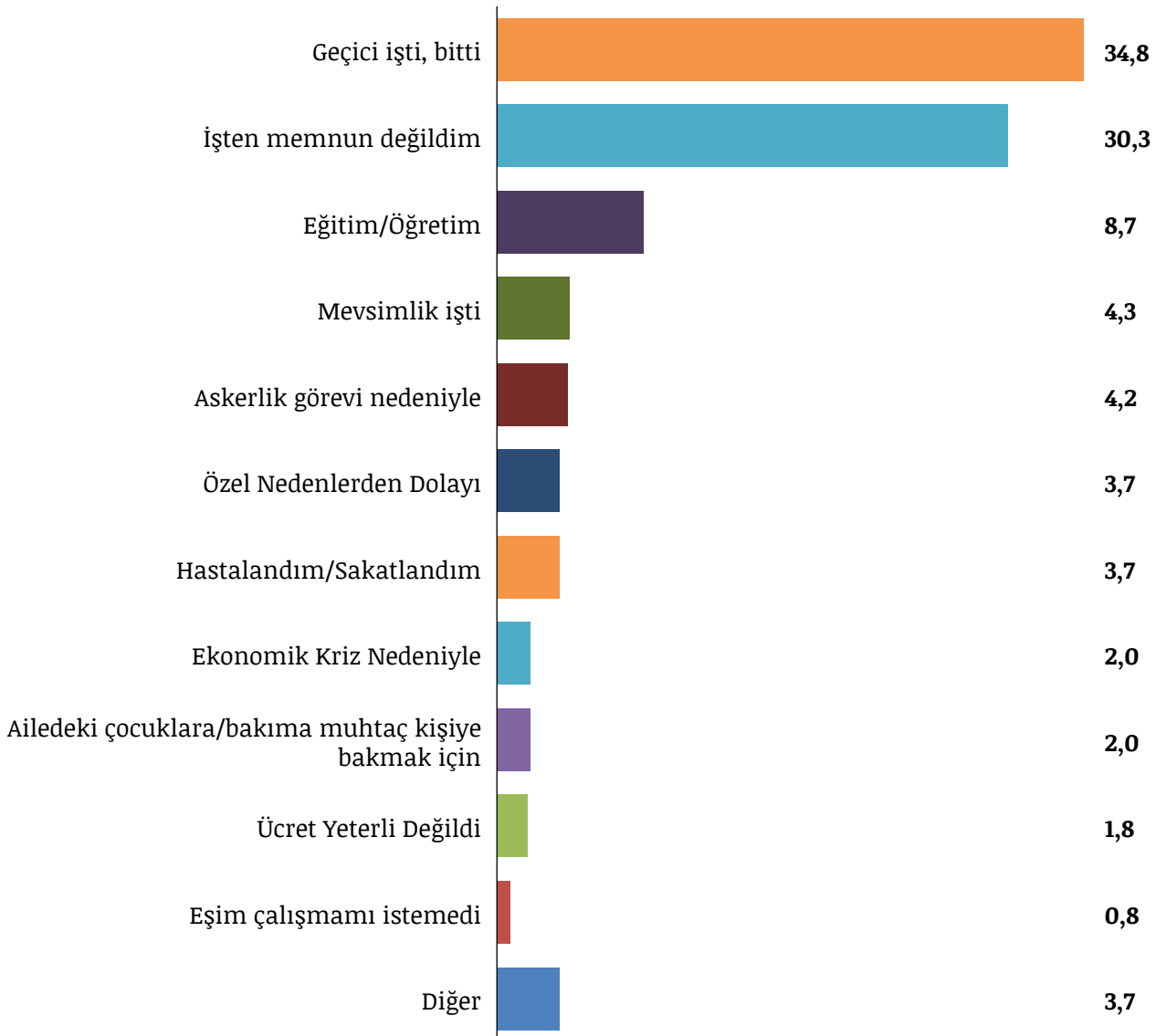

Katılımcıların yarıya yakını hayatı boyunca en az bir işte çalışmıştır. Bu noktada kadın ve erkek katılımcılar arasında büyük fark olduğunu da belirtmek gerekir. Nitekim, herhangi bir işte çalıştığını söyleyen kadınların oranı %37,3 iken erkeklerin oranı %58,5'e yükselmektedir (Chi-square = 52,551, P < .000). Benzer sonuçlar derinlemesine görüşmelerde de ortaya çıkmıştır. Nitekim, bir işte çalışmadığını söyleyen erkeklerin oranı %11,4 iken bu oran kadınlarda %17,5'e yükselmektedir. Bu noktada yaş grupları arasında da anlamlı bir fark olduğunu vurgulamak gerekir. Yaş yükseldikçe bir işte çalışmış olma oranı da artmaktadır (15-19 yaş grubunda %36,1, 25-29 yaş grubunda %64,2).

Grafik 26. En son çalıştığınız işten ne zaman ayrıldınız (%)? *

*Siz veya aileniz bu şehre başka yerden mi göç ettiniz? Sorusuna “Evet” cevabı veren katılımcılara sorulmuştur.

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı gibi, katılımcıların çoğunluğunun en son çalıştığı işten ayrılma süresi henüz bir yılı geçmemiştir. Bu veriyi aşağıdaki grafikte birlikte değerlendirmek gerekir.

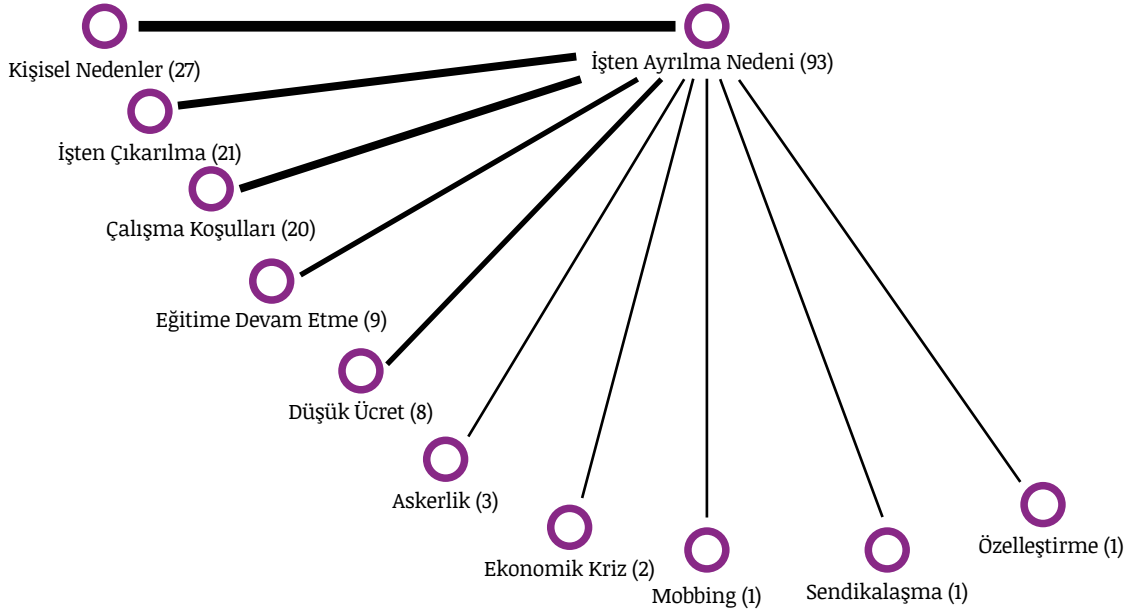
Grafik 27. En son çalıştığınız işten ayrılma nedeniniz nedir (%)?

*Siz veya aileniz bu şehre başka yerden mi göç ettiniz? Sorusuna “Evet” cevabı veren katılımcılara sorulmuştur.

Katılımcıların yaklaşık %39'unun geçici ve mevsimlik işlerde çalıştığı ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda katılımcıların tam zamanlı ve sürekli iş bulma arayışı içinde olacakları açıktır. Diğer taraftan katılımcıların üçte bire yakın bir oranı işten memnun olmadığı için ayrıldığını belirtmektedir. Eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamaktadır.

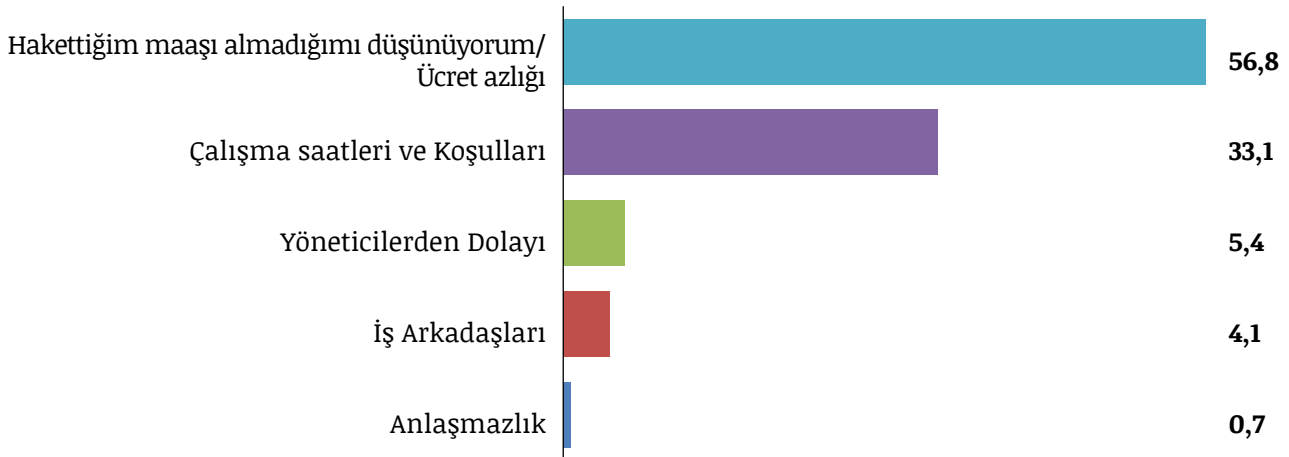
Derinlemesine görüşmelerde de benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Aşağıdaki şekil görüşülen kişilerin en son çalıştıkları işten ayrılma nedenlerini göstermektedir.

Şekil 4: Derinlemesine Görüşmelere Göre İşten Ayrılma Nedeni

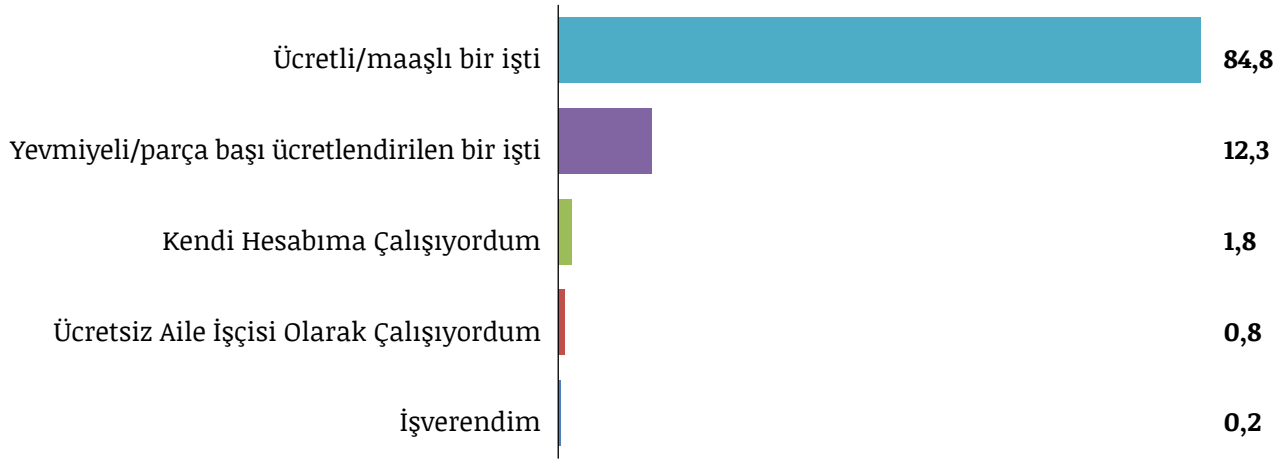
Şekilden görüleceği gibi işten ayrılma nedenleri arasında çoğunlukla kişisel nedenler gösterilmektedir. İşten çıkarılma ve çalışma koşullarının zorluğu nedeniyle işten ayrıldıklarını belirtenlerin oranı ikinci ve üçüncü sırada gelmektedir.

Grafik 28. İşten memnun olmama nedenleri (%)

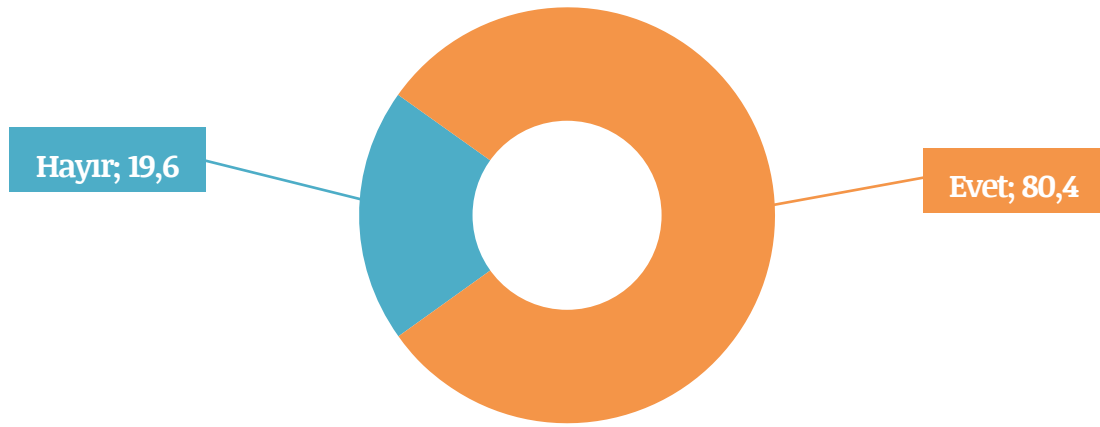

* En son çalıştığınız işten ayrılma nedeniniz nedir? Sorusuna "İşten memnun değilim" cevabı veren katılımcılara sorulmuştur.

Katılımcıların en son çalıştıkları işlerinden memnun olmama nedenlerinin başında, çoğunlukla ücretin düşüklüğü öne çıkmaktadır. Bunun dışında çalışma saatlerinin fazlalığı ya da farklılığı da işten memnun olmama nedenlerinden olabilmektedir. Nitekim aşağıdaki Grafik 30'dan izlenebileceği gibi, bir işte çalışmış olanların çoğunluğu ücretli/maaşlı bir işte çalışmış (%84,8), %12,3'ü ise yevmiyeli ya da parça başı üretimle ücretlendirilen işlerle meşgul olmuşlardır. Bununla birlikte, katılımcıların işsiz kalma süresi nispeten düşüktür. Ancak yürütülen çalışmada katılımcıların yaklaşık 5'te birinin 2-5 yıldır işsiz olduğu görülmektedir.

Grafik 29. Çalıştığınız son işteki konumunuz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır (%)?

* Hayatınız boyunca bir işte çalıştınız mı? Sorusuna "Evet" cevabı veren katılımcılara sorulmuştur.

Grafik 30. Hali hazırda bir iş arıyor musunuz (%)?

Katılımcıların çoğunluğu hali hazırda bir iş aramaktayken, %20'ye yakını iş aramadığını belirtmiştir. Bu konuda araştırmaya dahil edilen iller arasında bazı farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Aşağıdaki tablo bu farklılıkları göstermektedir.

Tablo 14. İllere Göre İş Arama Oranı (%)

İŞ ARIYOR MU?	İLLER			TOPLAM (%)
	BİLECİK (%)	BURSA (%)	ESKİŞEHİR (%)	
Evet	83,3	84,5	73,6	80,4
Hayır	16,7	15,5	26,4	19,6
TOPLAM (%)	100,0	100,0	100,0	100,0

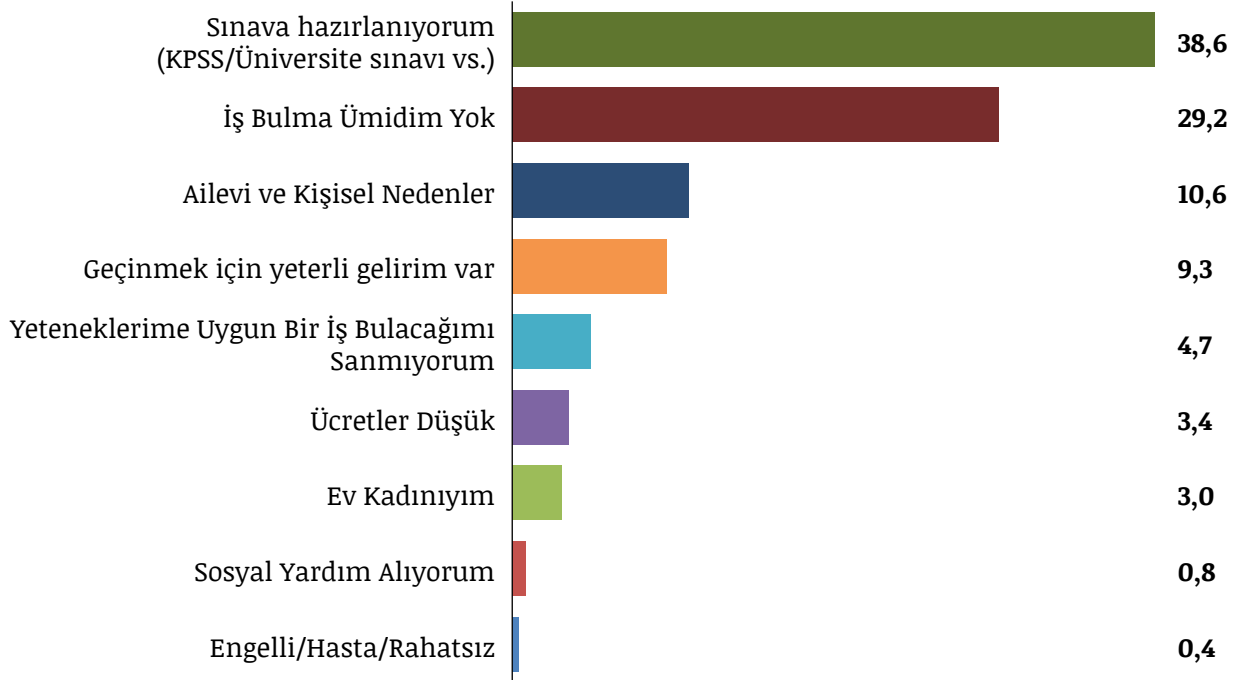
Chi-square: 18,272

P < 0,000

Tabloda görüldüğü gibi en yüksek iş arama oranı Bursa ve Bilecik'te karşımıza çıkmaktadır. En düşük oran ise Eskişehir'dedir. Bu durum daha önce bahsedilen bulgularla da uyumlu görünmektedir. Diğer taraftan cinsiyetler arasında bu noktada anlamlı bir fark ortaya çıkmamaktadır. İş aradığını söyleyen erkeklerin oranı %81,7 iken, bu oran kadınlarda sadece %78,6'ya düşmektedir (P = 0,183).

İş aramama nedenleri ise çeşitlenmektedir. Öncelikle lise ya da üniversite mezunu olanların bir kısmı, iş aramamasının nedeni olarak üniversite ya da KPSS sınavına hazırlanmak olarak açıklamıştır (%38,6). KPSS sınavına hazırlanmaları da aynı zamanda iş bulma umutlarının da henüz ortadan kalkmadığına işaret ediyor olabilir. Diğer taraftan iş aramama nedeni olarak iş bulma umudu olmadığını söyleyenlerin oranı %29,2'dir. İş aramama nedenleri arasında üçüncü yüksek oran ailevi ya da kişisel nedenler olarak gösterilmiştir (%10,6).

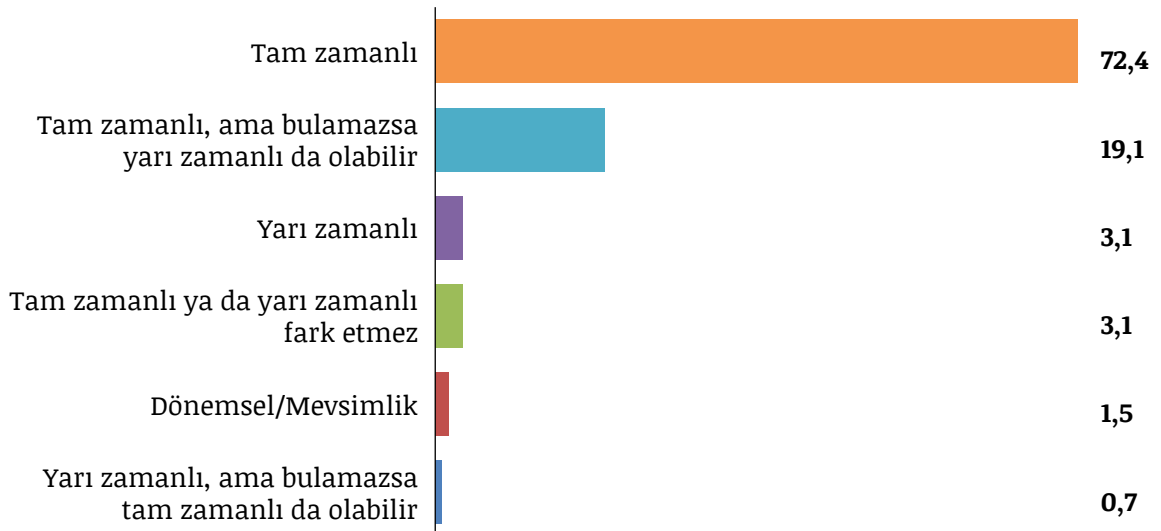
Grafik 31. İş aramama nedeniniz nedir (%)?

* Hali hazırda bir iş arıyor musunuz? Sorusuna "Hayır" cevabı veren katılımcılara sorulmuştur.

Derinlemesine görüşmelerde de benzer bir sonucun çıktığını vurgulamak gerekir. Derinlemesine görüşmelerde yöneltilen "İş arıyor musunuz?", "İş bulma ümidiniz var mı?" ve "Neden iş aramıyorsunuz?" sorularına verilen yanıtlar değerlendirildiğinde bu görüşmelere katılanların neredeyse tamamının iş aradığı ancak bunların yaklaşık %40'nın iş bulma ümidinin kalmadığı ortaya çıkmaktadır.

Grafik 32. Nasıl bir iş arıyorsunuz (%)?

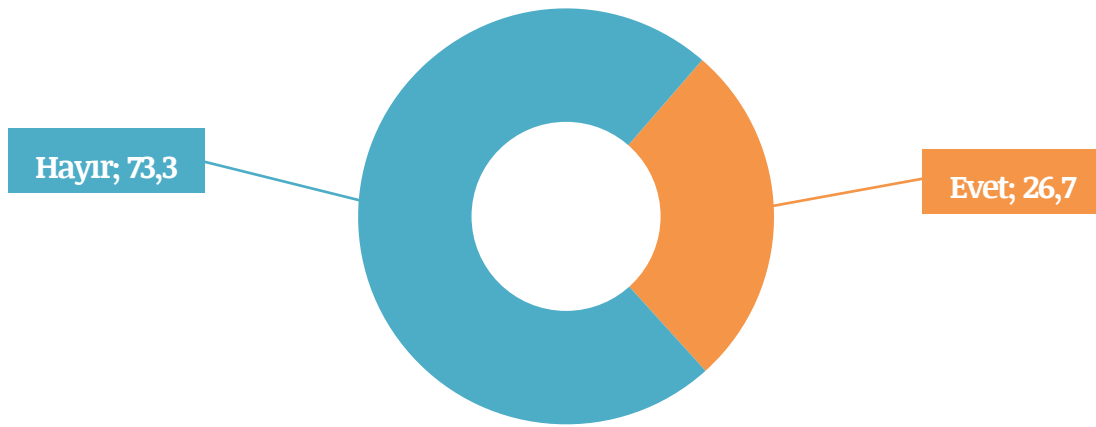

* Hali hazırda bir iş arıyor musunuz? Sorusuna "Evet" cevabı veren katılımcılara sorulmuştur.

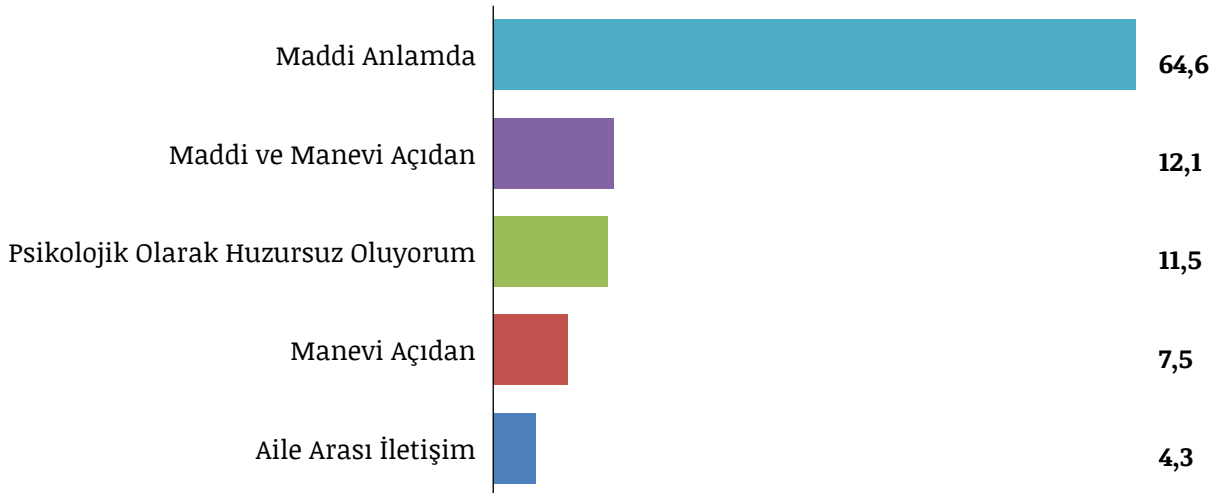
Katılımcılara nasıl bir iş aradıkları sorulduğunda, katılımcıların çoğunluğunun tam zamanlı bir iş aradığı görülmektedir. Tam zamanlı bulamazsa yarı zamanlı bir işe de razı olacağını söyleyenlerin oranı %19,1'dir.

Diğer taraftan işsiz olmak, bireylerin aile içi ilişkilerini olumsuz da etkilememektedir. Aşağıdaki grafik incelendiğinde (Grafik 33), katılımcıların sadece %26,7'sinin işsizliğin aile ilişkilerini olumsuz etkilediğini belirttiği, %73,3'ünün ise olumsuz etkilemediğini söylediği gözlenmektedir. Burada aile ve akrabalık ilişkilerinde görülen dayanışma ilişkisinin önemli bir işlev gördüğünü söylemek mümkündür. Bu anlamda eğitimde ve istihdamda olmayan kişilerin dışlanma riskinin TR41 Bölgesinde düşük olduğu söylenebilir. Bu dayanışmanın sonucu olarak daha da önemlisi, işsiz olan gençler aile içerisinde dışlanmış ya da izole olmuş hissetmemektedir. Bu durum sağlıklı bir toplumun kurulmasını ve devamlılığının sağlanmasını destekler niteliktedir.

Grafik 33. İşsiz olmanızın aile içi ilişkilerinizi olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz (%)?

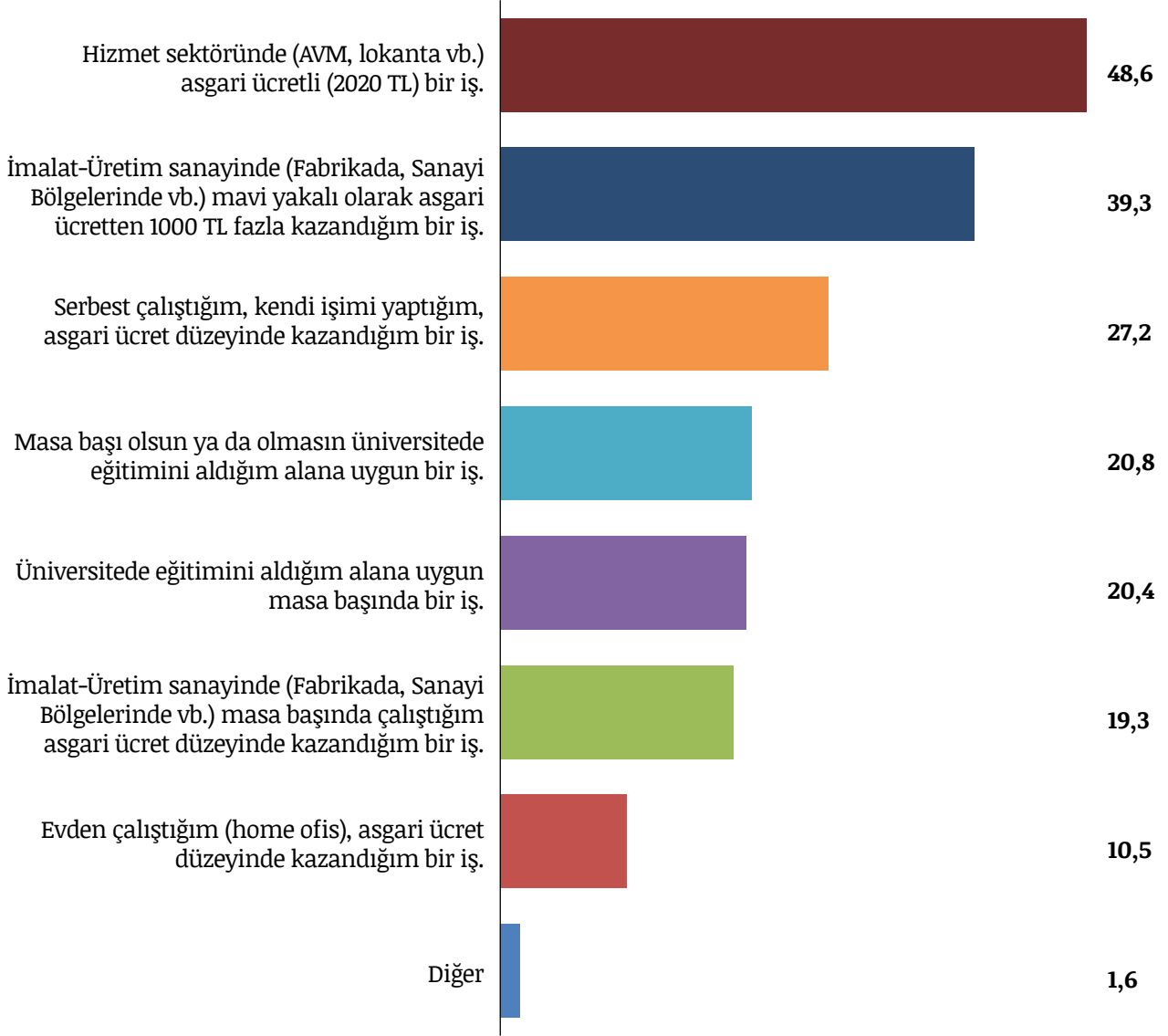
Grafik 34. Ne anlamda olumsuz etkiledi (%)? *

* İşsiz olmanızın aile içi ilişkilerinizi olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz? Sorusuna "Evet" cevabı veren katılımcılara sorulmuştur.

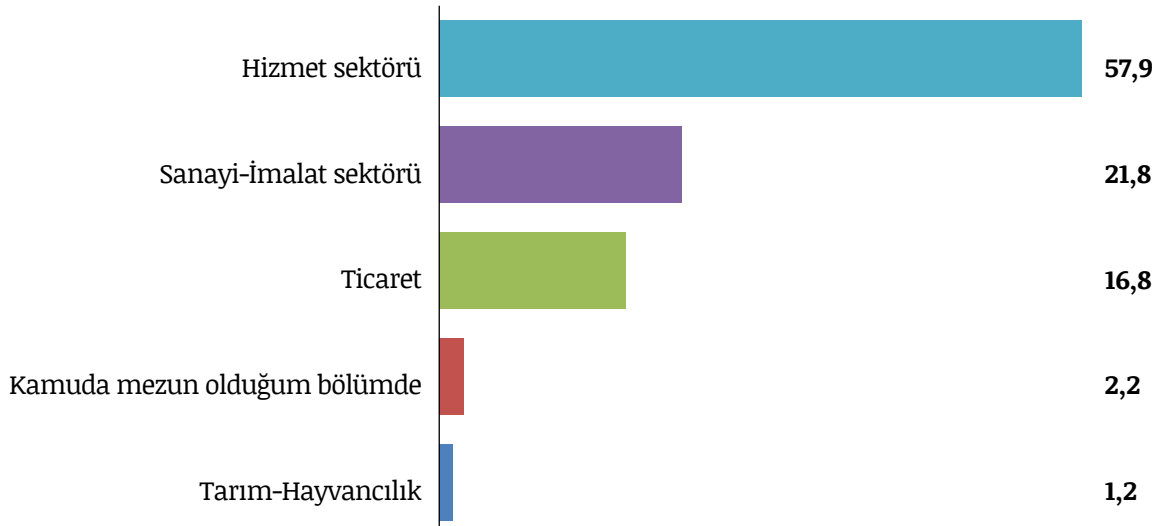
Diğer taraftan aile içi ilişkilerinin olumsuz etkilendiğini söyleyenlerin çoğunluğu maddi anlamda olumsuz etkilendiğini belirtmektedir. Diğer taraftan bu noktada cinsiyetler arasında birtakım farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Grafik 34'teki soruya evet diyen kadınların oranı %21 iken erkeklerin oranı %39,7'ye çıkmaktadır. Dolayısıyla işsiz olma ve iş bulma baskısı erkekleri daha fazla etkilemektedir. Benzer bir farklılık yaş gruplarında da ortaya çıkmaktadır. Yaş ilerledikçe aile içi ilişkilerin olumsuz etkilendiğini vurgulayanların oranı yükselmektedir (15-19 yaş arasında %18,2, 25-29 yaş arasında %29,5).

Grafik 36. Aşağıdaki örnekleri inceleyiniz. Bu koşullardan hangileri sizin için daha cazip bir iş olarak değerlendirilebilir (%)?

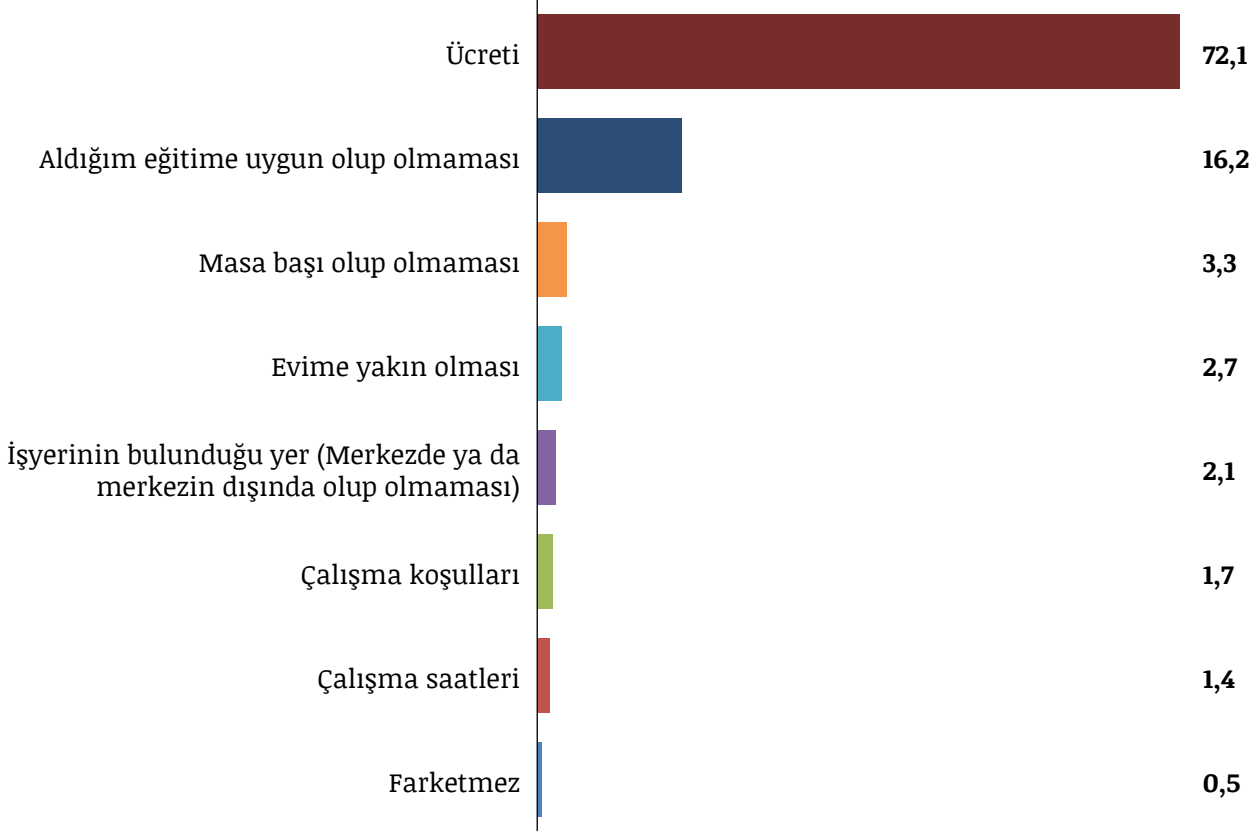
* Bu soruya birden fazla cevap verildiğinden toplam yüzde değer %100'ün üzerindedir.

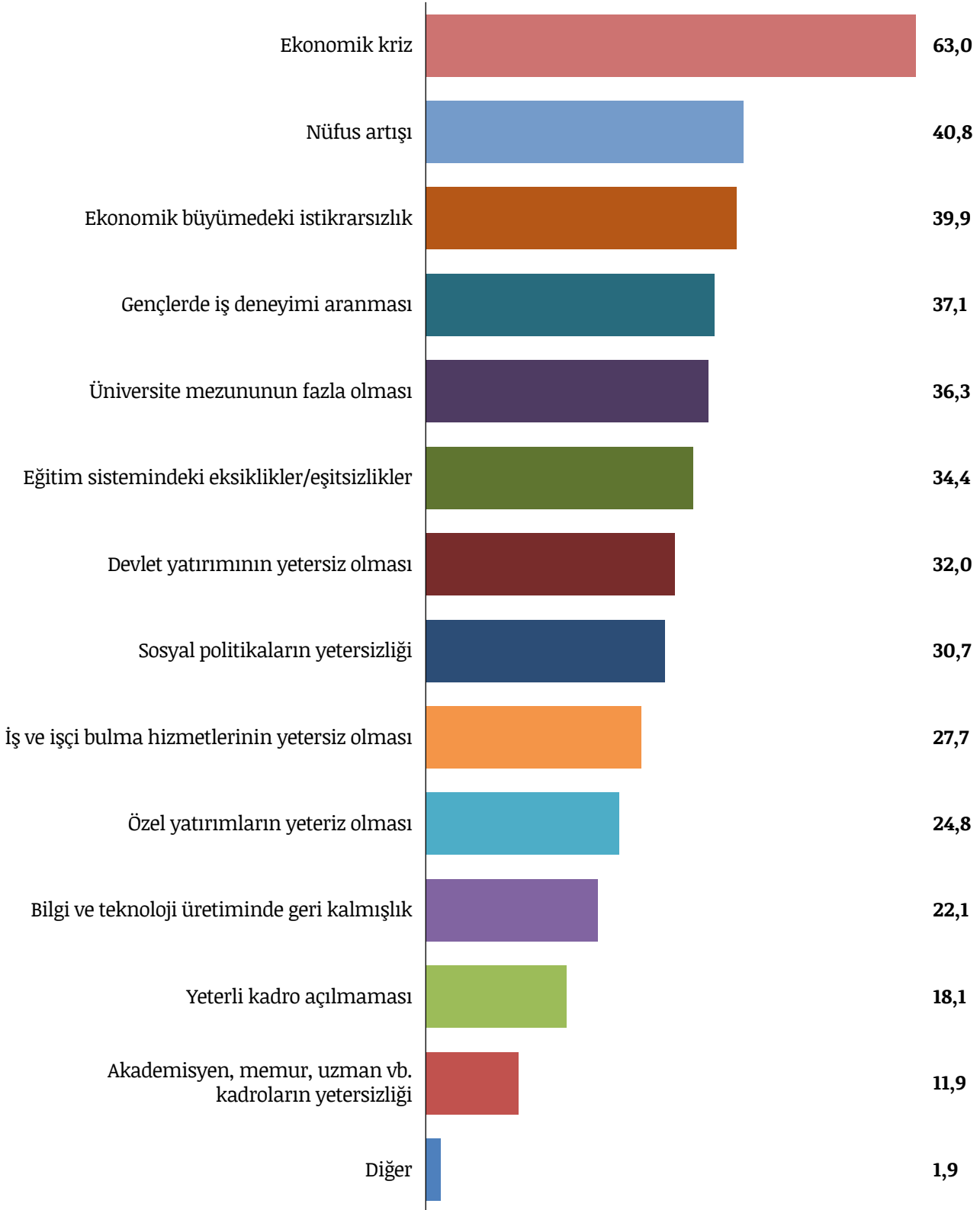
Grafik 37. Hangi sektörde çalışmanın sizi daha mutlu edeceğini düşünüyorsunuz (%)?

Grafik 36 ve 37 birlikte değerlendirildiğinde, katılımcıların hizmet sektörünü daha fazla tercih ettikleri görülmektedir. Asgari ücretten daha yüksek bir ücret olsa bile sanayi ve imalat sektörü daha az caziptir. Ne var ki bu durum, aşağıdaki Grafik 38 ile karşılaştırıldığında bir çelişki yaratmaktadır. Grafik 38'deki veriler, katılımcıların bir iş tercihinde ilk önce ücreti temel aldıklarını göstermektedir. Bu durumda hizmet sektöründe asgari ücretle çalışıp mutlu olmalarını beklemek zordur. Bu anlamda bu gençlerin beklentilerinde önemli bir çelişkinin ortaya çıktığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Grafik 38. Bir işi tercih etmenizde belirleyici en önemli etken aşağıdakilerden hangisidir (%)?

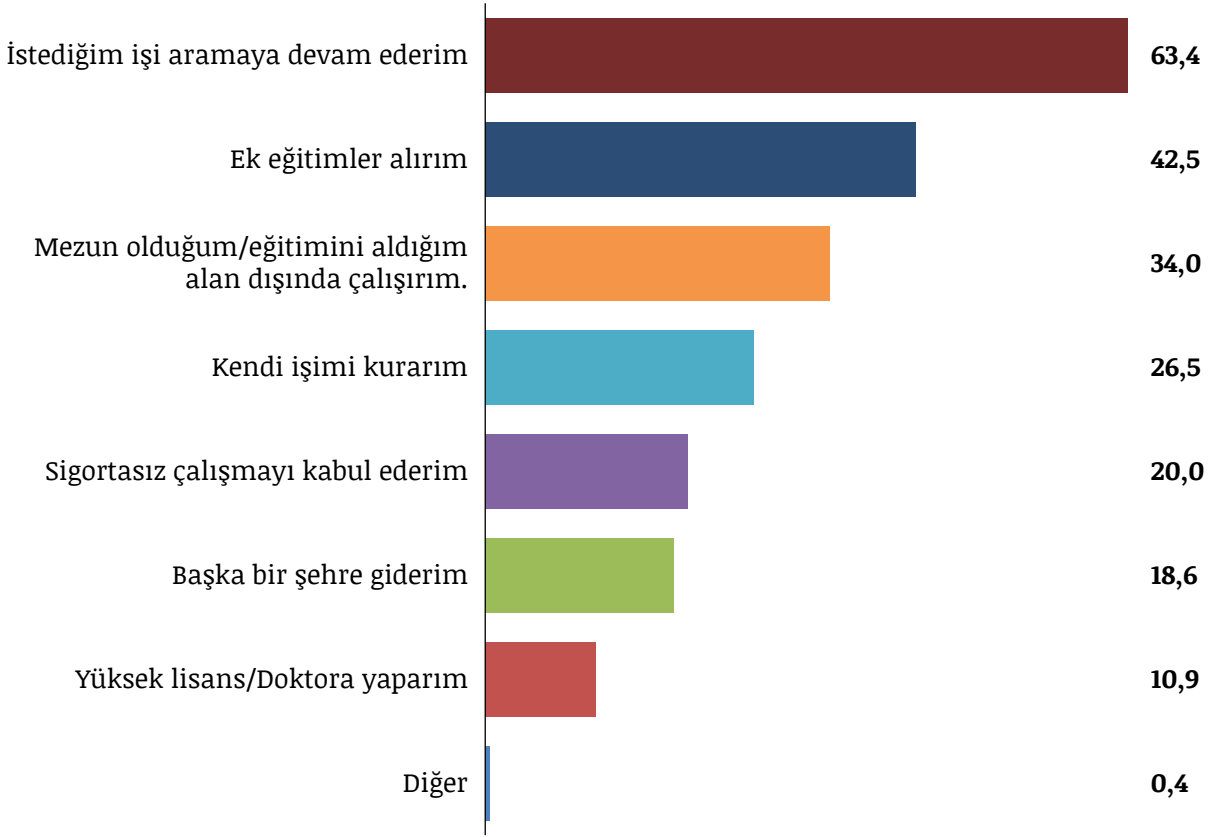

Grafik 39. Sizce iş bulamamanızın nedenleri nelerdir (%)?

* Bu soruya birden fazla cevap verildiğinden toplam yüzde değer %100'ün üzerindedir.

Araştırmaya katılan gençlerin iş bulamamalarının en önemli nedeni olarak ekonomik krizi görmeleri, var olduğunu düşündükleri kriz geçtiğinde iş bulma ümitlerinin artacağı yönünde değerlendirilebilir. Diğer taraftan nüfus artışı, ekonomik büyümedeki istikrarsızlık, eğitim sisteminde gördükleri sorunlar gibi daha yapısal nedenler bu iş bulma ümitlerini azaltacak etkilere sahiptir.

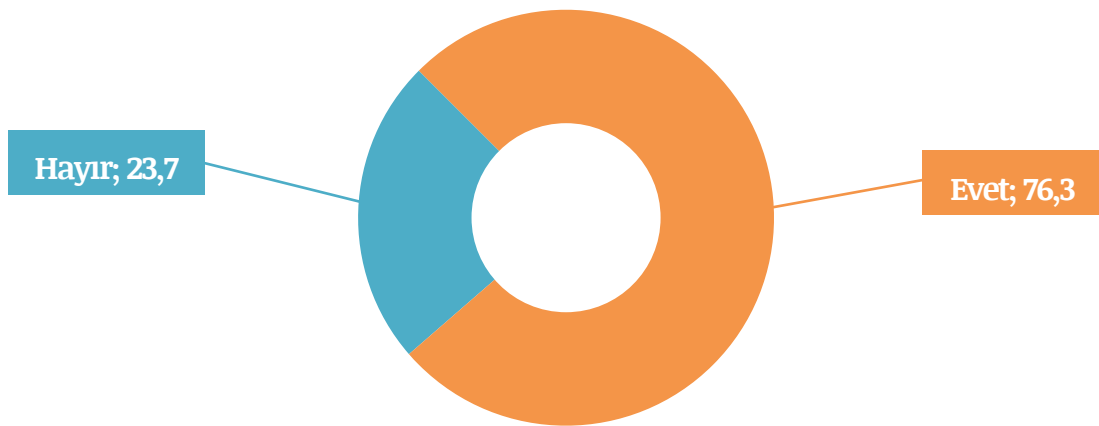
Grafik 40. İşsiz kalmaya devam etmeniz durumunda, aşağıdaki seçeneklerden size uygun olanları işaretler misiniz (%)?

* Bu soruya birden fazla cevap verildiğinden toplam yüzde değer %100'ün üzerindedir.

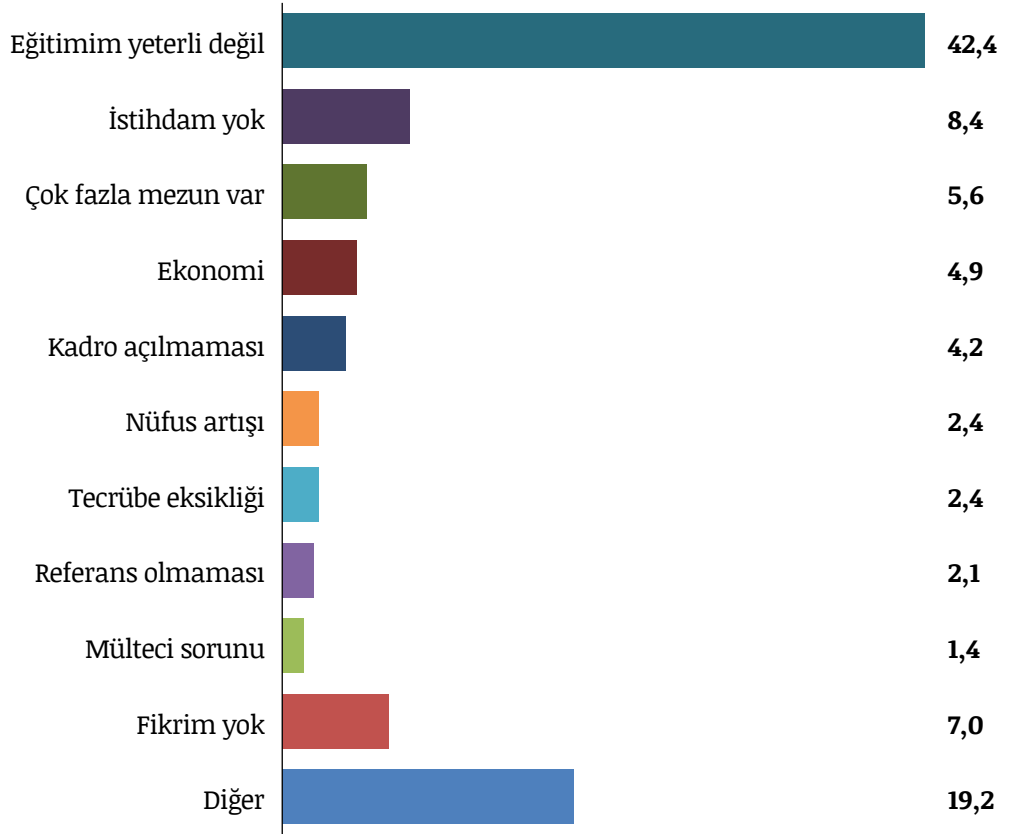
Katılımcıların büyük çoğunluğu istediği işi bulana kadar iş aramaya devam etme eğilimindedir. Ancak bunun da bir sınırının olacağı düşünülürse, katılımcıların kendi alanı dışında çalışmaya, başka eğitimler almaya yönelecekleri görülmektedir.

Grafik 41. Eğitimi aldığınız alana uygun bir meslekte iş bulacağınızı düşünüyor musunuz (%)?

Gençlerin büyük çoğunluğu eğitimi aldığı alana uygun bir iş bulacağını düşünmektedir. Bu durum iş bulma ümitlerini artıracak bir etken olarak düşünülebilir. Ancak bu soruya hayır yanıtı verenler, aldıkları eğitimin yetersiz olduğunu düşünmektedir (bkz. Grafik 42). Dolayısıyla bu gençler, eğitim sisteminin kendilerini yeterince geliştirecek bir yapıya sahip olmadığı inancındadır.

Grafik 42. Sizce bunun nedenleri nelerdir (%)? *

* Eğitimini aldığınız alana uygun bir meslekte iş bulacağınızı düşünüyor musunuz? Sorusuna "Hayır" yanıtı veren katılımcılara sorulmuştur.

Grafik 43. İş bulabilme konusunda ne yapmanız gerektiğini düşünüyorsunuz (%)?

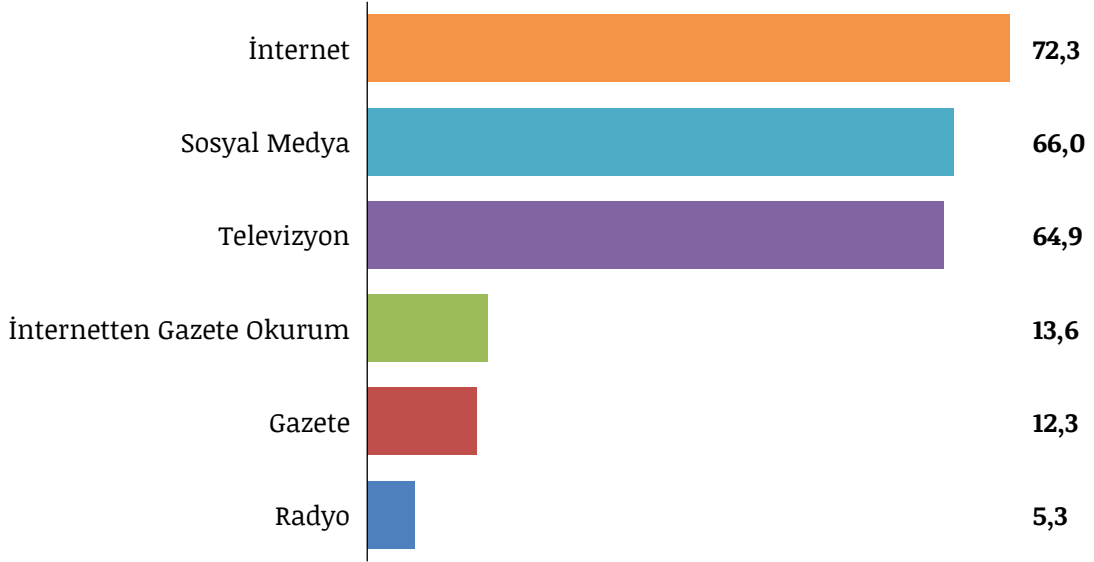

Katılımcılara iş bulabilmek için ne yapmaları gerektiğini düşündükleri sorulmuştur. Gençlerin çoğunluğu azim ve kararlılıkla iş arayacakları yanıtını vermiştir. Diğer taraftan ek eğitimler olarak kişisel gelişim sağlamak gerektiğini düşünenlerin az olması düşündürücüdür.

2.3. EĞİTİM, KÜLTÜR VE GÜNDELİK YAŞAMA İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın problem ve amacına uygun olarak katılımcılara eğitim ve gündelik hayata ilişkin sorular yöneltilmiştir.

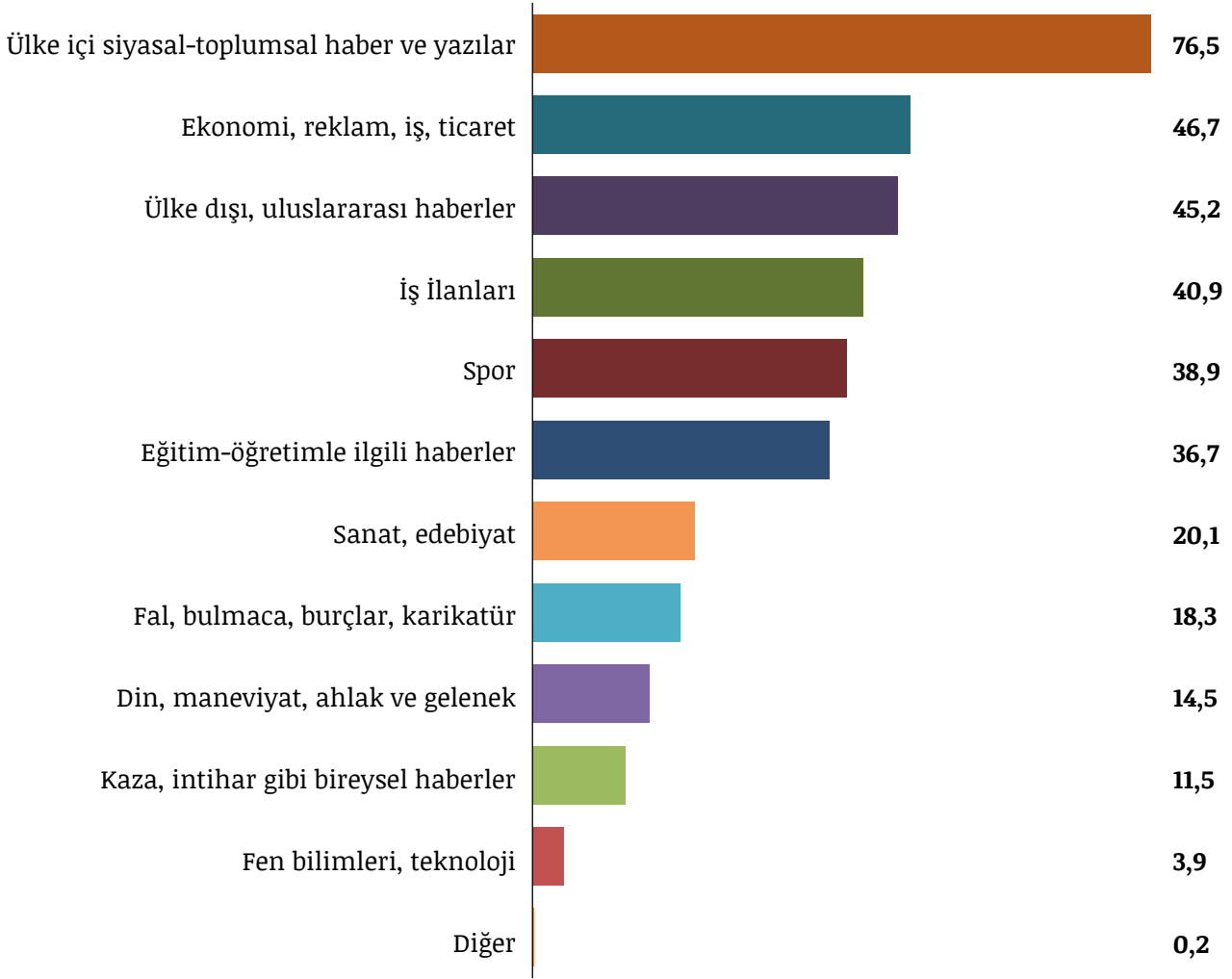
Grafik 44. Türkiye ve Dünya'daki olayları aşağıdakilerden hangisi ile izliyorsunuz (%)?

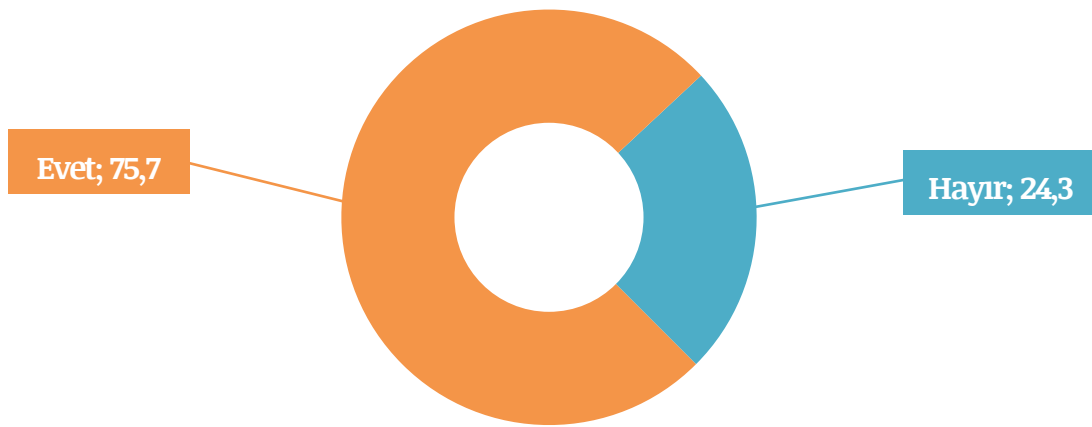
* Bu soruya birden fazla cevap verildiğinden toplam yüzde değer %100'ün üzerindedir.

15-29 yaş arası gençlerin dünyadan ve Türkiye'den haberdar olmada en çok kullandıkları araç, beklenebileceği gibi internettir. Bunun arkasından televizyon ve gazete gelmektedir. Bir gazeteyi satın alıp okuyanların sayısının oldukça düşük olduğunu belirtmek gerekir. Bu konuda eğitim düzeyleri ve cinsiyet açısından ($P = .138$) bir farklılık ortaya çıkmamakta, bütün eğitim düzeylerinde ve farklı cinsiyetlerde internet kullanımını birinci sırada kullanılan araç olmaktadır. Ancak çok büyük farklılıklar olmasa da eğitim düzeyi arttıkça internet kullanımını oranı da artmaktadır. Aynı zamanda yaş ilerledikçe internet kullanımını oranı da bir miktar artmaktadır (15-29 yaş arasında %63,6, 25-29 yaş arasında %72,5).

Eğer gazete okuyorlarsa en çok hangi konularla ilgilendikleri sorulduğunda yanıtlar çeşitlenmektedir. Birinci sırada ülkenin siyasal/toplumsal gündemine ilişkin konular gelirken, ekonomi, iş, ticarete ilişkin ilgiler ikinci sıradadır. İş ilanlarının da en çok okunan dördüncü konu olduğunu vurgulamak gerekir (Grafik 45).

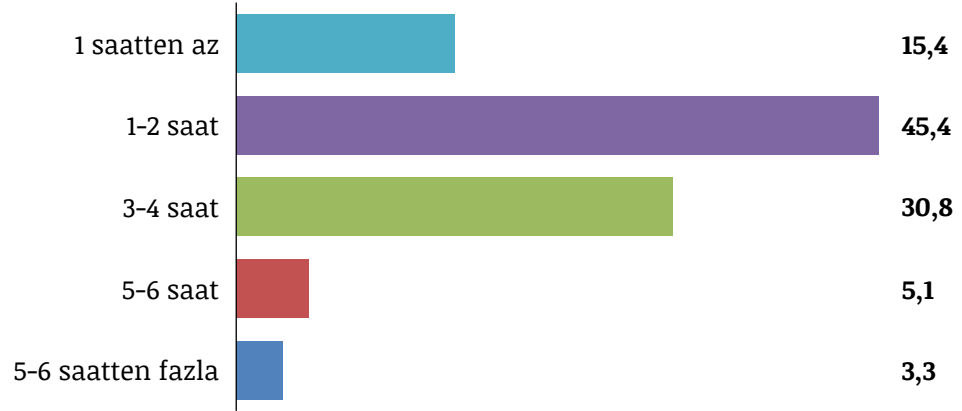
Grafik 45. Bir gazetede en çok ilgilendiğiniz konular nelerdir (%)?

* Bu soruya birden fazla cevap verildiğinden toplam yüzde değer %100'ün üzerindedir.

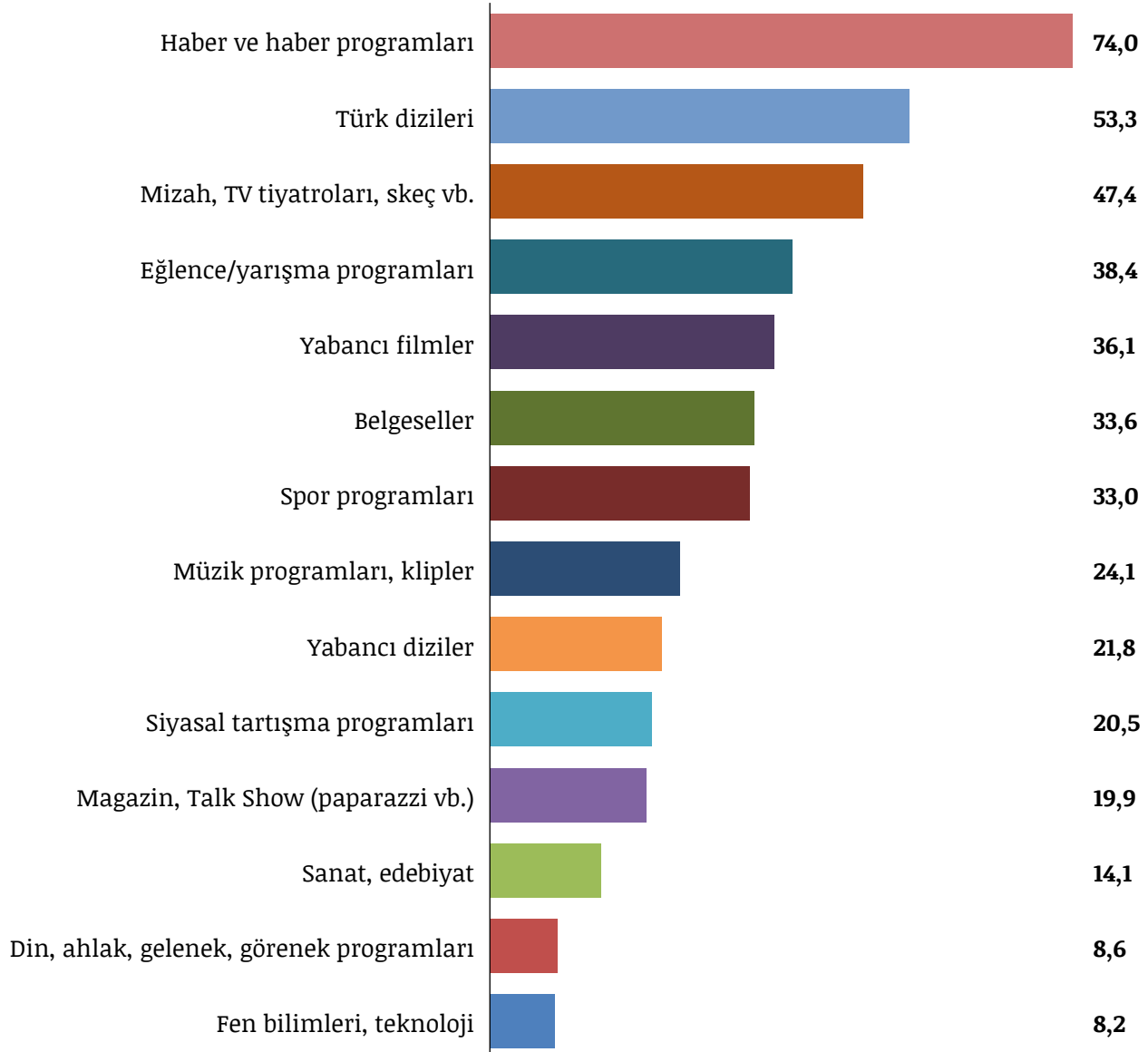
Grafik 46. Televizyon izliyor musunuz (%)?

Araştırmaya katılan gençlerin dörtte üçü televizyon izlediğini belirtmektedir. Yine katılımcıların yaklaşık %75'i 1-2 saat veya 3-4 saat televizyon izlediklerini belirtmişlerdir. RTÜK tarafından 2018 yılında yapılan bir araştırmaya göre de Türkiye'de günlük ortalama televizyon izleme süresi 2-4 saat arasında yoğunlaşmaktadır.²⁸

Grafik 47. Günde kaç saat televizyon izliyorsunuz (%)?

Grafik 48. TV'de en çok izlediğiniz program türleri nelerdir (%)?

* Bu soruya birden fazla cevap verildiğinden toplam yüzde değer %100'ün üzerindedir.

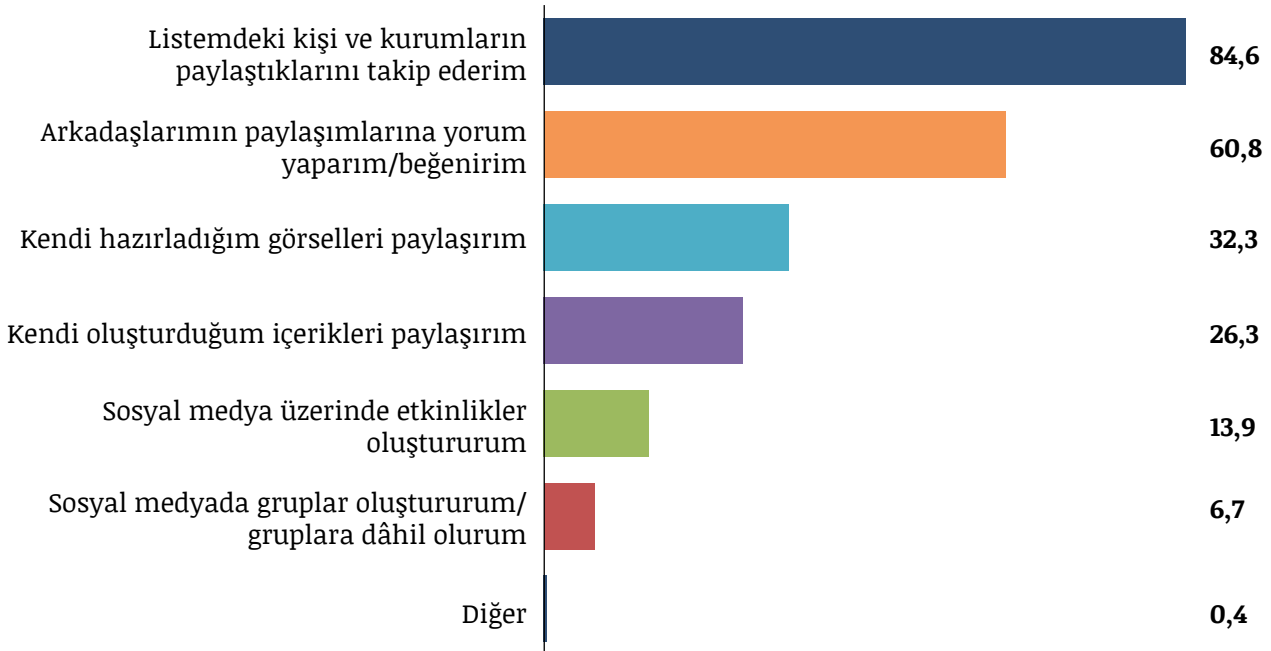
Katılımcıların çoğunluğu haberleri ve haber programlarını izlediğini belirtmekte, bunun arkasından sırasıyla Türk dizileri, mizah/skeç, eğlence/yarışma programları ve yabancı filmler gelmektedir.

Gençlerin günümüzde gazete ve televizyondan daha çok kullandıkları haber alma ve iletişim aracı internettir. Katılımcılara sosyal medya araçlarını hangi sıklıkla kullandıkları sorulmuştur. Veriler, katılımcıların %90,1'inin sosyal medyayı çok sık kullandığını göstermektedir. Sosyal medya araçlarını kullanmadığını söyleyenlerin oranı ise sadece %1,4'tür.

Grafik 49. Sosyal medya ağlarını (Facebook, Twitter, Instagram, Youtube vb.) ne kadar sıklıkla kullanıyorsunuz (%)?

Grafik 50. Sosyal medya ağlarını nasıl kullanırsınız (%)?

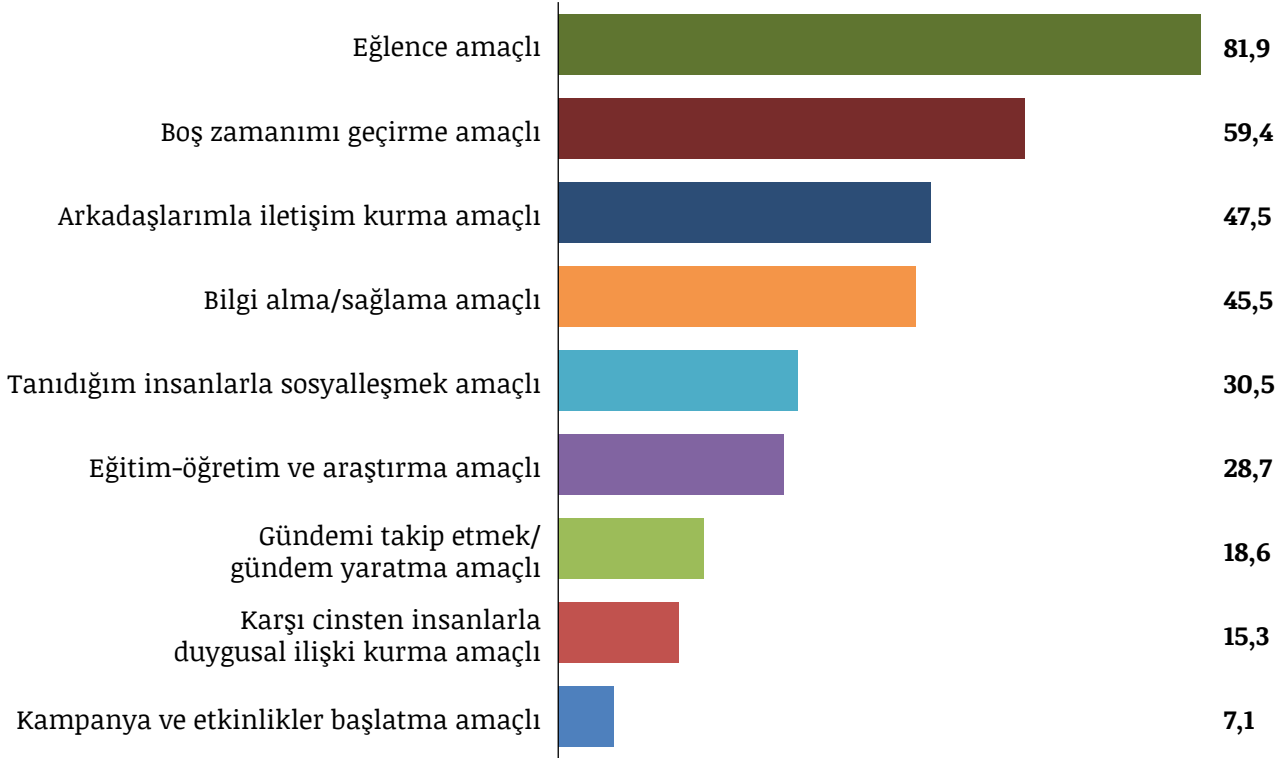

* Bu soruya birden fazla cevap verildiğinden toplam yüzde değer %100'ün üzerindedir.

** Sosyal medya ağı kullanan katılımcılara sorulmuştur.

Gençlerin sosyal medyayı kullanım amaçları, çoğunlukla kişi ve kurumları takip etmek, arkadaşlarının paylaşımlarını takip etmek, kendi içeriklerini ve hazırladığı görselleri paylaşmak olarak ortaya çıkmıştır.

Grafik 51. Aşağıdakilerden hangisi sosyal medya kullanma amacınızı ifade eder (%)?

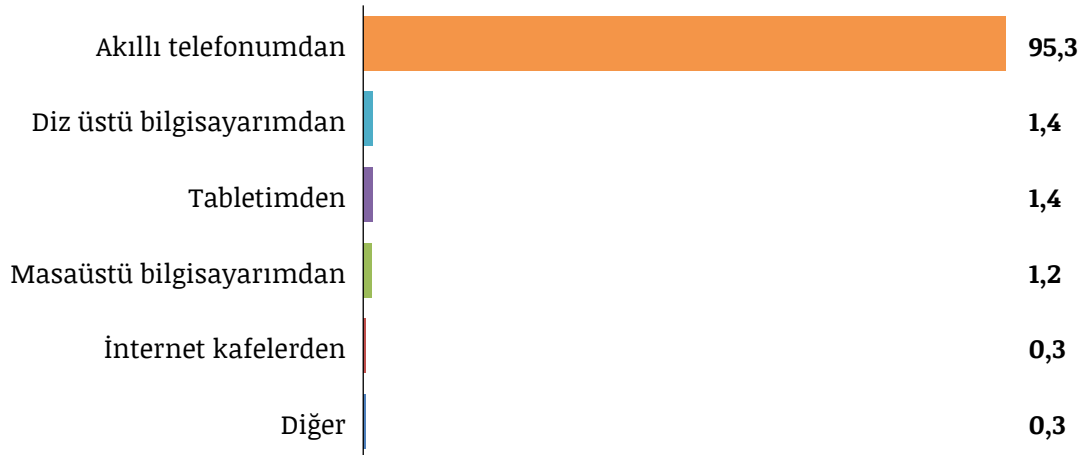
* Bu soruya birden fazla cevap verildiğinden toplam yüzde değer %100'ün üzerindedir.

** Sosyal medya ağı kullanan katılımcılara sorulmuştur.

Yukarıdaki grafik, sosyal medyanın hangi amaçlarla kullanıldığını göstermektedir. Katılımcıların çoğunluğu sosyal medyayı daha çok eğlence amaçlı kullandığını belirtmiştir. Bilgi sağlama ve iletişim kurma amacı üçüncü ve dördüncü sıradadır. Bu konuda eğitim düzeyleri açısından bir farklılık ortaya çıkmamaktadır.

Aşağıdaki grafiğe göre katılımcıların sosyal medyaya ulaşmak için en çok cep telefonlarını kullandıkları görülmektedir. Bilgisayardan sosyal medyaya girme eğilimi oldukça düşüktür.

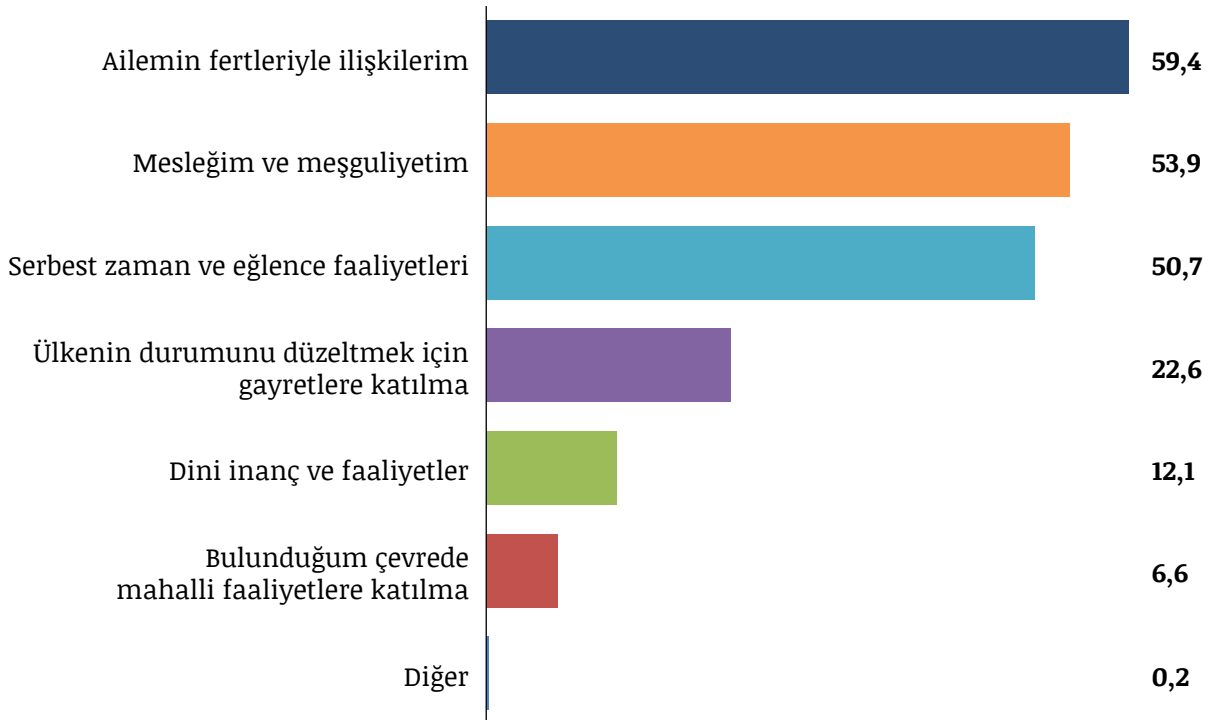
Grafik 52. Sosyal medya araçlarına en çok aşağıdakilerden hangisiyle ulaşıyorsunuz (%)? *

* Sosyal medya ağı kullanan katılımcılara sorulmuştur.

Katılımcılara hayatlarında kendilerini en çok mutlu edecek iki şeyin ne olduğu sorulmuştur. Bu soru, katılımcıların kendilerini daha çok ne ile ve hangi faaliyetlerle özdeşleştirdiklerini göstermesi açısından önemlidir. Gençlerin %59,4'ü, kendilerini en mutlu edecek faaliyetin aile fertleri ile ilişkileri olduğunu belirtmekte, ikinci sırada mesleğim ve meşguliyetim yanıtı (%53,9) gelmektedir. Burada mesleğim ve meşguliyetim yanıtının yüksekliği, işsiz olmalarına karşılık iş bulurlarsa kendilerini daha mutlu hissedeceklerini göstermektedir. Serbest zaman ve eğlence faaliyetleri yanıtı da çok yakın bir oranla üçüncü sıradadır (%50,7). Bireysel olmayan, daha çok toplumun diğer üyeleriyle dayanışmayı gerektirecek ve böylece sivil toplumun güçlenmesini sağlayacak türden faaliyetlerden mutlu hissetme oranları (örneğin “ülkenin durumunu düzeltmek için gayretlere katılma”, “bulduğum çevrede mahalli faaliyetlere katılma” seçenekleri) oldukça düşüktür. Bu durum örnekleme dahil olan gençlerin daha bireysel ve aile fertleri dışındaki bireylerle dayanışma gerektirmeyen faaliyetlerden mutlu olacaklarını düşündüklerini göstermektedir.

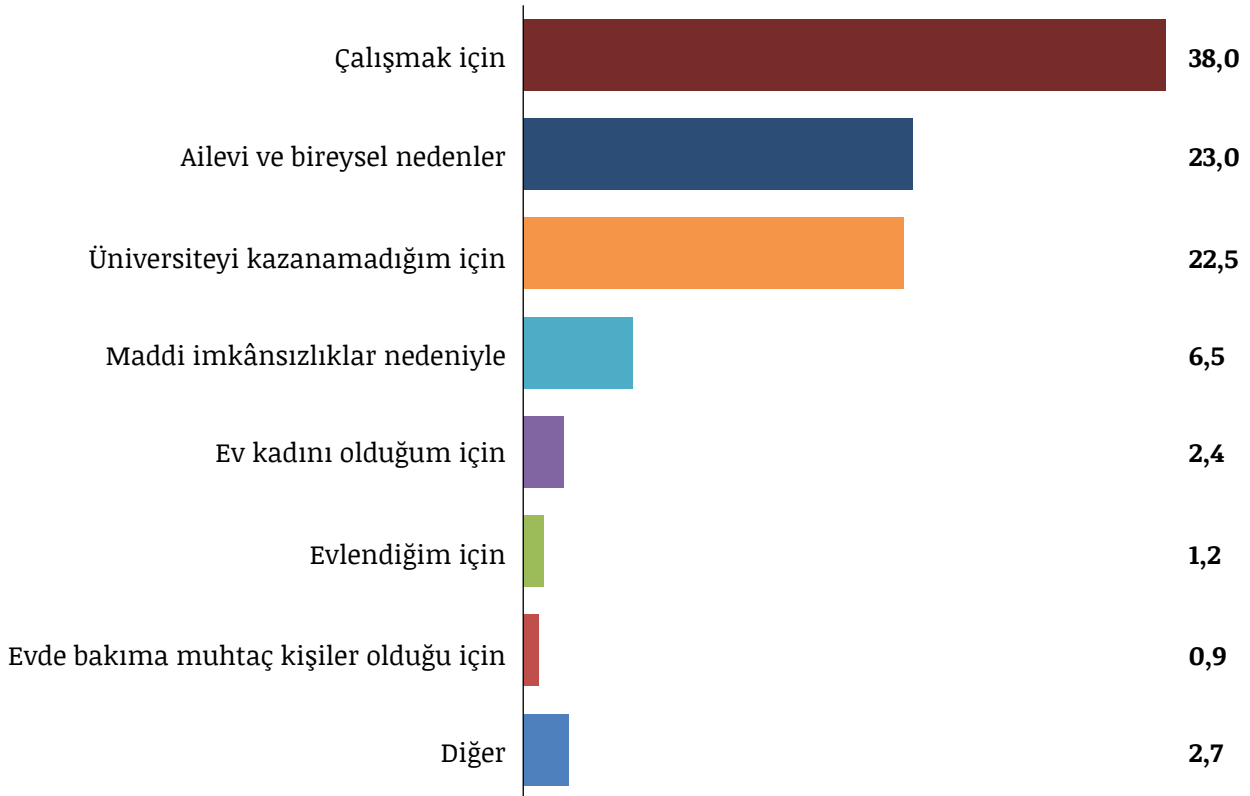
Grafik 53. Aşağıdakilerden hayatınızda sizi en çok mutlu edecek iki tanesini belirtiniz (%).

* Bu soruya birden fazla cevap verildiğinden toplam yüzde değer %100'ün üzerindedir.

Anket çalışmasında katılımcıların eğitimlerini belirli bir aşamadan sonra neden kestiklerini anlamaya yönelik olarak sorular da sorulmuştur. Aşağıdaki grafik bu soruya verilen yanıtları göstermektedir. Katılımcıların %22,5'i, üniversiteyi kazanamadıkları için eğitimlerine devam etmediklerini belirtmişlerdir. Çalışmak için ve maddi imkansızlıklar nedeniyle eğitime devam etmediklerini belirtenlerin oranı %45'e yaklaşmaktadır. Ailevi ve bireysel nedenler yanıtının bir kısmının da maddi imkansızlıkları içereceği düşünülürse bu oranın bir miktar daha yüksek olduğu söylenebilir.

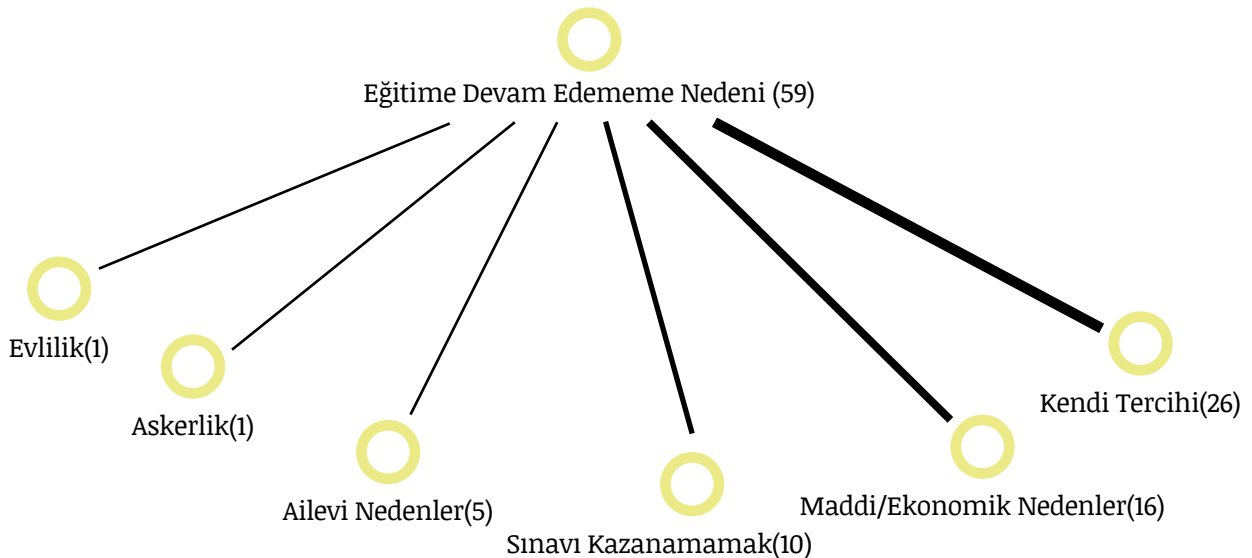
**Grafik 54. Eğitiminize devam etmeme nedeniniz nedir (%)?
(YÜKSEKÖĞRETİM MEZUNLARINA SORULMAMIŞTIR)**

Bu noktada cinsiyetler arasında kısmi farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Üniversiteyi kazanmadığı için eğitime devam edemediğini belirtirken kadınların oranı %27,2 iken, erkeklerde bu oran %19,3'e düşmektedir. “Çalışmak için” yanıtını verenler ise erkeklerde %45,9, kadınlarda %26,4’tür. Yaş gruplarında da kısmi farklılıklar bulunmaktadır. Nitekim “üniversiteyi kazanamadığım için” yanıtını verenlerin oranı 15-19 yaş gruplarında %25,7 iken, bu oran 25-59 yaş gruplarında %16,2’ye düşmektedir.

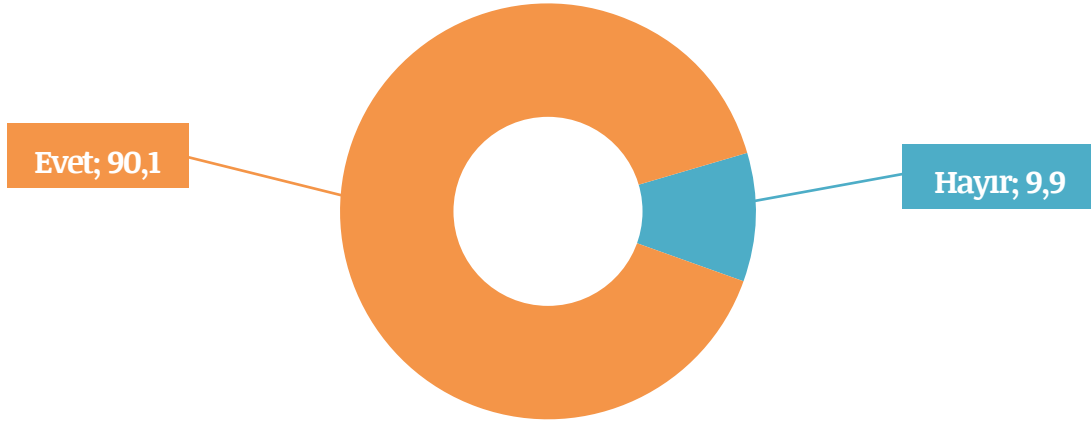
Derinlemesine görüşmelere katılanların çoğunluğu ise özellikle kendi tercihiyle eğitime devam etmediğini belirtmektedir. İkinci sırada “maddi olanaksızlıklar”, üçüncü sırada ise “üniversite sınavını kazanamamak” yanıtı gelmektedir. Ayrıca “ailevi nedenler” yanıtını verenlerden bir kısmı da maddi olanaksızlıklara işaret etmektedir. Aşağıdaki şekil bu ilişkiyi göstermektedir.

Şekil 5: Derinlemesine Görüşmelere Göre Üniversiteye Devam Etmeme Nedenleri

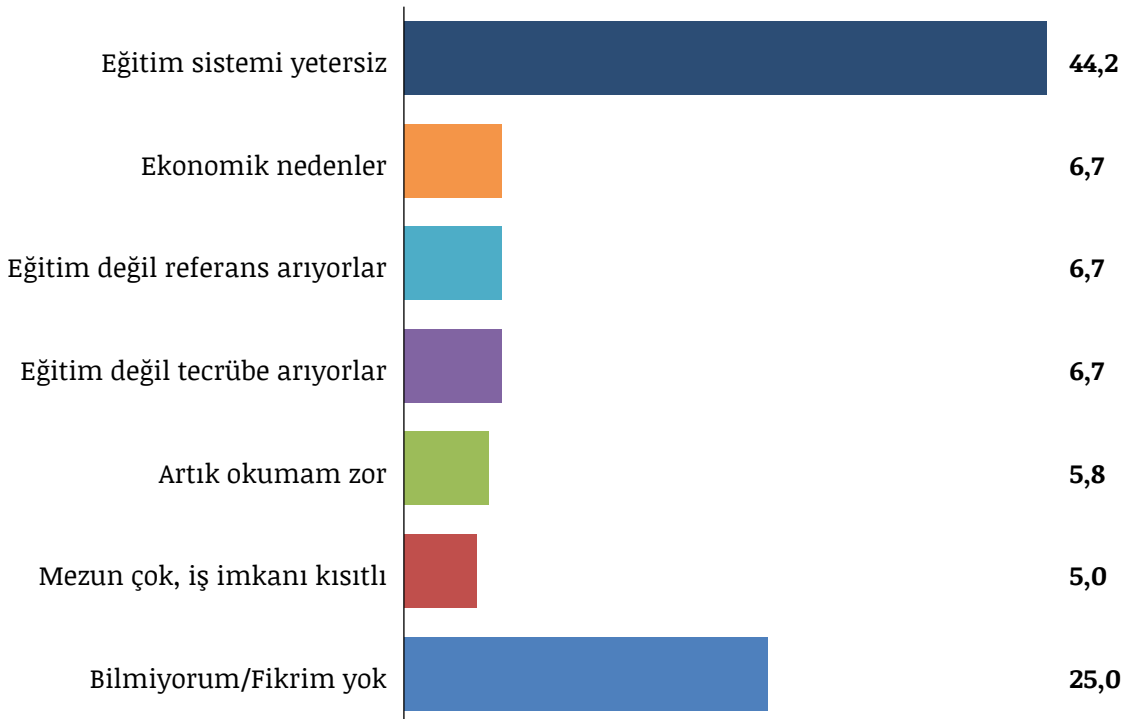
Bir başka önemli bulgu, eğitim ile meslek arasındaki kurulan ilişkiye dayanmaktadır. Aşağıdaki grafik dikkatlice incelendiğinde, katılımcıların %90'ının eğitim aracılığıyla meslek edinmenin mümkün olduğunu düşündükleri ortaya çıkmaktadır. Bu bulgu önemlidir. Zira eğitimin meslek edinmeyi sağladığını düşündüklerinde eğitime devam etme istekleri de artacaktır. Ancak eğitim tamamlanmadığında da iş bulma olasılığı azalmaktadır. Bu nedenle gençlerin önünde bir handikap oluştuğu söylenebilir. Ayrıca, ilgili soruya bu şekilde yaklaşan bireylerin eğitim durumları arasında bir farklılık ortaya çıkmamaktadır.

Grafik 55. Eğitim aracılığıyla bir meslek edinebileceğinizi düşünüyor musunuz (%)?

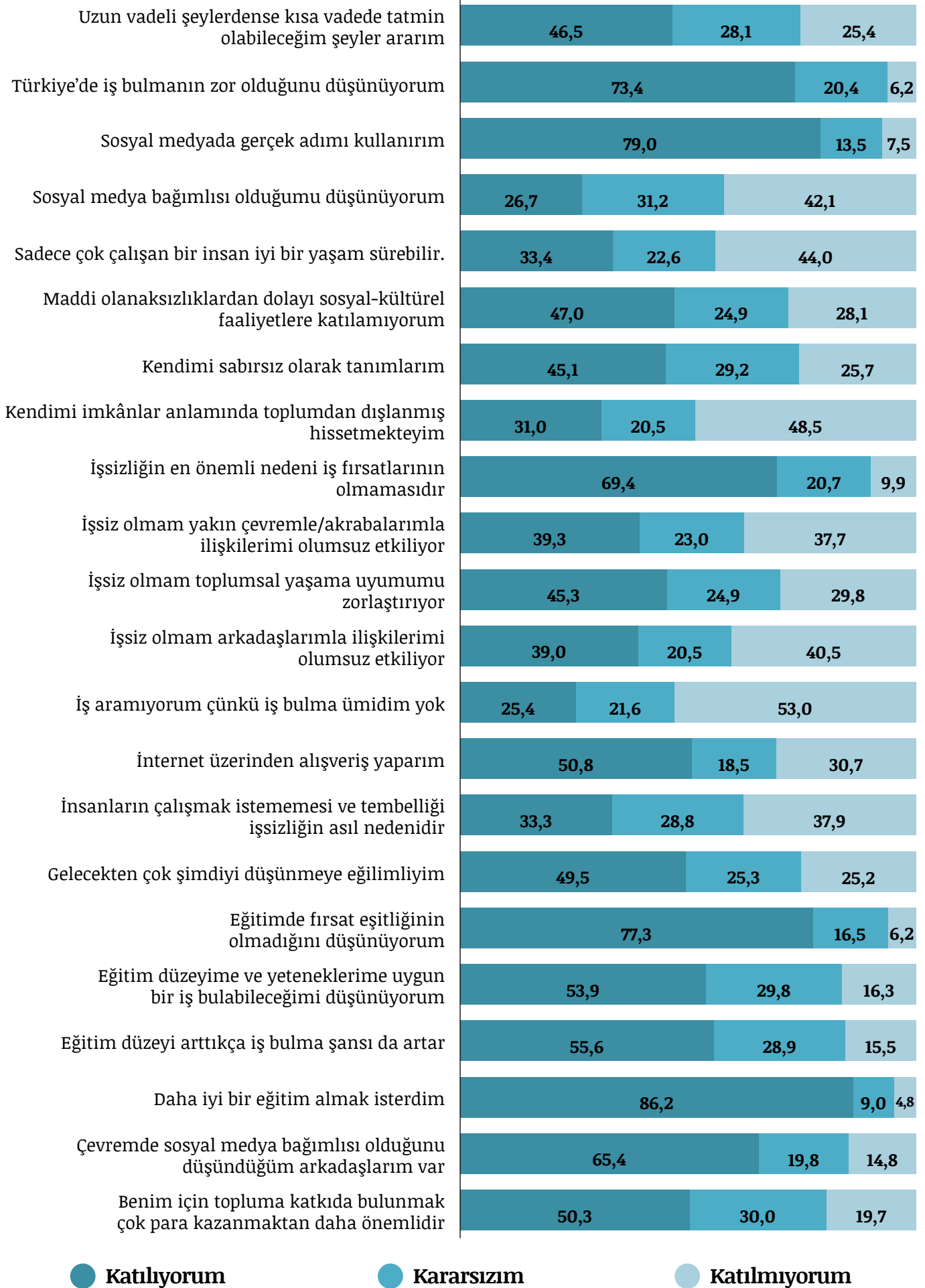

Katılımcıların eğitim aracılığıyla bir meslek edinemeyeceklerini düşünmelerinin temel nedeni, eğitim sistemini yetersiz bulmalarıdır. Dolayısıyla eğitimin bir mesleğe yönelik olması ve eğitimin üretime yönelik planlanması önemlidir. Bu noktada eğitime ve yaş gruplarına göre anlamlı bir fark ortaya çıkmamaktadır (sırasıyla $P = 0,12$; $P = 0,386$).

Grafik 56. Neden düşünmüyorsunuz (%)?

*Eğitim aracılığıyla bir meslek edinebileceğinizi düşünüyor musunuz? Sorusuna "Hayır" cevabı veren katılımcılara sorulmuştur.

Grafik 57. Aşağıdaki ifadelere ne derece katıldığınızı belirtiniz (%).

● Katılıyorum

● Kararsızım

● Katılmıyorum

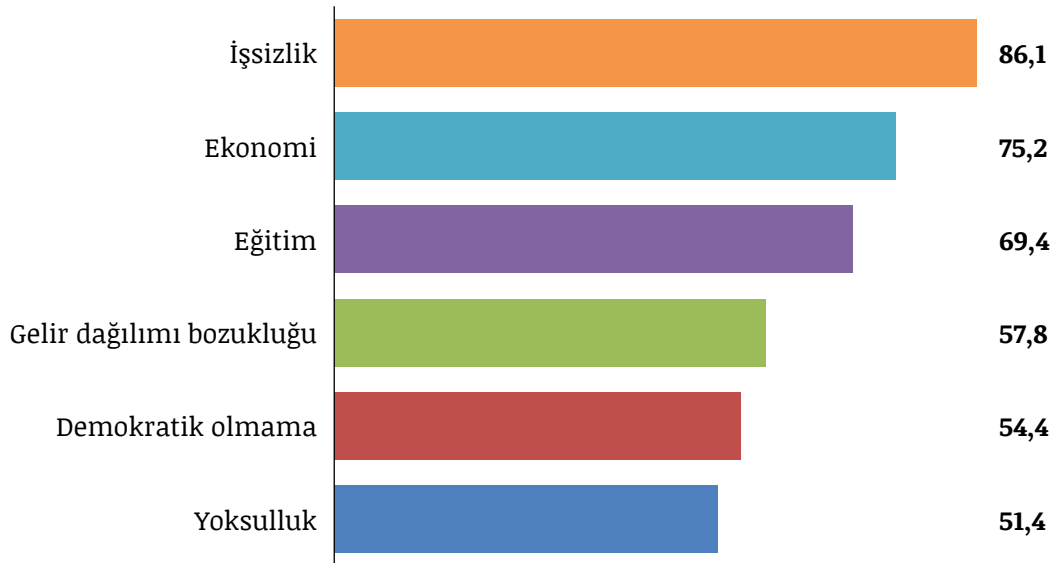
Katılımcılara eğitim, çalışma ve gündelik yaşama yönelik bazı ifadeler verilmiş ve bu ifadelere katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Yukarıdaki Grafik 57 bu sorulara verilen yanıtları göstermektedir.

Yanıtlar genel olarak değerlendirildiğinde şu türden sonuçlara ulaşmak mümkündür:

- Araştırmaya katılan gençler genel olarak eğitime önem vermekte, iyi bir eğitim ile iyi bir iş bulma olasılığının artacağını düşünmektedirler. Ancak ülkemizdeki eğitim sistemine eleştirel yaklaşmakta, eğitim sisteminin fırsat eşitliği sağlamadığını düşünmektedirler.
- Katılımcıların yarısından fazlası genel olarak iş bulma umuduna sahiptir. Aynı zamanda kendi yeteneklerine ve eğitimlerine uygun bir iş bulabileceklerini düşünmektedirler. Ancak ülkede iş fırsatlarının az olmasından yakınmakta, bu nedenle de Türkiye’de iş bulmanın zor olduğunu düşünmektedirler. Bu durumun özellikle yurtdışı göçe eğilimli olma olasılığını artıracığı düşünülebilir.
- Eğitim ve istihdama yönelik bu bulgularla bağlantılı olarak katılımcıların önemli bir kısmı, gelecekte çok şimdiki düşünmektedirler. Bu nokta, günümüz gençliğinin eğilimlerini belirlemek açısından oldukça önemlidir. Zira bu durumda geleceği kurgulamak yerine şimdiki yaşamak bireyselci yaşam biçimlerinin yaygınlaşması riskini ortaya koymaktadır.
- Eğitim ve istihdama/çalışmaya yönelik olumsuz düşüncelere karşın gençler, kendilerini toplumdan dışlanmış ve izole olmuş hissetmemektedir. Bu nokta önemlidir, zira bu bulgular gerek aile içi dayanışmanın gerekse toplumsal dayanışmanın hala işlevini sürdürdüğünü, eğitimde ve istihdamda yer alamayan gençlerin buna rağmen topluma ilişkin umutlarının halen devam ettiğini göstermektedir.
- Bulgular, internetin ve sosyal medyanın gençlerin gündelik hayatlarında önemli bir role sahip olduğunu göstermektedir.

Türkiye’nin en önemli sorununun ne olduğuna ilişkin verilen yanıtlar da yukarıdaki verileri desteklemektedir. Aşağıdaki grafik katılımcıların Türkiye’nin en önemli sorununun ne olduğuna ilişkin soruya verdikleri yanıtları göstermektedir.

Grafik 58. Sizce Türkiye’nin en önemli sorunu nedir (%)?

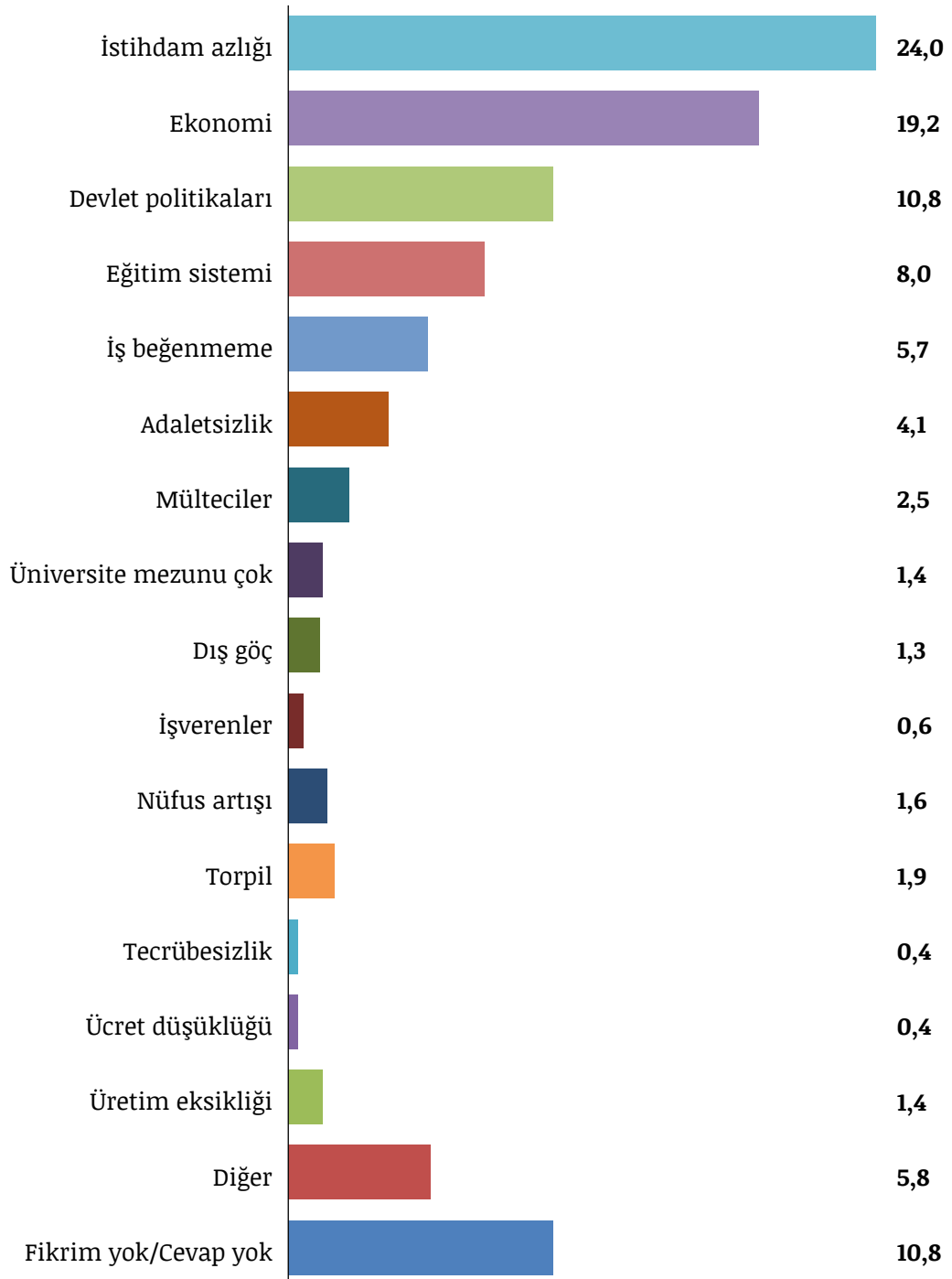

* Bu soruya birden fazla cevap verildiğinden toplam yüzde değer %100’ün üzerindedir.

Buraya kadar ortaya konulan bulgularla uyumlu olarak katılımcılar, Türkiye'nin en önemli sorunları arasında ilk olarak işsizliği, ikinci olarak da eğitim sistemini görmektedir. Bu noktada iller arasında önemli farklılıklar ortaya çıkmamaktadır. Bu çerçevede illere göre farklı oranlarda olmamakla birlikte araştırma örneklemini oluşturan gençler ülkenin en önemli sorunları olarak işsizliği, eğitimi ve gelir dağılımı bozukluğunu görmektedir. Her üç etken de gerek yurtiçi gerekse yurtdışı göçü artıracak etkiye sahiptir. Buna ek olarak ülkenin en önemli sorunu belirlenirken katılımcıların yaşadığı kentin özelliklerinin etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Katılımcılara işsizliğin nedenlerinin ne olduğu sorulduğunda, katılımcıların bu sorunu çoğunlukla istihdam azlığı, ekonomi, devlet politikaları gibi yapısal nedenlerle açıklamaya çalıştıkları görülmektedir.

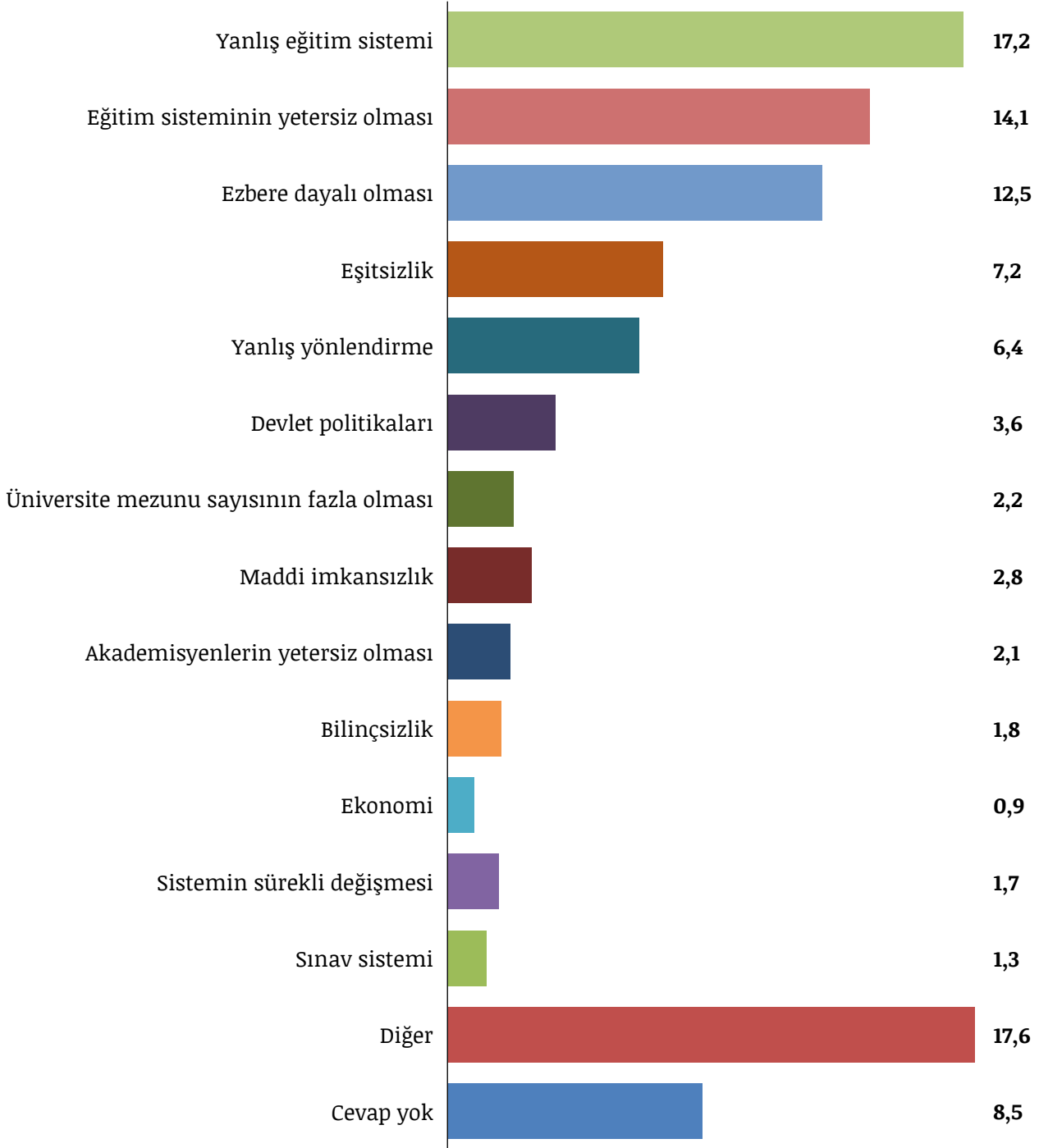
Grafik 59. Sizce ülkemizde işsizliğin en temel nedeni nedir?

* Bu soruya birden fazla cevap verildiğinden toplam yüzde değer %100'ün üzerindedir.

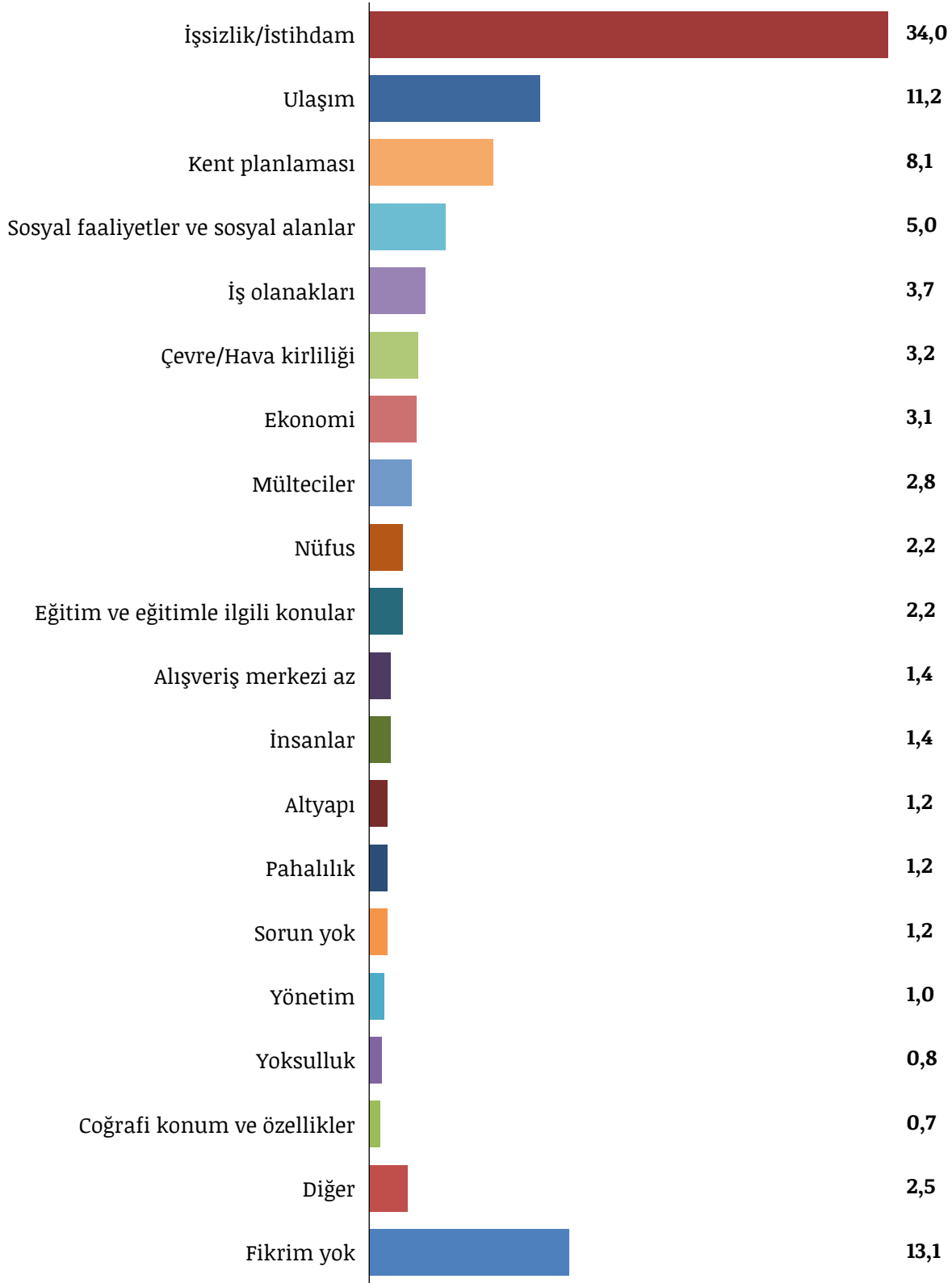
Katılımcılar açısından eğitimde görülen en önemli sorun, eğitim sisteminin bizzat kendisidir. Nitekim gençler, çoğunlukla sistemin sürekli olarak değişmesinden yakınmaktadır.

Grafik 60. Sizce ülkemizde eğitimle ilgili en temel sorun nedir?

* Bu soruya birden fazla cevap verildiğinden toplam yüzde değer %100'ün üzerindedir.

Yaşadıkları kentin en önemli sorunları sorulduğunda, yukarıdaki bulgulara benzer olarak işsizlik en ön plana çıkmaktadır. Ulaşım ve kent planlamasının olmaması ikinci ve üçüncü sıralarda gelen en önemli sorunlar olarak belirtilmektedir.

Grafik 61. Sizce yaşadığınız şehrin en önemli sorunu nedir?

* Bu soruya birden fazla cevap verildiğinden toplam yüzde değer %100'ün üzerindedir.

Bu konuda araştırmaya dahil edilen iller arasında bazı farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bursa ve Bilecik'te kentin en önemli sorunu işsizlik olmakla birlikte, bu oranlar sırasıyla Bursa'da %65,3, Bilecik'te %29,8 olarak değişmektedir. Eskişehir'de ise ortaya koyulan en önemli sorun ulaşım (%24,9). Ulaşım sorununun ardından işsizlik ve iş olanakları gelmektedir (%17,7). Bilecik'te ön planda olan ikinci sorun kent yapılanması iken (%18,0), Bursa'da ikinci sırada mülteciler (%5,7) yer almaktadır (Chi-square: 707,638; P <0,000).

Derinlemesine görüşmelerde katılımcılara gençlerin en önemli sorunlarının neler olduğu sorusu yöneltilmiştir. Aşağıdaki şekil bu soruya verilen yanıtları göstermektedir.

Tablo 15. Derinlemesine Görüşmelerde Gençlerin En Önemli Sorunları

SORUNLAR	FREKANS	Yüzde (%)
İşsizlik	64	44,14
İş Beğenmeme	18	12,41
Geleceği Düşünmeme	5	3,45
Hazırcılık/Kendini Geliştirmeme	5	3,45
Kötü Alışkanlıklar	5	3,45
Eğitimsizlik	5	3,45
Cahillik	5	3,45
Baskı Altında Olmak	4	2,76
Gelecek Kaygısı	4	2,76
İşsizlik ve Eğitim	4	2,76
Saygısızlar	4	2,76
Sosyal Medya	3	2,07
Sorumsuzluk	3	2,07
Öğrenmeye Kapalı Olma	3	2,07
Okumamak	2	1,38
Bencillik	2	1,38
Gösterişçilik	2	1,38
Sevgisizlik	2	1,38
Tecrübesizlik	2	1,38
Pasiflik	1	0,69
Özgüven Eksikliği	1	0,69
İletişim	1	0,69
TOPLAM	145	100,0

Daha önceki bulgularla uyumlu olarak katılımcıların gençlerin en önemli sorunu olarak gördükleri konu işsizliktir. Bunun arkasından iş beğenmeme, hazırcılık, kötü alışkanlıklar gibi daha çok bireysel denebilecek sorunlar gelmektedir.

Son olarak derinlemesine görüşmelere katılan gençlere gelecekte neler bekledikleri sorulmuştur. Verdikleri bazı yanıtlar aşağıda verilmiştir.

- Türkiye’de eğitim çok kötü. Türkiye koşullarında iyi bir eğitim almak çok zor. İstedğim mesleği okurum ama istediğim işi bulabilir miyim? Emin değilim. İç mimarlık okumak istiyorum bunu yapabilirim. Açık öğretim de okuyabilirim. Ama iş bulabilir miyim onu bilmiyorum, mühendisler bulur ama mimarlar bulur mu emin değilim (Bursa, yaş 18).
- Kötümserim, gittikçe daha da kötüye gidiyor, iş bulma konusunda zorlanacağımı düşünüyorum (Bursa, yaş 23).
- İş bulma konusunda kötümserim. Bulsam da sürekli çalışabileceğim uzun vadede iş bulamam sanki, bu da bir işe yaramaz zaten ne evlenebiliriz ne ev alabiliriz ne araba ancak karnımızı doyurabilirsek işte (Bilecik, yaş 19).
- İş ve eğitim konusunda pek bir beklentim yok gelecekte, çünkü çok başvuru yaptım hiçbirinden cevap alamayınca. Ülkemiz açısından da şu durumda bir beklentiye giremiyorum gelecekle alakalı, Suriyeliler bütün işleri aldığı için bize iş kalmadı. Öncelikle Suriyelileri çıkarmak lazım ülkeden, az parayla çok çalıştırıyorlar onları, işveren de onları tercih ediyor (Bilecik, yaş 23).
- Kötümserim. Bence iş olanakları daha da azalır. Annem, babam bile 6 ay işsiz kaldılar. Meslekleri de vardı. Fakat dolar kuru üzerinden çalıştıkları için fabrikaları battı (Eskişehir, yaş 23).
- Kendi açımdan iş bulabileceğimi düşünmüyorum gelecekte bir beklentim yok. Serbest meslekte çalışabileceğimi ya da geçici olarak fabrikalarda falan çalışacağımı düşünüyorum. Olursa anca öyle olur. Şu an ki zamana göre öyle düşünüyorum ilerleyen zamanlarda gidişat daha da kötüye gidecek diye düşünüyorum (Eskişehir, yaş 19).

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma Bursa, Eskişehir ve Bilecik illerinde 15-29 yaş arası olup istihdama ve eğitime dahil olmayan/olamayan gençler üzerine yapılmıştır. Araştırmanın en temel hedefi, araştırma kapsamında yer alan gençlerin eğitimlerini yarıda kesmelerinin ve istihdama dahil olamamalarının nedenlerini, bu sorunlar çerçevesinde karşılaştıkları sorunları ve gelecekte beklentilerini anlamaya çalışmak ve bu çerçevede bir takım çözüm önerileri geliştirmektir.

3.1. GELİR DÜZEYİ

Tespitler: Araştırmanın sonuçlarından biri, araştırma örneğine dahil edilen gençlerin önemli bir kısmının ortalama hane gelirlerinin yoksulluk sınırının altında olmasıdır. 2017 yılı TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasının sonuçlarına göre TR41 (Bursa, Eskişehir, Bilecik) bölgesinde P80/20 oranı 5,5'dir (Türkiye genelinde en yüksek gelire sahip yüzde 20'lik grubun geliri, en düşük gelire sahip yüzde 20'lik grubun gelirinin 7,5 katıdır). Dolayısıyla 5.5 oranı Türkiye ortalamasının altında olsabildiği kentlerde yaşayan 15-29 yaş arası gençlerin diğer yaş gruplarına göre bundan fazlasıyla olumsuz etkilendiğini/etkileneceğini söylemek mümkündür.

Öneriler: Yukarıdaki veriler göz önüne alındığında katılımcıların gelir düzeylerini artıracak projeler üretmek gerektiği görülmektedir. Yerel yönetimlerin bu noktada yapacağı işler; mikro krediler aracılığıyla kendi işini kurmak isteyenlere olanak sağlamak, piyasada ihtiyaç duyulan emek gücünün niteliklerini belirleyerek buna yönelik mesleki eğitim kursları açmak olabilir.

3.2. GÖÇ

Tespitler: Araştırmada elde edilen sonuçlardan bir başkası, araştırma örneğine dahil edilen kentlere göçle gelen nüfustur. Genel olarak göçle gelen nüfus oranı düşüktür. Bununla birlikte kentler arası farklılıklar da bulunmaktadır. Nitekim TR41 bölgesinde örneklem özelinde en fazla göç alan il, kentin nüfusuyla oransal olarak düşünüldüğünde Bilecik olarak karşımıza çıkmaktadır. İkinci göç alan il Bursa, üçüncü il Eskişehir'dir.

Diğer taraftan gençlerin yaşadıkları kentten göç etme eğilimi yüksek değildir. Kentler arasında bu konuda birtakım farklılıklar gözlenmektedir. Göç etme eğiliminin en yüksek olduğu il %24,8 ile Bilecik'tir. Bu oranı %20,9 ile Eskişehir izlemektedir. Bursa'da ise göç eğilimi neredeyse hiç yoktur (%0,5). Cinsiyete göre karşılaştırıldığında erkeklerde kadınlara göre göç etme eğilimi biraz daha yüksektir (Erkeklerde %17,4 ve kadınlarda %12,4). Eğitim düzeyine göre analiz yapıldığında göç etme eğiliminde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Öneriler: Göç etme eğiliminin en temel nedenleri, işsizlik ve eğitim olanaklarının kısıtlılığıdır. Bu anlamda bahsedilen kentlerden göçü engelleyebilmek için istihdam yaratacak önlemler almak ve her eğitim düzeyinde eğitimin kalitesini yükseltecek politikalar geliştirmek gerekmektedir. Ayrıca ailesiyle yaşamayı düşünmediği için göç edebileceğini söyleyenlerin oranı da bir hayli yüksektir. Bu durum gençlerin ailelerine çok fazla bağımlı olmaları ve bireysel/özgür davranma olasılıklarının kısıtlanmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu nedenle gençlerin sosyal hayatlarını geliştirebilecekleri, aile dışında zaman geçirebilecekleri alanlar yaratmak yine göçü önleyebilecek etkenler olabilir. Spor salonları, yeşil alanlar açmak, bu alanlarda gerek yerel yönetimler gerekse kentteki sivil toplum kuruluşlarının faaliyet yapabilmelerini sağlamak gençlerin bu eğilimini azaltacağı düşünülebilir.

3.3. MESLEK VE MESLEK EDİNDİRME KURSLARI

Tespitler: Araştırma örneklemine dahil edilen gençlerin %58'e yakınının bir mesleği bulunmamaktadır. Geri kalanlar ise mesleğini yapacak bir işe sahip değildir. Burada mesleği olmayanlar açısından ilginç bir nokta ortaya çıkmaktadır. Bir mesleği olmayanlara kendilerine bir meslek kazandıracak bir mesleki eğitim kursuna katılıp katılmayacakları sorulduğunda bunların yine dörtte üçe yakını katılmak istemediklerini belirtmişlerdir. Bir meslek edinemedikleri ve üniversite eğitimlerine devam edemedikleri müddetçe iş bulma imkanlarının kısıtlı kalacağı oldukça açıktır.

Araştırmaya katılan gençlerin yarısı eğitimini aldıkları mesleğe yatkın olmadıklarını düşünmektedir. Yarıya yakını da kendi alanı dışında çalışmak istemektedir.

Öneriler: Bir meslek sahibi olmayan ve eğitimine devam etmeyen gençleri mesleki eğitim kurslarına katılmayı özendirecek ve onları buna ikna edecek birtakım mekanizmaların geliştirilmesi gereklidir. Bunun için öncelikle kentlerde ne tür işgücüne ihtiyaç duyulduğu belirlenmeli, açılacak meslek eğitim kursları bu ihtiyaca göre gerçekleştirilmelidir.

Mesleki eğitim kursuna katılmadım diyen katılımcıların oranı %89 ve katılmak istemediğini belirtenlerin oranı %74'tür. Bu bağlamda, kendi alanı dışında çalışmak isteyen ve eğitimini aldığı mesleğe yatkın olmadığını düşünen gençlerin farklı meslek dallarına teşviki sağlanmalı, ilgilerini çekecek ve aynı zamanda iş olanağı olan kurslara yönlendirilmelidirler. Bunun için öncelikle hangi meslek kurslarının olması gerektiğine yönelik ayrıntılı çalışmalar yapılmalı; kurslara katılımı sağlamak için yapılacak duyuruların ise gençlere hitap etmesi sağlanmalıdır. Sosyal medyanın yoğun kullanılması nedeniyle kurslara ilişkin duyuruların sosyal medya üzerinden yapılması önemlidir. Gençlere ulaşmak için yeni yöntemler belirlenmeli, ilgili kurumların sosyal medya kullanımını daha aktif hale getirerek gençlerle sürekli etkileşimde olmanın önü açılmalıdır.

Gençlere memurluk yerine ticaret, sanayi, üretim, yenilik yapma ve ürün geliştirmenin önemi anlatılmalıdır. Taş, Küçükoğlu ve Demirdöğmez'in de (2018) vurguladığı gibi, gençler istihdam ve ticari hayata geçmeye hazır bir şekilde yetiştirilerek piyasada etkin olmalarını sağlayacak mesleki bilgi, beceri, deneyim ve girişimci bir kişi olarak yetişebilecekleri uygulamalı eğitim programlarına yönlendirilmelidir.

Araştırmada elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde katılımcılarla ilgili şöyle bir profil ortaya çıkmaktadır:

"15-29 yaşlarında, %90'ı bekar, üçte ikisi lise dengi okul veya üniversite lisans mezunu, (Bilecik %72,1; Bursa %60,3; Eskişehir %70), yaklaşık yarısının babası işçi veya dar gelirli, göç etme isteği oldukça düşük (en yüksek oran %24,7 ile Bilecik'te, en düşük oran ise %0,5 ile Bursa'da), yarıdan fazlası belli bir mesleğe sahip olmamakla birlikte bir meslek kursuna gitmeye de istekli olmayan, yaklaşık %80'i iş arayan ve yine %80'den fazlası işsizliği Türkiye'nin en önemli sorunu olarak gören, bütün bunlara rağmen işsiz olması dolayısıyla aile içinde sorun yaşamayan, eğitime devam etmeyen ve aynı zamanda bir işte de çalışmayan bir genç grubu."

Yukarıda tanımlanan profil de göz önünde bulundurularak, bu raporda ilgili araştırma bulguları ve değerlendirmelere ek olarak iki öneride daha bulunulabilir.

“Zanaat, Altın Bileziktir” Programı

“Zanaat, altın bileziktir” sloganı ile yeni bir meslek edindirme programı geliştirilebilir. Bu programın kökeni, geleneksel çıraklık-kalfalık-ustalık sistemine dayandırılabilir.

Ticaret ve Sanayi Odaları ile Kobilerle işbirliği yapılarak geliştirilebilecek “Zanaat, Altın Bileziktir Programı” çerçevesinde sisteme kayıtlı işyerlerinde katılımcılar belli bir statü ile (örneğin “kalfa adayı” olarak) işe başlatılabilir. Kalfa adayının zorunlu giderleri, İŞKUR (veya bu amaçla oluşturulacak bir fon) tarafından karşılanabilir. Adaylara, gerçek iş ortamında o mesleği gözlemleyerek, ustaları model alıp taklit ederek, deneme-yanılmalarla öğrenme fırsatı tanınabilir. Bu süre içerisinde ilgili bireylere işyerinde geçerli normlar, kurallar, insan ilişkileri, ekip çalışması, iş arkadaşlarıyla ilişkiler, müşteri ilişkileri, vb. gibi konularda da bilgi ve beceri kazandırılabilir. Adayın mesleki gelişiminden sorumlu bir usta (usta öğretici), adayın kişisel ve mesleki gelişimini özel olarak izleyebilir, ustasının değerlendirmesine bağlı olarak kalfa statüsü kazanacağı bir sınav uygulanabilir ve başarılı olduğu takdirde kalfa statüsü kazanabilir. Belli bir süre bu mesleği fiilen yapan kişiler de usta statüsü kazanabilirler.

Programın temel amacı, gençlere gerçek yaşam ortamlarında çalışma deneyimi kazandırmak, bu deneyim sırasında da gençlere sanayi, ticaret, tarım ve hayvancılık gibi alanlarda üretici ve hizmet sağlayıcı olabilecekleri işler/meslekler kazandırmaktır. Bu program, belli bir mesleği olmayan, göç etmeyi düşünmeyen, meslek kursuna gitmek de istemeyen, özellikle dar gelirli ailelerden gelen gençler için çekici olabilir.

Girişimci Üretim Çiftliği Programı

Bu program kapsamında, devlet destekli üretim çiftlikleri kurulabilir veya mevcut çiftliklerle anlaşmalı olarak bu program yürütülebilir. Çiftliklerde süs bitkileri yetiştiriciliği, sebze yetiştiriciliği, meyve yetiştiriciliği, kanatlı hayvan yetiştiriciliği, küçükbaş hayvan yetiştiriciliği, vb. gibi alanlarda üretim ve eğitim yapılabilir. Burada temel amaç, 15-29 yaşlarındaki gençlere, zorunlu giderlerini de karşılamak suretiyle belli bir süre içerisinde gerçek ortamda çalışma deneyimi kazandırmak, böylece onların üretici olma deneyimi, birlikte iş yapma, ekip halinde çalışma, gerçek yaşamda problemle karşılaşma ve problemlere çözüm bulma, girişimde bulunma, sorumluluk alma, zamanı etkili kullanma, eldeki imkanları en iyi şekilde değerlendirme, kaynakları etkili ve verimli kullanma, yönetim vb. gibi beceriler geliştirmelerine yardımcı olmaktır.

Programa katılanların zorunlu giderleri, üretim çiftliğinin özkaynaklarının veya gelirlerinin yanı sıra, bir fon tarafından veya devlet tarafından karşılanabilir. Programı başarıyla tamamlayanlara ustalık belgesi verilerek kendi işini kurabilmeleri için kredi desteği verilerek bu büreyler teşvik edilebilirler. Bu programın orta vadede yeni istihdam da yaratma potansiyeline sahip olduğu düşünülebilir.

3.4. İŞ ARAMA EĞİLİMLERİ

Tespitler: Daha önce de belirtildiği gibi işsizlik, araştırma örnekleme dahil edilen kentlerde önemli bir sorundur. Dolayısıyla işsiz olan gençlerin çoğunluğu iş aradığını belirtmiştir. İş aramayanların önemli bir kısmı sınava hazırlandığını belirtmekle birlikte, diğer kısmının iş bulma umudunun kalmadığı söylenebilir. Bu sonucun gençlerin yurtiçi ya da yurtdışına göç eğilimini artıran bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Öneriler: Yukarıdaki değerlendirmeler çerçevesinde mesleki eğitim kurslarına yönlendirme mekanizmalarının geliştirilmesi süreci ile beraber düşünülerek istihdam olanaklarını artırıcı ya da gençlerin kendi işlerini kurmaya yönelik projeler geliştirilmelidir. Kendi işini kurmak isteyen gençlere bu işe başlayabilmeleri için değişik oranlarda mikro krediler verilebilir.

Teknolojiye olan ilginin oldukça yükseldiği günümüzde; yazılım, programlama, 3D çizim gibi gençlerin ilgisini çekecek aynı zamanda iş olanağının yüksek olduğu alanlarda kursların açılmasının oldukça işlevsel olacağı düşünülmektedir.

Farklı kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenecek kariyer ve istihdam günlerinde gençlerin ilgisini çekecek etkinlikler yürütülebilir. Bunun için özellikle gençlerin ilgisini çekebilecek tanınmış kişilerin bu etkinliklere davet edilerek gençlerle başarı hikayelerinin paylaşılması sağlanabilir.

Yukarıda sözü edilen alanlara ilişkin kısa süreli eğitim-atölye çalışmaları yapılarak gençlerin ilgisini de artırmak mümkün olabilir. Böylece bu alanlarda mesleki eğitim kurslarına katılımın da teşvik edilmesi sağlanabilir.

Eğitim ve istihdam dışında kalan gençlerin marjinalleşme ihtimalleri de göz önünde bulundurularak iş ve meslek danışmanlığının yanı sıra psikolojik rehberlik sağlanmasının da pozitif bir etkisi olacağı düşünülmektedir.

3.5. AİLE İÇİ İLİŞKİLER

Tespitler: İşsizlik ve eğitim dışı kalma sorunlarına rağmen katılımcıların çoğunluğu bu durumun aile içi ilişkilerini etkilemediğini, genel olarak aile içi ilişkilerinden mutlu olduklarını belirtmiştir. Bu durum aile içi dışlanma ve izolasyonun yaşanmadığını göstermektedir. Bu anlamda gençler üzerinde aile içi dayanışmanın önemli olduğunu, bu durumun onları hem toplumsal hem de psikolojik olarak ayakta tuttuğunu tahmin etmek zor değildir.

Öneriler: Bu bağlamda özellikle bu süreçte ailenin paydaş olarak kabul edilmesi gerektiği önemli bir husus olarak ortaya çıkmaktadır. Ailenin ve çevrenin gence destek olması sağlanmalıdır. Bunun için ebeveynleri de bilgilendirmek ve mesleki eğitim konusunda farkındalıklarını artırmak gerekmektedir. Nitekim çalıştaylarda ortaklaşılan hususlardan birisi de ailelerin, gençlerin ilgi alanı ve becerisini arka planda tutarak herhangi bir yükseköğretim programından mezun olması yönündeki isteklerinin gençler üzerinde yarattığı olumsuz etkiler olmuştur. Sosyal medya ve ilgili kurumların web siteleri üzerinden istihdam ve meslek edindirme konularında ailelere yönelik bilgilendirmeler yapılmasının oldukça etkili olabileceği düşünülmektedir.

Henüz eğitim hayatında olan gençler için okullarla işbirliğine gidilerek, her düzeyde eğitim kurumunda ailelerin katılımının da sağlandığı bilgilendirme ziyaretleri gerçekleştirilmesi de oldukça yerinde olacaktır.

3.6. İNTERNET VE SOSYAL MEDYA

Tespitler: Araştırma örneğine dahil edilen gençlerin kullandıkları haber alma ve iletişim aracı daha çok internet olup, sosyal medya araçları çoğunlukla eğlence amaçlı kullanılmaktadır. Sosyal medya araçlarını kullanmadığını söyleyenlerin oranı sadece %1,4'tür.

Öneriler: Bu çerçevede, internetin ve sosyal medyanın eğitim ve kültürel amaçlı kullanılmasını artırıcı projeler geliştirmek önemlidir. Sosyal medya kullanım sıklığına bakıldığında katılımcıların %90'ının gün içerisinde birden fazla şekilde yanıt verdiği görülmektedir. Bu çerçevede meslek danışmanlığı konusunda online bir sistem oluşturulması ve meslek danışmanlarının çevrim içi görüşmeler yapması sağlanabilir.

Aynı zamanda sosyal medya üzerinden yenilikçi kampanyalar da oluşturulabilir. Bu kampanyalar çeşitli sosyal medya içerikleri ile desteklenerek ilgi çekici hale getirilebilir ve mesleki eğitime, çalışma hayatına ilişkin bilgilere internet üzerinden erişim sağlanabilir.

3.7. EĞİTİM

Tespitler: Katılımcılara neden eğitimlerini belirli bir aşamadan sonra kestiklerini anlamaya yönelik olarak çeşitli sorular sorulmuş ve katılımcıların %22,5'i, üniversiteyi kazanamadıkları için eğitimlerine devam etmediklerini belirtmişlerdir. Çalışmak için ve maddi imkansızlıklar nedeniyle eğitimine devam etmediklerini belirtenlerin oranı %45'e yaklaşmaktadır. Ailevi ve bireysel nedenler yanıtının bir kısmının da maddi imkansızlıkları içereceği düşünülürse bu oranın bir miktar daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öneriler: Bu veriler çerçevesinde bu gençlerin, bir mesleğe yönelik eğitim almaya yönlendirilmeleri anlamlı olabilir. Ayrıca yukarıda gelirlerini artırmaya yönelik projeler de uygulandığında bu gençler eğitimlerine devam etme şansını da yakalayabileceklerdir.

İstihdam politikalarının başarıya ulaşması için öncelikle eğitim politikalarıyla bütünleştirilmesi gerekmektedir. Çalıştaylarda öne çıkan konulardan birisi de fakülteden mezun olarak işe başlayan gençlerin uygulama noktasında eksik kalması olmuştur. Uygulamalı derslerin artırılması, staj programlarında pratik bileşenlerin artırılması gerekmektedir. Bu bağlamda işbaşı eğitim programları, meslek edindirme kurslarının kısa ve uzun vadeli etkilerinin analiz edilmesi ve bu analizlerden yola çıkarak revizelerin yapılması önem arz etmektedir.

İlgili çalışma kapsamında yapılan çalıştaylardan da özellikle mesleki ve teknik eğitime daha fazla önem verilmesi, meslek liselerinin müfredatının güncel ihtiyaçlara göre yeniden düzenlenmesi ve meslek liseleri organize sanayi bölgeleri ile sanayi sitelerinin içinde kurulmasına yönelik görüşler de ortaya konulmuştur. Bu çerçevede pratik-uygulamalı eğitimlerin fabrikalardaki, üretim tesislerindeki ve diğer işyerlerindeki modern makinelerin başında verilmesi gerektiği, öğrencilerin eski ve sanayide artık kullanılmayan makinelerde eğitim görmesinin önüne geçilerek günümüz teknolojilerine ayak uydurulması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Ayrıca, meslek lisesi mezunlarının meslek yüksekokullarına girişlerinin burslarla teşvik edilmesi, yani üniversitelerde belirli bir mesleğe yönelik eğitim veren bölümleri tercih eden öğrencilere mevcut öğrenim kredisi kadar burs verilmesi, 4 yıllık yüksekokullara, sağlık bilimleri fakültelerine ve teknoloji fakültelerine girişlerinde belirli bir sınır dâhilinde de olsa ek puan uygulanması, teknoloji fakültelerinin adlarının "Uygulamalı Teknik Bilimler Fakültesi" olarak değiştirilmesi, YÖK ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında koordinasyon sağlayacak bir mekanizmanın kurulması (örneği Mesleki ve Teknik Eğitim Planlama ve Koordinasyon Kurulu) gibi hususlar da dile getirilen konular arasındadır.

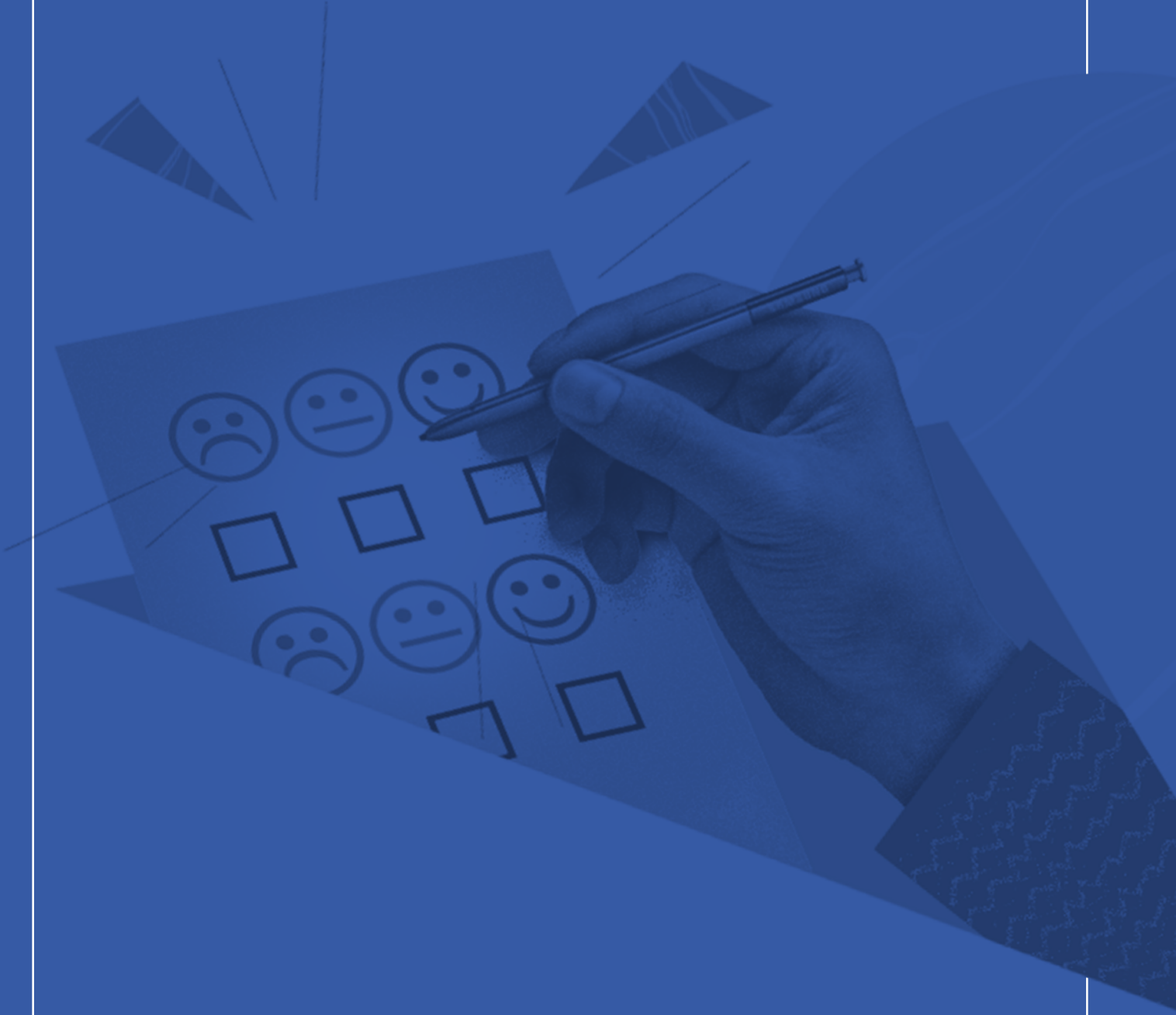
Diğer taraftan, üniversitelerde belirli mesleklere yönelik eğitim veren birimlerin kontenjanlarının artırılması, diğer birimlerin kontenjanlarının belirli bir planlama dâhilinde zaman içinde aşamalı olarak azaltılması, meslek liselerinde okuyan öğrencilere devlet tarafından burs verilmesi, teknik öğretmenlerin ve belirli bir mesleğe yönelik eğitim veren öğretmenlerin özlük haklarının iyileştirilmesi, bu kişilere piyasayı ve sektörü takip edebilmesi amacıyla endüstride de çalışabilme ve ek iş yapma hakkının tanınması, staj sisteminin yeniden düzenlenmesi ve tamamen elektronik ortamda takip edilen, sıkı kontrol altında olan 360 derece performans değerlendirmesinin olduğu, gerçekten amaçlanan hedefler doğrultusunda işleyen bir sisteme dönüştürülmesi, ailelere meslekî ve teknik eğitimin önemi hakkında yoğun bilgilendirme ve bilinçlendirme eğitimlerinin verilmesi, Ayrıca, KOSGEB, İŞKUR-MYK, TÜBİTAK, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı gibi kurumların meslek liselerinin öğretmenler ve öğrenciler açısından daha cazip hale gelmesi amacıyla farklı özel proje imkânlarını sunması gibi öneriler de katılımcılar tarafından önemli görülen öneriler arasında yer almıştır. Ayrıca, üniversitelerin meslekî ve teknik birimleri ile mühendislik, tıp, eczacılık, sağlık bilimleri vb. fakültelerini işbirliğine teşvik edecek mekanizmaların geliştirilmesinin de bu sürece katkı sağlayacağına yönelik konular da dile getirilen politikalar arasındadır.

GENÇ PROFİLİ

Tablo 16. İllere Göre 15-29 Yaş Arası Genç Profili

SORUNLAR	ESKİŞEHİR(%)	BİLECİK (%)	BURSA(%)	ESKİŞEHİR(%)
MEDENİ DURUM	Bekar	89,3	95,1	89,3
EĞİTİM DURUMU	Lise/Meslek Lisesi	45,3	43,4	55,9
	Lisans ve üstü	26,8	16,9	14,1
BABANIN İŞİ	İşçi	35,5	53,9	33,4
	Kendi işi	11,3	11,3	15,4
	Memur	5,5	6,7	10,2
AYLIK HANE GELİRİ	1.401-2.500 TL	31,7	25,4	37,2
	2.501-3.500 TL	23,0	22,9	22,9
	3.501-4.500 TL	14,7	20,7	13,5
GÖÇLE Mİ GELDİ?	Evet	31,3	3,4	23,4
GÖÇ EDER Mİ?	Evet	24,7	0,5	20,9
GÖÇ ETMEK İSTEME NEDENİ	İşsizlik	63,6	50,0	72,6
MESLEĞİ VAR MI?	Hayır	56,0	52,0	64,8
MESLEK KURSUNA GİDER Mİ?	Hayır	66,5	80,5	77,1
BİR İŞTE ÇALIŞTI MI?	Evet	57,0	44,1	48,1
İŞ ARIYOR MU?	Evet	83,3	84,5	73,6
İŞ ARAMAMA NEDENİ	Sınava hazırlanma	28,4	46,0	40,6
	İş bulma umudu yok	28,4	23,8	33,0
	Geçinmek için gelir (ailevi)	20,9	1,6	9,4
SOSYAL MEDYA KULLANMA SIKLIĞI	Her gün/Çok sık	88,0	94,3	87,8
TÜRKİYE'NİN EN ÖNEMLİ SORUNU	İşsizlik	82,3	93,6	82,5
	Ekonomi	71,3	68,7	72,3
	Eğitim	64,8	69,0	74,8
KENTİN EN ÖNEMLİ SORUNU	İşsizlik/İstihdam	29,8	65,3	17,7
	Şehir yapılanması	18,0	-	6,5
	Sosyal faaliyetler ve sosyal alanlar	14,5	-	-
	Mülteciler	-	5,7	-
	Ulaşım	-	3,9	24,9

E K L E R

EK-1 SAHA ANKET FORMU / EK-2 GÖRÜŞME FORMU

EK-1 SAHA ANKET FORMU

5-29 YAŞ ARASI ÇALIŞMAYAN EĞİTİM VE ÖĞRENİMDE OLMAYAN GENÇLİK ARAŞTIRMASI

ANKETÖR DİKKAT!! DİĞER SEÇENEĞİNİN OLDUĞU SORULARDA BU SEÇENEĞİ TERCİH EDEN KATILIMCILARDAN KISA BİR CEVAP ALINMALIDIR.

1. KATILIMCININ KENDİSİ VE AİLE ÇEVRESİ İLE İLGİLİ SORULAR

		KENDİSİ		EŞİ		BABA		ANNE	
D.1	YAŞ(Yazınız)	Belirtiniz.....		Belirtiniz.....		Belirtiniz.....		Belirtiniz.....	
D.2	CİNSİYET	1	Kadın	1	Kadın				
		2	Erkek	2	Erkek				
D.3	MEDENİ DURUM	1	Evli						
		2	Bekâr						
		3	Dul						
D.4	DOĞUM YERİ	İl:.....							
D.5	DOĞUM YERİ TÜRÜ	1	Köy,Kasaba,Belde						
		2	İlçe						
		3	Şehir Merkezi						
D.6	EĞİTİM DURUMU (Mezun olduğu son eğitim kurumu)	1	Okur-Yazar Değil	1	Okur-Yazar Değil	1	Okur-Yazar Değil	1	Okur-Yazar Değil
		2	İlkokul	2	İlkokul	2	İlkokul	2	İlkokul
		3	Ortaokul	3	Ortaokul	3	Ortaokul	3	Ortaokul
		4	Meslek/İmam Hatip Lisesi	4	Meslek/İmam Hatip Lisesi	4	Meslek/İmam Hatip Lisesi	4	Meslek/İmam Hatip Lisesi
		5	Düz/Anadolu Lisesi	5	Düz/Anadolu Lisesi	5	Düz/Anadolu Lisesi	5	Düz/Anadolu Lisesi
		6	Önlisans Örgün	6	Önlisans Örgün	6	Önlisans Örgün	6	Önlisans Örgün
		7	Önlisans AÖF	7	Önlisans AÖF	7	Önlisans AÖF	7	Önlisans AÖF
		8	Lisans Örgün	8	Lisans Örgün	8	Lisans Örgün	8	Lisans Örgün
		9	Lisans AÖF	9	Lisans AÖF	9	Lisans AÖF	9	Lisans AÖF
		10	Lisansüstü	10	Lisansüstü	10	Lisansüstü	10	Lisansüstü
D.7	ÇALIŞMA DURUMU			1	İşsiz	1	İşsiz	1	İşsiz
				2	İşçi	2	İşçi	2	İşçi
				3	Memur	3	Memur	3	Memur
				4	Kendi işi (kimseyi çalıştırmıyor)	4	Kendi işi (kimseyi çalıştırmıyor)	4	Kendi işi (kimseyi çalıştırmıyor)
				5	Kendi işi(..... kişi çalıştırıyor)	5	Kendi işi(..... kişi çalıştırıyor)	5	Kendi işi(..... kişi çalıştırıyor)
				6	Kendi toprağında çiftçi	6	Kendi toprağında çiftçi	6	Kendi toprağında çiftçi
				7	Ev hanımı	7		7	Ev hanımı
				8	Emekli	8	Emekli	8	Emekli
				9	Diğer.....	9	Diğer.....	9	Diğer.....
D.8	AYLIK GELİRİ			1	Geliri yok	1	Geliri yok	1	Geliri yok
				2	1000 TL ve Altı	2	1000 TL ve Altı	2	1000 TL ve Altı
				3	1001-1500 TL	3	1001-1500 TL	3	1001-1500 TL
				4	1501-2500 TL	4	1501-2500 TL	4	1501-2500 TL
				5	2501-3500 TL	5	2501-3500 TL	5	2501-3500 TL
				6	3501-4500 TL	6	3501-4500 TL	6	3501-4500 TL
				7	4501 TL ve üzeri	7	4501 TL ve üzeri	7	4501 TL ve üzeri

S.1- Anne ve babanızın durumu aşağıdakilerden hangisine uyar?

1	Beraber yaşıyorlar	3	Boşanmış durumdadalar	5	Diğer(Belirtiniz)
2	Ayrı yaşıyorlar	4	İkisinden biri/her ikisi de vefat etti		

S.2- Şu anda hanenizde siz dâhil kaç kişisiniz?

1	1-2 kişi	2	3-4 kişi	3	5-6 kişi	4	7 kişi ve üzeri

S.3- Ailede bakmakla yükümlü olduğunuz kişi var mı?

1	Evet	2	Hayır (S.4 'e GEÇİNİZ)

S.3.1- (S.2'ye EVET DİYENLERE SORULACAK) Bakmakla yükümlü olduğunuz kaç kişi bulunmaktadır?

1	1 kişi	2	2 kişi	3	3 kişi	4	4 kişi ve üzeri

S.4- Hanenizin aylık geliri ortalama olarak ne kadardır? (Evdeki tüm çalışanlar birlikte)

S.5- Oturduğunuz ev kendinize mi ait?

1	Kira	3	Ailemden birisine ait	5	Diğer(Belirtiniz)
2	Lojman	4	Kendi evim		

S.6- Genel olarak aile içi yaşamınız ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi size daha uygundur?

1	Çok mutluyum	3	Orta derecede mutluyum	5	Çok mutsuzum
2	Mutluyum	4	Mutsuzum		

S.7- Aşağıdakilerden hangisi sizin durumunuza uygundur?

1	Ailemle birlikte yaşıyorum	3	Yetiştirme yurtlarında/sevgi evlerinde büyüdüm
2	Ailemden ayrı yaşıyorum	4	Diğer(Belirtiniz)

S.8- Siz veya aileniz bu şehre başka yerden mi göç ettiniz?

1	Evet	2	Hayır (S.9 'a GEÇİNİZ)

S.8.1- (S.8'e EVET DİYENLERE SORULACAK) Kaç yıl önce göç ettiniz?

S.8.2- (S.8'e EVET DİYENLERE SORULACAK) Hangi ilden göç ettiniz?

S.8.3- (S.8'e EVET DİYENLERE SORULACAK) Göç etme sebebiniz neydi?

S.9- Kaç yıldır bu şehirde yaşamaktasınız?

S.10- Hangi ilçede ikamet ediyorsunuz?

S.11- Yaşadığınız şehirden göç etmeyi düşünüyor musunuz?

1	Evet	2	Hayır (S.11 'e GEÇİNİZ)

S.11.1- (S.10'a EVET DİYENLERE SORULACAK) Göç etmek istemenizin nedeni nedir?

1	İş bulamadığım için	3	Evleneceğim için	5	Diğer(Belirtiniz)
2	Eğitim olanakları kısıtlı	4	Ailevi nedenler		

S.11.2- (S.10'a EVET DİYENLERE SORULACAK) Ne zaman göç etmeyi düşünüyorsunuz?

1	6 ay içerisinde	3	2 yıl içerisinde	5	Diğer(Belirtiniz)
2	1 yıl içerisinde	4	3 yıldan daha sonra		

S.11.3- (S.10'a EVET DİYENLERE SORULACAK) Göç etmeyi düşündüğünüz bir yer var mı?

1	Evet, yurt içinde bir yer	3	Hayır, henüz bir karar vermedim
2	Evet, yurt dışında bir yer		

S.11.4- (S.10'a EVET DİYENLERE SORULACAK) Hangi şartlar gerçekleşirse göç etmekten vazgeçer ya da ertelersiniz?

1. KATILIMCININ KENDİSİ VE AİLE ÇEVRESİ İLE İLGİLİ SORULAR
S.12- Bir mesleğiniz var mı?

1	Evet	2	Hayır (S.13'e GEÇİNİZ)

S.12.1- (S.12'ye EVET DİYENLERE SORULACAK) Mesleğiniz nedir?

S.13- Eğitimini aldığınız mesleğe yatkın olduğunuzu/ yetenekli olduğunuzu düşünüyor musunuz ?

1	Evet (S.14'e GEÇİNİZ)	2	Hayır

S.13.1- (S.13'e HAYIR DİYENLERE SORULACAK) Hangi mesleğe yatkın olduğunuzu düşünüyorsunuz?

S.13.2- Mezun olduğunuz bölümle ya da mesleğinizle ilgili bir işte mi çalışmak istiyorsunuz?

1	Evet	2	Hayır(S.13.3'e GEÇİNİZ)

S.13.3- Mezun olduğunuz bölümle ya da mesleğinizle ilgili bir iş bulabileceğinizi düşünüyor musunuz?

1	Evet	2	Hayır

S.14- Daha önce herhangi bir mesleki eğitim kursuna katıldınız mı?

1	Evet(Belirtiniz)	2	Hayır

S.15- Mesleğinizde daha kolay iş bulabilmek için ya da mesleğinizde kendinizi daha fazla geliştirmek için ek eğitimler almanız gerektiğini düşünüyor musunuz?

1	Evet	2	Hayır (S.16'ya GEÇİNİZ)

S.15.1- (S.15'e EVET DİYENLERE SORULACAK) Kendinizi mesleğinizde daha fazla geliştirmek için bugüne kadar ne yaptınız?

1	Mesleki eğitim kursu	3	Sertifika programları
2	Dil kursu	4	Diğer(Belirtiniz)

S.16- Bir meslek kursuna devam etmek ister misiniz?

1	Evet	2	Hayır(S.16 'ya GEÇİNİZ)

S.16.1- (S.16'ya EVET DİYENLERE SORULACAK) Ne tür bir meslek kursu almak isterdiniz?**S.17- Hayatınız boyunca bir işte çalıştınız mı?**

1	Evet	2	Hayır (S.18'e GEÇİNİZ)

S.17.1- (S.17'ye EVET DİYENLERE SORULACAK) En son çalıştığınız işten ne zaman ayrıldınız?

1	1 yıl veya daha az	2	2-5 yıl önce	3	6 yıl ve daha fazla

S.17.2- (S.16'ya EVET DİYENLERE SORULACAK) Çalıştığınız işlerde ne kadar süre çalıştınız? (LÜTFEN EN SON AYRILDIĞINIZ İŞTEN BAŞLAYARAK İLK ÇALIŞTIĞINIZ İŞE DOĞRU SIRALAYINIZ)

1.	(SON İŞİM).....
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	

S.17.3- (S.16'ya EVET DİYENLERE SORULACAK) En son çalıştığınız işten ayrılma nedeniniz nedir?

1	Geçici işti, bitti	4	Hastalandım/Sakatlandım	7	Eğitim/Öğretim
2	Mevsimlik işti	5	Ailedeki çocuklara/bakıma muhtaç kişiye bakmak için	8	Askerlik görevi nedeniyle
3	İşten memnun değildim (Çünkü)	6	Eşim çalışmamı istemedi	9	Diğer(Belirtiniz)

S.17.4- (S.16'ya EVET DİYENLERE SORULACAK) Çalıştığınız son işteki konumunuz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?

1	Ücretli/maaşlı bir işti	4	İşverendim
2	Yevmiyeli/parça başı ücretlendirilen bir işti	5	Ücretsiz aile işçisi olarak çalışıyordum
3	Kendi hesabıma çalışıyordum	6	Diğer(Belirtiniz)

ANKETÖRE NOT: Ücretsiz Aile İşçisi seçeneği deneye tanımlanacaktır!

Tanım: Hane içinde ve dışında hanenin işlerini yapan ve karşılığında ücret almayan aile üyesi çalışan. (Örn; Ev kadını, Tarlada çalışan aile üyesi gibi)

S.17.5 Ne kadar süredir işsizsiniz?

1	1 yıl veya daha az	2	2-5 yıl	3	6 yıl ve daha fazla

S.18- Hali hazırda bir iş arıyor musunuz?

1	Evet (S.18.2 'ye GEÇİNİZ)	2	Hayır (S.18.1 'e GEÇİNİZ)

S.18.1- (S.18'e HAYIR DİYENLERE SORULACAK) İş aramama nedeniniz nedir?

1	İş bulma ümidim yok	6	Ailevi ve kişisel nedenler
2	Ev kadınıyım	7	Geçinmek için yeterli gelirim var (Kira, faiz vs.) (Belirtiniz.....)
3	Engelli/Hasta/rahatsız	8	Sosyal yardım alıyorum
4	Yeteneklerime uygun bir iş bulacağımı sanmıyorum	9	Ücretler düşük, istediğim maaşı vermiyorlar
5	Üniversite/KPSS sınavlarına hazırlanıyorum	10	Diğer (Belirtiniz)

S.18.2- (S.18'e EVET DİYENLERE SORULACAK) Nasıl bir iş arıyorsunuz?

1	Tam zamanlı	5	Tam zamanlı ya da yarı zamanlı fark etmez
2	Tam zamanlı, ama bulamazsam yarı zamanlı da olabilir	6	Dönemsel/Mevsimlik
3	Yarı zamanlı	7	Diğer(Belirtiniz)
4	Yarı zamanlı, ama bulamazsa tam zamanlı da olabilir		

S.19- İşsiz olmanızın aile içi ilişkilerinizi olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz?

1	Evet	2	Hayır(S.20'ye GEÇİNİZ)

S.19.1- (S.18'e EVET DİYENLERE SORULACAK) Ne anlamda olumsuz etkiledi?

S.20- Aşağıdaki örnekleri inceleyiniz. Bu koşullardan hangileri sizin için daha cazip bir iş olarak değerlendirilebilir?(Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

1	Hizmet sektöründe (AVM, lokanta vb.) asgari ücretli (2020 TL) bir iş.
2	İmalat-Üretim sanayinde (Fabrikada, Sanayi Bölgelerinde vb.) mavi yakalı olarak asgari ücretten 1000 TL fazla kazandığım bir iş.
3	Serbest çalıştığım, kendi işimi yaptığım, asgari ücret düzeyinde kazandığım bir iş.
4	Evden çalıştığım (home ofis), asgari ücret düzeyinde kazandığım bir iş.
5	İmalat-Üretim sanayinde (Fabrikada, Sanayi Bölgelerinde vb.) masa başında çalıştığım asgari ücret düzeyinde kazandığım bir iş.
6	Üniversitede eğitimini aldığım alana uygun masa başında bir iş.
7	Masa başı olsun ya da olmasın üniversitede eğitimini aldığım alana uygun bir iş.
8	Diğer (Belirtiniz)

S.21- Hangi sektörde çalışmanın sizi daha mutlu yapacağını düşünüyorsunuz?

1	Sanayi-İmalat sektörü
2	Hizmet sektörü
3	Ticaret
4	Tarım-Hayvancılık
5	Diğer (Belirtiniz)

S.22- Bir işi tercih etmenizde belirleyici en önemli etken aşağıdakilerden hangisidir?

1	Ücreti
2	Masa başı olup olmaması
3	İşyerinin bulunduğu yer (Merkezde ya da merkezin dışında olup olmaması)
4	Evime yakın olması
5	Aldığım eğitime uygun olup olmaması.
6	Diğer (Belirtiniz)

S.23- Sizce iş bulamamanızın nedenleri nelerdir (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

1	Bilgi ve teknoloji üretiminde geri kalmışlık	8	Sosyal politikaların yetersizliği
2	Eğitim sistemindeki eksiklikler/eşitsizlikler	9	Üniversite mezununun fazla olması
3	Ekonomik büyümedeki istikrarsızlık	10	Özel yatırımların yeterli olması
4	Ekonomik kriz	11	Devlet yatırımının yetersiz olması
5	Gençlerde iş deneyimi aranması	12	Yeterli kadro açılmaması
6	İş ve işçi bulma hizmetlerinin yetersiz olması	13	Diğer(Belirtiniz)
7	Nüfus artışı		

S.24- Aşağıdaki seçeneklerden size uygun olan en fazla 3 TANESİNİ işaretleyiniz. İşsiz kalmaya devam etmem durumunda,

1	Ek eğitimler alırım	5	Sigortasız çalışmayı kabul ederim
2	Mezun olduğum/eğitimini aldığım alan dışında çalışırım.	6	İstediğim işi aramaya devam ederim
3	Kendi işimi kurarım	7	Yüksek lisans/Doktora yaparım
4	Başka bir şehre giderim	8	Diğer (Belirtiniz)

S.25- Eğitiminizi aldığınız alana uygun bir meslekte iş bulacağınızı düşünüyor musunuz?

1	Evet (S.26'ya GEÇİNİZ)	2	Hayır

S.25.1- (S.25'E HAYIR DİYENLERE SORULACAK) Yanıtınız hayır ise size bunun nedenleri nelerdir?

S.26- İş bulabilme konusunda ne yapmanız gerektiğini düşünüyorsunuz?

S.27- İş bulabilmek için neye ihtiyacınız olduğunu düşünüyorsunuz?

3. EĞİTİM, KÜLTÜR VE GÜNDELİK YAŞAMA İLİŞKİN SORULAR

S.28- Türkiye ve Dünya'daki olayları aşağıdakilerden hangisi ile izliyorsunuz? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

1	Gazete	2	Radyo	3	Televizyon	4	Sosyal medya	5	İnternette bilgi alırım

S.29- Bir gazetede ya da internet haber kaynaklarında en çok ilgilendiğiniz konular nelerdir?

1	Ülke içi siyasal-toplumsal haber ve yazılar	7	Ülke dışı, uluslararası haberler
2	Din, maneviyat, ahlak ve gelenek	8	Eğitim-öğretimle ilgili haberler
3	Ekonomi, reklam, iş, ticaret	9	Fal, bulmaca, burçlar, karikatür
4	Spor	10	Kaza intihar gibi bireysel haberler
5	Sanat, edebiyat	11	İş ilanları
6	Fen bilimleri, teknoloji	12	Diğer(Belirtiniz)

S.30- Televizyon izliyor musunuz?

1	Evet	2	Hayır(S.32'e GEÇİNİZ)

S.31- Günde kaç saat televizyon izliyorsunuz?

1	1 saatten az	3	3-4 saat	5	5-6 saatten fazla
2	1-2 saat	4	5-6 saat		

S.31 - TV'de en çok izlediğiniz programların türleri nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

1	Haber ve haber programları	9	Mizah, TV tiyatroları, skeç vb.
2	Yabancı filmler	10	Siyasal tartışma programları
3	Belgeseller	11	Eğlence/yarışma programları
4	Spor programları	12	Din, ahlak, gelenek, görenek programları
5	Sanat, edebiyat	13	Türk dizileri
6	Fen bilimleri, teknoloji	14	Yabancı diziler
7	Magazin, Talk Show (paparazzi vb.)	15	Diğer(Belirtiniz)
8	Müzik programları, klipler		

S.32- Sosyal medya ağlarını (facebook, twitter, instagram, youtube vb.) ne kadar sıklıkla kullanıyorsunuz?			
1	Günde 3-4 saatten fazla	5	Haftada bir kaç kez
2	Günde 3-4 saat	6	Haftada bir kez
3	Gün içinde yaklaşık 1 saat	7	Ayda bir kez
4	İki-üç günde bir kez	8	Sosyal medya ağlarını kullanmıyorum

S.33- Sosyal medya ağlarını nasıl kullanırsınız? (BİRDEN FAZLA SEÇENEK İŞARETLENEBİLİR)	
1	Listemdeki kişi ve kurumların paylaştıklarını takip ederim
2	Arkadaşlarımla paylaşımlarına yorum yaparım/beğenirim
3	Kendi oluşturduğum içerikleri paylaşıyorum
4	Sosyal medya üzerinde etkinlikler oluştururum
5	Kendi hazırladığım görselleri paylaşıyorum
6	Sosyal medyada gruplar oluştururum/gruplara dâhil olurum
7	Diğer(Belirtiniz)

S.34- Aşağıdakilerden hangisi sosyal medya kullanma amacınızı ifade eder? (BİRDEN FAZLA SEÇENEK İŞARETLENEBİLİR)			
1	Eğlence amaçlı	6	Eğitim-öğretim ve araştırma amaçlı
2	Bilgi alma/sağlama amaçlı	7	Karşı cinsten insanlarla duygusal ilişki kurma amaçlı
3	Boş zamanımı geçirme amaçlı	8	Kampanya ve etkinlikler başlatma amaçlı
4	Arkadaşlarımla iletişim kurma amaçlı	9	Tanıdığım insanlarla sosyalleşmek amaçlı
5	Gündemi takip etmek/gündem yaratma amaçlı	10	Diğer(Belirtiniz)

S.35- Sosyal medya araçlarına en çok aşağıdakilerden hangisiyle ulaşıyorsunuz?					
1	Diz üstü bilgisayarından	3	Akıllı telefonumdan	5	Tabletimden
2	Masaüstü bilgisayarından	4	İnternet kafelerden	6	Diğer(Belirtiniz)

S.36- Aşağıdakilerden hayatınızda sizi en çok mutlu edecek iki tanesini belirtiniz.			
1	Mesleğim ve meşguliyetim	5	Ülkenin durumunu düzeltmek için gayretlere katılma
2	Ailemin fertleriyle ilişkilerim	6	Dini inanç ve faaliyetler
3	Serbest zaman ve eğlence faaliyetleri	7	Diğer(Belirtiniz)
4	Bulduğum çevrede mahalli faaliyetlere katılma		

S.37- Eğitiminize devam etmeme nedeniniz nedir? (YÜKSEKÖĞRETİM MEZUNLARINA SORULMAYACAKTIR) Örn: Ön lisans, Lisans, Yüksek Lisans			
1	Çalışmak için	5	Ev kadını olduğum için
2	Ailevi ve bireysel nedenler	6	Üniversiteyi kazanamadığım için
3	Evde bakıma muhtaç kişiler olduğu için	7	Maddi imkânsızlıklar nedeniyle
4	Evlendiğim için	8	Diğer(Belirtiniz).....

S.38- Eğitim aracılığıyla bir meslek edinebileceğinizi düşünüyor musunuz?			
1	Evet(S.39'a GEÇİNİZ)	2	Hayır

S.38.1- (S.38'e HAYIR DİYENLERE SORULACAK) Neden düşünmüyorsunuz?	

S.39- Aşağıdaki ifadelere ne derece katıldığınızı belirtiniz.				
		KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM
39.1	Daha iyi bir eğitim almak isterdim	1	2	3
39.2	Eğitimde fırsat eşitliğinin olmadığını düşünüyorum	1	2	3
39.3	Kendimi imkânlar anlamında toplumdaki dışlanmış hissetmekteyim	1	2	3
39.4	İşsizliğin en önemli nedeni iş fırsatlarının olmamasıdır	1	2	3
39.5	İnsanların çalışmak istememesi ve tembelliği işsizliğin asıl nedenidir	1	2	3
39.6	Sadece çok çalışsan bir insan iyi bir yaşam sürebilir.	1	2	3
39.7	İş aramıyorum çünkü iş bulma ümidim yok	1	2	3
39.8	Eğitim düzeyime ve yeteneklerime uygun bir iş bulabileceğimi düşünüyorum	1	2	3
39.9	Türkiye’de iş bulmanın zor olduğunu düşünüyorum	1	2	3
39.10	Eğitim düzeyi arttıkça iş bulma şansı da artar	1	2	3
39.11	İnternet üzerinden alışveriş yaparım	1	2	3
39.12	Kendimi sabırsız olarak tanımlarım	1	2	3
39.13	Gelecekte çok şimdikiyi düşünmeye eğilimliyim	1	2	3
39.14	Benim için topluma katkıda bulunmak çok para kazanmaktan daha önemlidir	1	2	3
39.15	Uzun vadeli şeylerdence kısa vadede tatmin olabileceğim şeyler ararım	1	2	3
39.16	Sosyal medyada gerçek adımları kullanıyorum	1	2	3
39.17	Çevremde sosyal medya bağımlısı olduğunu düşündüğüm arkadaşlarım var	1	2	3
39.18	Sosyal medya bağımlısı olduğumu düşünüyorum	1	2	3
39.19	İşsiz olmam toplumsal yaşama uyumumu zorlaştırıyor	1	2	3
39.20	Maddi olanaksızlıklardan dolayı sosyal-kültürel faaliyetlere katılamıyorum	1	2	3
39.21	İşsiz olmam yakın çevremle/akrabalarım ile ilişkilerimi olumsuz etkiliyor	1	2	3
39.22	İşsiz olmam arkadaşlarımla ilişkilerimi olumsuz etkiliyor	1	2	3

S.40- Sizce Türkiye’nin en önemli sorunları nelerdir? (En fazla 3 seçenek seçiniz)			
1	İşsizlik	5	Gelir dağılımı bozukluğu
2	Eğitim	6	Demokratik olmama
3	Ekonomi	7	Diğer(Belirtiniz)
4	Yoksulluk		

S.41- Sizce ülkemizde işsizliğin en temel nedeni nedir?

S.42- Sizce ülkemizde eğitimle ilgili en temel sorun nedir?

S.43- Sizce yaşadığınız şehrin en önemli 3 sorunu nedir?

1

2

3

KATILIMCI BİLGİLERİ

GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN ADI- SOYADI:	
ADRES:	
İL:	İLÇE:
TELEFON:	ANKETÖR KODU:

EK-2 GÖRÜŞME FORMU

1. Yaşam öyküsü

- Yaşı?
- Doğduğu yer (köy, kasaba, şehir, vb.)
- Göç hikayesi (varsa) – Neden göç etmişler? - Kaç yıldır bu şehirde yaşıyor? Eğer göç ettilerse memleketindekilerle ilişkiler nasıl?
- Evde kimlerle beraber yaşıyor? (Anne-baba, eş, kardeşler, vb.)
- Çalıştığı işler - Şimdiye kadar çalıştığı bir iş oldu mu? Olduysa neden işten ayrıldı?
- (Evlirse) nasıl evlendi? Nasıl tanıştı? vb.
- Genel olarak geçirilen zaman. Dışarıda zamanını nerede geçirir? (kahvede, kafede, internet kafede vb.) Neler yapar?

2. İstihdama ilişkin sorular

- İş arıyor mu? Aramıyorsa neden? İş bulma ümidi var mı?
- Nasıl bir işi tercih eder (Tam zamanlı, yarı zamanlı, vb.)
- Bir mesleği var mı? Bu meslekle ilgili bir iş bulabilme umudu var mı? Yoksa neden?
- Bir mesleği yoksa meslek edindirme kurslarına devam etmek ister mi?
- Bu şehirde iş bulamazsa ne yapmayı planlıyor? Göç etmek istiyor mu? İstiyorsa ne zaman ve nereye? (Yurt içi, yurt dışı, vb.)

3. Eğitime ilişkin sorular

- En son bitirdiği okul hangisi? (İlk okul, orta okul, vb.)
- Eğer üniversiteye devam etmemişse bunun nedeni nedir?
- Eğitimini yarıda kesmesinin kendisi açısından olumlu ve olumsuz yanları var mı? Bu konuda ne düşünür?
- Ne sıklıkla kitap okur? (Basılı ya da e-kitap)

4. Gençlik üzerine sorular

- Genç olmak hakkında ne düşünür? Genç olmak kendisine ne ifade ediyor?
- Türkiye’de genç insanların en önemli sorunu nedir?
- İş ve eğitim konusunda gelecekte beklenenleri nelerdir?

5. Kente ilişkin sorular

- Yaşadığı kentte sosyal anlamda gençlere yönelik olarak nelerin eksik olduğunu düşünüyor? Nelerin olmasını ister?
- Yaşadığı kentin daha fazla kalkınması için neler yapılması gerektiğini düşünüyor? Ne tür yatırımlar yapılması gerektiğini düşünüyor? (özellikle iş anlamında)
- Yaşadığı kentte herhangi bir sivil toplum örgütüne aktif katılımı var mı? Varsa hangi STK?

6. Geleceğe ilişkin sorular

- İş ve eğitim konusunda gelecekte beklenenleri nedir? İyimser mi, kötümser mi?
- Hayatının geri kalanında iş dışında hangi alanlarda yoğunlaşmak ister? (Gönüllü faaliyetler, siyaset, kültür-sanat, dini faaliyetler, vb.)

ISBN: 978-605-68709-7-2

**TR41 BÖLGESİNDE
İL DÜZEYİNDE ÇALIŞMAYAN, EĞİTİM VE ÖĞRENİMDE
OLMAYAN GENÇLİK (NEET) ARAŞTIRMASI
Temmuz 2020**

“Kalkınma Ajansı Yayınları Bedelsizdir, Satılamaz”

BURSA ESKİŞEHİR BİLECİK KALKINMA AJANSI

Altınova Mah. İstanbul Cad. 424/4 Buttım İş Merkezi
Buttım Plaza Kat 6 16250 Osmangazi/Bursa TÜRKİYE
T. +90 224 211 13 27 • F. +90 224 211 13 29

www.bebka.org.tr bebka@bebka.org.tr

 /TCBEBKA